

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

MAGISTRSKO DELO

**DAVEK NA DODANO VREDNOST IN OBDAVČENJE FINANČNIH
STORITEV**

Ljubljana, maj 2015

TANJA KOBAL

IZJAVA O AVTORSTVU

Spodaj podpisana Tanja Kobal, študentka Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, izjavljam, da sem avtorica magistrskega dela z naslovom Davek na dodano vrednost in obdavčenje finančnih storitev, pripravljenega v sodelovanju s svetovalcem red. prof. dr. Tinetom Stanovnikom.

Izrecno izjavljam, da v skladu z določili Zakona o avtorskih in sorodnih pravicah (Ur. l. RS, št. 21/1995 s spremembami) dovolim objavo magistrskega dela na fakultetnih spletnih straneh.

S svojim podpisom zagotavljam, da

- je predloženo besedilo rezultat izključno mojega lastnega raziskovalnega dela;
- je predloženo besedilo jezikovno korektno in tehnično pripravljeno v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, kar pomeni, da sem
 - poskrbela, da so dela in mnenja drugih avtorjev oziroma avtoric, ki jih uporabljam v magistrskem delu, citirana oziroma navedena v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, in
 - pridobila vsa dovoljenja za uporabo avtorskih del, ki so v celoti (v pisni ali grafični obliki) uporabljena v besedilu, in sem to v besedilu tudi jasno zapisala;
- se zavedam, da je plagiatorstvo – predstavljanje tujih del (v pisni ali grafični obliki) kot mojih lastnih – kaznivo po Kazenskem zakoniku (Ur. l. RS, št. 55/2008 s spremembami);
- se zavedam posledic, ki bi jih na osnovi predloženega magistrskega dela dokazano plagiatorstvo lahko predstavljalo za moj status na Ekonomski fakulteti Univerze v Ljubljani v skladu z relevantnim pravilnikom.

V Ljubljani, dne _____

Podpis avtorice: _____

KAZALO

UVOD	1
1 DAVEK NA DODANO VREDNOST IN FINANČNE STORITVE.....	2
1.1 Davek na dodano vrednost	3
1.1.1 Predmet obdavčitve in davčni zavezanec.....	3
1.1.2 Davčna osnova in davčna stopnja	4
1.1.3 Oprostitve.....	4
1.2 Finančne storitve	4
2 IZVZETOST FINANČNIH STORITEV IZ SISTEMA OBDAVČITVE Z DAVKOM NA DODANO VREDNOST.....	8
2.1 Problem obdavčitve finančnih storitev z davkom na dodano vrednost.....	8
2.2 Distorzije, ki jih povzroča izvzetost finančnih storitev iz sistema obdavčitve z davkom na dodano vrednost.....	16
2.3 Možnosti uvedbe obdavčitve finančnih storitev	20
3 MOŽNE METODE OBDAVČITVE FINANČNIH STORITEV	24
3.1 Metoda denarnih tokov	26
3.2 Metoda TCA	29
3.3 Ničelna stopnja	35
3.4 Seštevalna metoda	37
3.5 Odštevalna metoda	38
3.6 Metoda obrnjene davčne obveznosti	38
3.7 Modificirana metoda obrnjene davčne obveznosti.....	41
3.8 Ločitev davka na finančne storitve od davka na dodano vrednost na drugo blago in storitve	44
4 ODPSTOPANJA V OBDAVČENJU FINANČNIH STORITEV.....	45
4.1 Evropska unija	45
4.2 Izrael	48
4.3 Argentina	48
4.4 Južna Afrika.....	49
4.5 Nova Zelandija	50
4.6 Avstralija	51
4.7 Singapur.....	51
4.8 Japonska	52
4.9 Države v razvoju.....	53
4.10 Evropska komisija in javna posvetovanja	55
5 DAVEK NA FINANČNE STORITVE V SLOVENIJI.....	58
5.1 Splošne značilnosti davka na finančne storitve	59
5.1.1 Predmet obdavčitve in davčni zavezanec.....	59
5.1.2 Davčna osnova in davčna stopnja	60
5.1.3 Oprostitve.....	60
5.2 Obdavčitev z davkom na finančne storitve v Sloveniji	60

SKLEP.....	62
LITERATURA IN VIRI.....	65

KAZALO TABEL

Tabela 1: Obdavčene provizije za obdavčene finančne storitve pri medpodjetniških transakcijah v vmesni fazi	14
Tabela 2: Neobdavčene provizije za izvzete finančne storitve pri medpodjetniških transakcijah v vmesni fazi	15
Tabela 3: Primer metode denarnih tokov	26
Tabela 4: Delovanje metode TCA za bančni depozit.....	31
Tabela 5: Delovanje metode TCA za bančno posojilo.....	31
Tabela 6: Primerjava metode denarnih tokov z metodo TCA.....	32
Tabela 7: Delovanje metode obrnjene davčne obveznosti	39
Tabela 8: Delovanje modificirane metode obrnjene davčne obveznosti.....	42

UVOD

S Šesto direktivo Sveta 77/388/EGS (Ur. l. EU, št. L 145/1977, v nadaljevanju Šesta direktiva) je bil davek na dodano vrednost (v nadaljevanju DDV) določen kot osnovna oblika davka na potrošnjo v Evropski gospodarski skupnosti. Po tej direktivi so finančne storitve ostale ena izmed dejavnosti, ki so izvzete iz sistema obdavčitve z DDV. Tudi Direktiva Sveta 2006/112/ES (Ur.l. EU, št. L 347/2006) oziroma tako imenovana Direktiva o DDV (angl. *VAT Directive*), ki predstavlja posodobljeno Šesto direktivo in na kateri temelji sedanji veljavni sistem DDV, še vedno določa finančne storitve kot izvzete iz sistema obdavčitve z DDV. Glavni razlog za izključitev finančnih storitev iz obstoječega sistema obdavčitve z DDV v Evropski uniji (v nadaljevanju EU) je težavnost oziroma nepraktičnost ter administrativna zahtevnost njihove obdavčitve.

To dejstvo ima seveda številne negativne posledice na celotno delovanje sistema DDV, ki se kažejo predvsem v davčni kaskadnosti, izkrivljanju konkurence in izgubi davčnih prihodkov. Da bi rešili ta problem, so strokovnjaki začeli iskati načine oziroma metode, s katerimi bi finančne storitve na pravilen način vključili v sistem obdavčitve z DDV, obdavčitev pa bi bila podobna obdavčitvi z DDV po splošno sprejeti kreditni metodi, ki je obvezna metoda v EU. Danes imamo na voljo že veliko različnih metod, s katerimi bi lahko odpravili negativne posledice dosedanjega načina davčnega obravnavanja finančnih storitev.

Nekatere države po svetu imajo že uvedene svoje načine, ki predstavljajo približke obdavčitve z DDV, z njimi pa vsaj delno obdavčujejo finančne storitve ter tako rešujejo problem izvzetosti finančnih storitev iz sistema obdavčitve z DDV.

Večina ekonomistov meni, da bi finančne storitve morale biti obdavčene, saj bi to prispevalo k večji učinkovitosti trga in večji nevtralnosti pri obdavčenju z DDV. Njihova obdavčitev in prispevanje denarnih sredstev v državni proračun bi v današnjih časih prav tako koristila tudi državi. Kljub temu da imamo danes na voljo že veliko razvitih metod in tudi že obstoječih alternativnih možnosti obdavčenja finančnih storitev z DDV, se opisani pristopi ne morejo uveljaviti v splošni praksi v EU.

Namen magistrskega dela je predstaviti problematiko, ki se pojavlja z obdavčenjem finančnih storitev z DDV, in nove metode obdavčitve, ki bi deloma ali v celoti odpravile težave, povezane z izvzetostjo finančnih storitev iz sistema obdavčitve z DDV. Pri tem skušam odgovoriti na vprašanje, zakaj države EU še vedno vztrajajo pri izvzetosti finančnih storitev iz sistema obdavčitve z DDV ter zakaj so tako zadržane glede uvedbe reform, povezanih z obdavčitvijo finančnih storitev. Prav tako skušam ugotoviti, katera metoda obdavčitve finančnih storitev bi najbolje odpravila negativne posledice sedanje ureditve ter v kolikšni meri je verjetno, da bi sploh prišlo do splošne uvedbe obdavčitve

finančnih storitev v EU. Proučim tudi prakso obdavčitve finančnih storitev v posameznih državah po svetu.

Metodologija magistrskega dela zajema deskriptivni pristop, s katerim so predstavljena pomembna dejstva o obdavčitvi finančnih storitev, uporabljena pa je tudi primerjava za posamezne možne metode obdavčitve in za države, ki že imajo uvedeno delno obdavčitev finančnih storitev. Vsebina magistrskega dela temelji predvsem na ugotovitvah raziskav in spoznanjih domačih in tujih avtorjev ter na veljavni slovenski zakonodaji in zakonodaji EU, ki obsega področje obdavčitve finančnih storitev.

Magistrsko delo je sestavljeno iz petih poglavij. V prvem poglavju je predstavljen teoretični okvir, v katerem so opisane splošne značilnosti DDV, prav tako sta predstavljeni tudi definicija finančnih storitev ter določba, ki izvzema specifične finančne storitve iz sistema obdavčitve z DDV.

Drugo poglavje zajema pojasnilo, zakaj so v EU in večini drugih držav po svetu finančne storitve izvzete iz sistema obdavčitve z DDV, ter predstavitev problematike njihove obdavčitve. Razloženi so tudi negativni učinki na celoten sistem, ki jih povzroča njihova izvzetost, prav tako pa možnosti uvedbe obdavčitve finančnih storitev, njene posledice ter vprašanja, ki se pojavljajo v primeru, da bi dejansko prišlo do realizacije obdavčitve.

V tretjem poglavju sledijo metode oziroma načini, ki bi omogočili obdavčitev finančnih storitev z DDV ter odpravili predhodno opisane težave, prav tako pa so predstavljene prednosti in pomanjkljivosti posameznega pristopa.

Nekatere države so se odločile za drugačen pristop k obdavčitvi finančnih storitev. Praksa njihovih načinov obdavčenja je prikazana v četrtem poglavju. To zajema tudi predstavitev možnosti obdavčitve finančnih storitev ter ugotovitve Evropske komisije iz razpisanih javnih posvetovanj na temo moderniziranja sistema DDV, ki velja v EU, in na temo uvedbe obdavčitve finančnih storitev z novimi metodami.

Zadnje poglavje je namenjeno davku na finančne storitve, ki ga je Slovenija uvedla decembra 2012 in ne sodi na področje obdavčitve z DDV. V EU lahko države članice uvedejo kateri koli svoj davek, le če s tem ne kršijo določb Direktive o DDV. Ravno zaradi te možnosti je Slovenija s svojim davkom na finančne storitve obdavčila finančne storitve, ki so sicer izvzete iz sistema obdavčitve z DDV.

1 DAVEK NA DODANO VREDNOST IN FINANČNE STORITVE

Pred predstavitvijo obdavčitve finančnih storitev z DDV in posledic, ki jih povzroča trenutna izvzetost finančnih storitev iz sistema obdavčitve z DDV, je treba predstaviti DDV in njegovo delovanje, prav tako pa tudi opredeliti finančne storitve.

1.1 Davek na dodano vrednost

Zakon o davku na dodano vrednost (Ur.l. RS, št. 13/2011-UPB3, 18/2011, 78/2011, 38/2012, 40/2012-ZUJF, 83/2012, 86/14-ZIPRS1314-A, v nadaljevanju ZDDV-1) ureja sistem in uvaja obveznost plačevanja DDV na ozemlju Republike Slovenije v skladu z Direktivo o DDV.

1.1.1 Predmet obdavčitve in davčni zavezanec

Po 3. členu ZDDV-1 so predmet obdavčitve z DDV naslednje transakcije:

1. dobave blaga, ki jih davčni zavezanec opravi v okviru opravljanja svoje ekonomske dejavnosti na ozemlju Republike Slovenije za plačilo;
2. pridobitve blaga znotraj EU, ki jih na ozemlju Republike Slovenije opravi za plačilo;
3. opravljanje storitev, ki jih davčni zavezanec opravi v okviru opravljanja svoje ekonomske dejavnosti na ozemlju Republike Slovenije za plačilo;
4. uvoz blaga.

Določene transakcije niso predmet obdavčitve, določajo pa jih pogoji, ki so specificirani v 4. členu ZDDV-1.

Davčni zavezanec je določen v 5. členu ZDDV-1 in je vsaka oseba, ki kjerkoli neodvisno opravlja ekonomsko dejavnost, ne glede na namen ali rezultat opravljanja dejavnosti. Ekonomska dejavnost zajema proizvodno, predelovalno, trgovsko in storitveno dejavnost, vključno z rudarsko, kmetijsko in poklicno dejavnostjo, obsega pa tudi izkoriščanje premoženja in premoženjskih pravic, če je namenjeno trajnemu doseganju dohodka.

Pogoj, da se ekonomska dejavnost opravlja neodvisno, izključuje zaposlene in druge osebe, ki jih na delodajalca vežejo pogodba o zaposlitvi ali kakršnekoli druge pravne vezi, ki kažejo na odvisno razmerje med delodajalcem in delojemalcem.

Prav tako se državni organi in organizacije ter druge osebe javnega prava ne štejejo za davčne zavezance v zvezi z dejavnostmi ali s transakcijami, ki jih opravljajo. Za davčne zavezance bi se šteli, če bi opravljali določene dejavnosti, kot so na primer telekomunikacijske storitve, dobava vode, plina, električne energije in pare, prevoz blaga, pristaniške in letališke storitve itd., seznam teh dejavnosti pa je natančno naveden v Direktivi o DDV v Prilogi 1. Za davčne zavezance bi se prav tako šteli, če bi njihova obravnava, kot da niso davčni zavezanci, povzročila znatno izkrivljanje konkurence.

1.1.2 Davčna osnova in davčna stopnja

Davčna osnova je določena v 36. členu ZDDV-1 in pri dobavah blaga ali storitev vključuje vse, kar predstavlja plačilo (v denarju, v stvareh ali v storitvah), ki ga je prejel ali ga bo prejel dobavitelj ali izvajalec od kupca, naročnika ali tretje osebe za te dobave, vključno s subvencijami, ki so neposredno povezane s ceno takih dobav, izključuje pa določena znižanja cen, rabate, cenovne popuste in odplačila nastalih stroškov.

Na podlagi Direktive o DDV je določeno, da standardna stopnja ne sme biti nižja od 15 %, dovoljena pa je tudi uporaba ene ali dveh znižanih stopenj, ki pa ne smeta biti nižji od 5 %. Davčna stopnja, ki velja v Sloveniji, je določena v 41. členu ZDDV-1, in sicer se DDV od vključno 1. 7. 2013 obračunava in plačuje po splošni stopnji 22 % in po nižji stopnji 9,5 %.

1.1.3 Oprostitve

Ločimo med pravimi in nepravimi oprostitvami. Pri nepravih oprostitvah davčni zavezanec, ki opravlja izvzeto oziroma oproščeno dejavnost, na strani prodaj ne zaračunava DDV, prav tako pa na strani nabav ne more uveljavljati davčne olajšave v obliki znižanja davka. Vstopni DDV (angl. *input VAT*) tako za tega davčnega zavezanca predstavlja strošek. Za neprave oprostitve v tem magistrskem delu torej uporabljamo izraz izvzetje. Pri pravih oprostitvah pa podjetje na strani prodaj aplicira stopnjo 0 %, zato se ta oblika pogosto imenuje tudi stopnja 0 % (angl. *zero rate*) oziroma oprostitve s pravico povračila vstopnega DDV. Znesek nakazanega izstopnega davka (angl. *output VAT*) je pri stopnji 0 % enak nič, to pa pomeni, da je podjetje deležno vračila vstopnega DDV, ki ga je plačalo na strani nabav (Stanovnik, 2012, str. 79).

Nekatera podjetja pa ne opravljajo samo oproščenega prometa, ampak tudi obdavčen promet. To pomeni, da opravljajo mešano dejavnost, posledica tega pa je, da ne morejo uveljavljati znižanja davka za celotni vstopni DDV, ampak lahko uveljavljajo le delno znižanje davka. Delno znižanje davka se določa na podlagi odbitnega deleža, ki pa je razmerje med celotnim obdavčenim prometom in celotnim (obdavčenim in izvzetim) prometom podjetja (Stanovnik, 2012, str. 80).

1.2 Finančne storitve

Kot smo uvodoma omenili, za finančne storitve v EU velja, da so izvzete iz sistema obdavčitve z DDV. Da jih lahko nato pravilno obdavčimo s katero od že razvitih metod obdavčitve finančnih storitev, ki bodo prikazane v nadaljevanju, jih je treba najprej razvrstiti po eni izmed petih možnih kategorizacij. Poddar (2003, str. 346) pravi, da jih lahko razdelimo glede na vrsto finančne storitve, njihovega ponudnika, gospodarsko funkcijo, obliko opravljene finančne storitve in glede na vrsto plačila za finančno storitev.

Po njegovem mnenju je najpogostejša razvrstitev finančnih storitev glede na vrsto. Tako jih lahko uvrstimo v eno izmed naslednjih skupin:

- depoziti, zadolževanje, posojanje (bančno poslovanje in poslovanje s kreditnimi karticami);
- nakup, prodaja in izdaja finančnih vrednostnih papirjev (obveznice, delnice, opcije, garancije, tuje valute);
- zavarovalništvo (življenjsko, premoženjsko in nezgodno zavarovanje);
- borzoposredniške in ostale posredniške storitve (nakup in prodaja vrednostnih papirjev, prevzemanje tveganj);
- svetovanje, upravljanje in obdelava podatkov (upravljanje premoženja, investicijsko svetovanje, administrativne in informacijske storitve).

Drugi način razvrstitve finančnih storitev je glede na vrsto ponudnika, izvedljiv pa je le v primerih, ko obstaja regulacija dejavnosti, v kateri je obdavčena storitev izvedena le s strani določene finančne institucije. Če nadzora ne bi bilo, bi bilo tudi težje povezati določeno finančno storitev, ki bi se morala obdavčiti s točno določenim ponudnikom.

Gospodarska funkcija je tretji možen način razvrstitve finančnih storitev po Poddarju (2003, str. 347), in sicer pomeni, da so finančne storitve razvrščene glede na ustvarjanje dodane vrednosti. Ločimo jih lahko na:

- posredništvo med posojilodajalci ter posojilojemalci;
- združevanje prihrankov;
- združevanje tveganj;
- zagotavljanje likvidnosti;
- klirinške storitve;
- oblikovanje trgov;
- agencijske storitve.

Opisan način razvrstitve se v osnovi uporablja kot analitsko orodje za ugotavljanje davčne osnove za finančne storitve. Prav tako nam vpogled v gospodarsko funkcijo določene finančne storitve daje možnost, da vidimo, katere njene lastnosti so za nas pravzaprav pomembne pri oblikovanju novih načinov obdavčenja in tudi pri ločevanju finančnih od nefinančnih storitev.

Oblika finančne storitve je odvisna od vloge, ki jo igra ponudnik finančne storitve, to pa je tudi četrta možnost kategorizacije. Njen ponudnik je lahko vključen kot principal oziroma lastnik, ki nastopa pod svojim imenom, prav tako pa tudi prevzema tveganje določene transakcije, ali pa kot agent, ki organizira transakcije med principalami.

Zadnji način razvrstitve finančnih storitev je glede na način plačila za finančno storitev. Pri tem ločimo med eksplicitno provizijo (angl. *explicit fee*) in implicitnim načinom plačila za finančno storitev oziroma implicitno provizijo (angl. *implicit charge*), ki je v obliki finančne marže (angl. *financial margin*). Razlika med njima je, da je eksplicitna provizija vidna vsem prejemnikom finančne storitve, poleg tega se jo da tudi normalno obdavčiti tako kot vse ostale storitve. Je torej plačilo za opravljeno storitev, kjer se DDV aplicira na vrednost storitve. Implicitno plačilo za finančno storitev pa je vrednost, ki ostane finančni instituciji po upoštevanju vseh denarnih pritokov in odtokov. Pri tem dana finančna marža predstavlja plačilo, ki ga banka dobi za celoten seštevek transakcij, na primer posojil in depozitov, ne pa plačilo za vsako transakcijo posebej. Zato se v tem primeru, ko se plačilo za finančne storitve, ki je v obliki finančne marže, nanaša na skupek transakcij, tudi težko določi pravo davčno osnovo za določeno finančno storitev, kar bo tudi še bolj podrobneje predstavljeno v nadaljevanju.

Poddar (2003, str. 348) pravi, da sta zadnja dva načina kategorizacije finančnih storitev med seboj povezana. Ponudnik finančne storitve, ki deluje kot agent, za opravljeno finančno transakcijo po navadi dobi plačilo v obliki vidne eksplicitne provizije, ko pa je ponudnik principal, ta za opravljeno finančno storitev dobi plačilo v obliki finančne marže. Poudarja pa, da ni vedno tako. Če vzamemo primer banke, lahko ta za svojo storitev, ki jo opravi za varčevalca ali za posojilojemalca, zaračuna eksplicitno provizijo, prav tako pa lahko dobi tudi plačilo v obliki implicitne provizije oziroma finančne marže, ki se kaže v razliki med vsemi prejetimi obrestmi s strani posojil in vsemi plačanimi obrestmi na depozite.

V Sloveniji se finančne storitve na podlagi Zakona o bančništvu (Ur.l. RS, št. 99/2010-Zban-1-UPB5 (52/2011 popr.), 9/2011-ZplaSS-B, 35/2011, 59/2011, 85/2011, 48/2012, 105/2012, 56/2013, 63/2013-ZS-K, v nadaljevanju ZBan-1), ki ga je državni zbor sprejel 23. novembra 2010, lahko po 6. členu razdelijo med bančne storitve, vzajemno priznane finančne storitve, dodatne finančne storitve in druge finančne storitve. Bančne storitve po 7. členu pomenijo izključno sprejemanje depozitov od javnosti ter dajanje kreditov za svoj račun. Sprejemanje depozitov od javnosti pomeni sprejemanje depozitov od nepoučenih oseb, ki pa so fizične ali pravne osebe, ki nimajo ustreznih strokovnih znanj in izkušenj, potrebnih za presojo tveganj, povezanih z vplačevanjem depozitov.

10. člen med vzajemno priznane finančne storitve uvršča:

1. sprejemanje depozitov;
2. dajanje kreditov, ki vključuje tudi potrošniške kredite, hipotekarne kredite, odkup terjatev z regresom ali brez njega ter financiranje komercialnih poslov, vključno z izvoznim financiranjem na podlagi odkupa z diskontom in brez regresa dolgoročnih nezapadlih terjatev, zavarovanih s finančnim instrumentom;
3. finančni zakup (leasing);

4. plačilne storitve in storitve izdajanja elektronskega denarja;
5. izdajanje in upravljanje drugih plačilnih instrumentov (na primer potovalnih čekov in bančnih menic) v delu, v katerem ta storitev ni vključena v storitev iz 4. točke tega člena;
6. izdajanje garancij in drugih jamstev;
7. trgovanje za svoj račun ali za račun strank z instrumenti denarnega trga, s tujimi plačilnimi sredstvi, vključno z menjalniškimi posli, s standardiziranimi terminskimi pogodbami in opcijami, z valutnimi in obrestnimi finančnimi instrumenti, s prenosljivimi vrednostnimi papirji;
8. sodelovanje pri izdaji vrednostnih papirjev in storitve, povezane s tem;
9. svetovanje podjetjem glede kapitalske strukture, poslovne strategije in sorodnih zadev ter svetovanje in storitve v zvezi z združitvami in nakupom podjetij;
10. denarno posredništvo na medbančnih trgih;
11. upravljanje z naložbami in svetovanje v zvezi s tem;
12. hramba vrednostnih papirjev in druge storitve, povezane s hrambo;
13. kreditne bonitetne storitve: zbiranje, analiza in posredovanje informacij o kreditni sposobnosti;
14. oddajanje sefov;
15. investicijske storitve in posli ter pomožne investicijske storitve.

Dodatne finančne storitve so po 11. členu Zban-1 posredovanje pri prodaji zavarovalnih polic po zakonu, ki ureja zavarovalništvo, storitve upravljanja plačilnih sistemov, upravljanje pokojninskih skladov po zakonu, ki ureja pokojninsko in invalidsko zavarovanje, skrbniške storitve, za katere drug zakon določa, da jih opravlja banka, in storitve, povezane s temi skrbniškimi storitvami, kreditno posredništvo pri potrošniških in drugih kreditih, druge storitve ali posli, ki imajo glede načina opravljanja in tveganj, ki jim je banka pri opravljanju izpostavljena, podobne značilnosti kot vzajemno priznane finančne storitve ali zgoraj naštetе storitve. Med druge finančne storitve pa 12. člen Zban-1 uvršča opravljanje zavarovalnih ali pozavarovalnih poslov po zakonu, ki ureja zavarovalništvo, storitve pokojninskih družb po zakonu, ki ureja pokojninsko in invalidsko zavarovanje, zavarovalno zastopništvo ali posredništvo po zakonu, ki ureja zavarovalništvo, in upravljanje investicijskih skladov po zakonu, ki ureja investicijske sklade.

Predstavljene so bile možne oblike finančnih storitev, pri tem pa se pojavi vprašanje, katere od njih je možno obdavčiti z DDV in katere iz določenih razlogov ostajajo izvzete iz sistema obdavčitve z DDV. ZDDV-1 v skladu z Direktivo o DDV v 4. točki 44. člena določa finančne transakcije, ki so oproščene plačila DDV. Te vključujejo:

- dajanje kreditov oziroma posojil v denarni obliki in posredovanje pri sklepanju teh poslov ter upravljanje kreditov oziroma posojil v denarni obliki, ko te storitve opravlja kreditodajalec oziroma posojilodajalec;

- izdajanje kreditnih garancij in drugih denarnih jamstev ter upravljanje kreditnih garancij s strani kreditodajalca;
- transakcije, vključno s posredovanjem, v zvezi z depoziti in tekočimi oziroma transakcijskimi računi, plačili, nakazili, dolgovi, čeki in drugimi plačilnimi instrumenti, razen izterjave dolgov in faktoringa;
- transakcije, vključno s posredovanjem, v zvezi z valuto, bankovci in kovanci, ki so zakonito plačilno sredstvo, razen bankovcev in kovancev, katerih prodajna cena je določena na podlagi njihove vrednosti kot zbirateljskega predmeta ali na podlagi vrednosti kovine, iz katere so izdelani;
- transakcije, vključno s posredovanjem (razen upravljanja, hrambe, investicijskega svetovanja in storitev v zvezi s prevzemi), z delnicami, deleži v podjetjih ali združenjih, obveznicami in drugimi vrednostnimi papirji, razen z dokumenti o lastninski pravici na blagu in pravicami in deleži;
- upravljanje investicijskih skladov.

Razlogi, zakaj so ravno te finančne storitve določene kot izvzete iz sistema obdavčitve z DDV, in posledice te določitve so predstavljeni v nadaljevanju.

2 IZVZETOST FINANČNIH STORITEV IZ SISTEMA OBDAVČITVE Z DAVKOM NA DODANO VREDNOST

2.1 Problem obdavčitve finančnih storitev z davkom na dodano vrednost

Skoraj vse države na svetu uporabljajo DDV kot splošno obliko davka na potrošnjo, vendar pa pri tem iz njegovega sistema obdavčitve izvemajo finančne storitve.

Kljub temu da izvzetost finančnih storitev iz sistema obdavčitve z DDV ne prinaša veliko pozitivnih posledic, najdemo odgovor na vprašanje, zakaj države še vedno vztrajajo pri njihovi izvzetosti iz sistema DDV, v dveh argumentih.

Prvi argument pravi, da potrošnja finančne storitve ne predstavlja potrošnje kot potrošnje določene dobrine oziroma storitve, ampak le spreminja medčasovno proračunsko omejitev, s katero se sooča kupec te določene finančne storitve, kar pomeni, da kupec z namenom večje potrošnje v prihodnosti v primeru depozita zmanjša oziroma odloži sedanjo potrošnjo ali obratno, z namenom večje potrošnje v sedanjosti v primeru najema posojila zmanjša prihodnjo potrošnjo. Potrošnja finančne storitve tako predstavlja le spreminjanje sposobnosti kupca za sedanjo potrošnjo in zato naj tudi ne bi smela biti predmet obdavčitve z DDV.

Ta argument zagovarjata tudi Grubert in Mackie (1999, str. 25), ki prav tako menita, da finančne storitve ne bi smele biti obdavčene z davkom na potrošnjo, saj niso predmet potrošnje, ampak predstavljajo le, kot je že omenjeno, spreminjanje sposobnosti za potrošnjo in ne nečesa, kar bi trošili z namenom, da bi nam prineslo koristi ter zadovoljilo naše potrebe. Iz tega sledi, da je izvzetost finančnih storitev iz sistema obdavčitve z DDV upravičena tako za gospodinjstva kot tudi za podjetja.

Nasprotno prvemu argumentu, ki je v prid izvzetosti finančnih storitev iz sistema obdavčitve z DDV, pa Bird in Gendron (2007, str. 98) pravita, da bi po osnovni logiki DDV potrošnja finančnih storitev morala biti obdavčena, saj se za nastanek teh storitev uporabljajo prava proizvodna sredstva, ki pri prodaji finančne storitve ustvarjajo dodano vrednost, ki bi morala biti obdavčena.

Za argument proti obdavčitvi finančnih storitev z DDV, kot je na primer, da finančne storitve niso ustrezen predmet obdavčenja, saj niso cilj potrošnje, ampak so namenjene le omogočanju potrošnje v različnih obdobjih, ter da bi obdavčitev finančnih storitev pravzaprav tudi pomenila obdavčitev obrestnih mer, kar bi potem lahko negativno vplivalo na obnašanje varčevalcev, tudi Zee (2012, str. 349) pravi, da ob njegovem podrobnejšem pregledu ni najbolj trden. Na podlagi teorije o medčasovni izbiri, po kateri naj bi posameznik maksimiral svojo vsoto koristi skozi čas, predmet te medčasovne izbire ni posameznikovo varčevanje, ki bi mu prineslo korist, ampak potrošnja v različnih obdobjih, torej potrošnja pred in po varčevanju, ta pa mu tudi prinese koristi. Iz tega povzame, da naj bi se ti dve potrošnji, torej sedanja in prihodnja potrošnja, tako morali obravnavati kot dve različni vrsti blaga oziroma storitve, ki ju lahko substituira med sabo. Obdavčitev obresti bi res vplivala na substitucijo med tema dvema vrstama potrošnje, in sicer lahko pričakujemo, da bi bila zaradi obdavčitve obresti prihodnja potrošnja manjša, več posameznikov bi tako zmanjšalo varčevanje, povečalo pa sedanjo potrošnjo. Ta situacija substitucije pa ne bi predstavljala nič novega, saj popolnoma isti proces substitucije že poteka pri drugem blagu ali storitvah, kjer se zaradi različne obdavčitve relativna cena prvega blaga v primerjavi z drugim blagom spreminja.

Drugi argument, zaradi katerega je izvzetost finančnih storitev iz sistema obdavčitve z DDV še vedno prisotna, pa je zelo pomemben, in sicer gre za težavnost in administrativno zahtevnost obdavčitve finančnih storitev. Ravno zaradi tega v EU še vedno vztrajajo pri izvzetosti finančnih storitev iz sistema obdavčitve z DDV.

Da bi lahko še bolj natančno razložili, zakaj nastane problem pri obdavčenju finančnih storitev z DDV, je treba najprej predstaviti, kako deluje ta davek v normalnih okoliščinah. V EU se za izračun davčne obveznosti uporablja splošno sprejeta kreditna metoda oziroma indirektna odštevalna metoda (angl. *indirect subtraction method*).

Pri tej metodi je davčna obveznost določena na podlagi izraza:

$$t_2P - t_1N$$

oziroma

izstopni DDV – vstopni DDV.

P predstavlja vrednost prodaj brez DDV oziroma davčno osnovo, N predstavlja vrednost nabav, t_1 in t_2 sta davčni stopnji DDV, t_1N pa je davčna olajšava v obliki znižanja davčne obveznosti.

Registrirani davčni zavezanci morajo davčni upravi plačati DDV na celotno vrednost svojih prodaj, vendar pa imajo možnost, da dano davčno obveznost zmanjšajo za davek, plačan na strani nabav za proizvode, ki predstavljajo inpute za proizvodnjo njihovih dobrin oziroma storitev.

Končna davčna obveznost podjetja je torej davek, ki ga podjetje zaračuna na strani prodaj, zmanjšan za davek, ki ga je podjetje plačalo na strani nabav (Stanovnik, 2012, str. 76), pri tem pa podjetje nima težav pri kalkulaciji končne davčne obveznosti, saj od izračunanega izstopnega DDV le odšteje vstopni DDV, tj. davek, plačan na strani nabav.

Pri finančnih storitvah pa se stvari nekoliko zapletejo, saj je težko določiti dodano vrednost, ki jo finančna institucija ustvari pri prodaji svoje storitve, prav tako pa tudi ceno, ki jo morajo finančne institucije plačati za svoje inpute, potrebne za izvajanje finančnih storitev, saj so ti kapital, ki ga finančne institucije dobijo s prejetimi depoziti varčevalcev ali pa s sodelovanjem na kapitalskem trgu.

Za večino finančnih institucij velja, da so njihovi outputi oziroma finančne storitve neobdavčeni oziroma izvzeti iz sistema obdavčitve z DDV. To so finančne storitve, ki so povezane s finančnimi transakcijami, na primer prejetje depozitov, dajanje posojil, transakcije v zvezi s transakcijskimi računi, plačili, nakazili itd. Za njih ne moremo določiti prave ustvarjene dodane vrednosti, saj je celotna vrednost finančnih storitev dana z razliko med obrestno mero, ki jo banka zaračuna posojilojemalcem, in obrestno mero, ki jo prejmejo varčevalci. Pri tem to dodano vrednost finančne storitve ni možno alocirati na skupino posojilojemalcev in skupino varčevalcev. Evropski DDV je zasnovan na transakcijah, pri naštetih finančnih storitvah pa ni možno določiti vrednosti posamezne finančne transakcije, zato tudi ni enotnega načina obdavčenja finančnih storitev z DDV (Stanovnik, 2012, str. 79). Finančne institucije tako na opravljeno finančno storitev ne obračunavajo izstopnega DDV, medtem ko morajo za nakup svojih inputov še vedno plačati vstopni DDV in ga tako absorbirati med poslovne stroške.

Na drugi strani pa finančne institucije opravljajo tudi takšne finančne storitve, ki jih je možno obdavčiti z DDV tako kot ostalo blago in storitve. Te na primer vključujejo najem sefa v prostorih banke, izterjavo dolgov, svetovalne storitve itd. Prav tako pa finančne

institucije za svoje delovanje in izvajanje finančnih storitev ne potrebujejo samo kapitala, temveč tudi inpute, kot so računalniki in pisarniške potrebščine, njihovo vrednost pa se da normalno določiti (Huizinga, 2002, str. 504).

V primeru, da finančna institucija torej izvaja mešano dejavnost, kar pomeni, da opravlja storitve, ki so lahko obdavčene z DDV, in storitve, ki so izvzete iz sistema obdavčitve z DDV, uveljavlja le delno znižanje vstopnega davka na podlagi odbitnega deleža.

Iskanje rešitev, s katerimi bi torej lahko obdavčili finančne storitve, se je razumljivo začelo z analizo samega problema. Poddar in English (1997, str. 91) v svoji analizi označujeta štiri možne elemente, ki jih lahko vsebuje denarni tok v določeni finančni transakciji, in sicer znesek glavnice določenega finančnega instrumenta, časovno vrednost denarja oziroma obresti, premijo za tveganje ter nadomestilo za stroške, povezane z določeno finančno storitvijo.

Prvi element torej predstavlja znesek glavnice, na primer začetni depozit, ki varčevalcu daje pravico do dviga položenega denarja v prihodnosti, ali pa posojilo banke, ki ga posodi posojilojemalcu. To predstavlja le prenos denarnih sredstev, ki se bodo ob zaključku transakcije v prihodnosti povrnila prvotnemu lastniku. Ne pomeni stalnega odtoka oziroma pritoka denarja, zato tudi ne more biti predmet obdavčitve z DDV.

Naslednji element je časovna vrednost denarja oziroma plačilo obresti, ki predstavljajo nadomestilo za odloženo sedanjo potrošnjo v korist prihodnje, zato prav tako ne more biti predmet obdavčitve z DDV. Dohodek, ki ga dobi prejemnik obresti, je z davkom na dodano vrednost lahko obdavčen le takrat, ko ga porabi za potrošnjo.

Tretji element je premija za tveganje, ki predstavlja znesek, zaračunan posojilojemalcu, in pokrije morebitno škodo, ki je nastala finančni instituciji v primeru neplačila posojila. Prav tako je tudi premija za tveganje izključena iz davčne osnove davka na potrošnjo, saj naj bi predstavljala le redistribucijo sredstev med udeleženci, ne pa tudi neto dodane vrednosti v gospodarstvu.

Zadnji element pa je nadomestilo, namenjeno finančnim institucijam, za stroške, ki so nastali pri sprejemanju depozitov ter dajanju posojil. Pri določanju prave vrednosti stroškov kapitala, ki jih ima finančna institucija v povprečju, se pojavi še dodaten problem, saj jih ne moremo natančno definirati. Odvisni so namreč od tveganj posamezne finančne storitve, na primer danega posojila. Pri tem se pri obrestni meri, ki jo finančna institucija zaračuna na dano posojilo, zaplete pri določanju deleža dobička in deleža premije za tveganje. Povsem logično je, da banka obračunava višjo obrestno mero za potencialno bolj tvegana posojila, to so posojila, pri katerih je možnost zamude plačila ali pa neplačila velika. Pri svojih posojilih finančne institucije torej ocenijo tveganje posojila, vendar po svoje in temu primerno tudi določijo obrestno mero za tveganje neplačila. Tako je skoraj

nemogoče ugotoviti, ali višja obrestna mera posojila predstavlja le dobiček banke, ki bi moral biti obdavčen, ali pa gre v visoki obrestni meri dejansko za premijo za tveganje, ki predstavlja strošek banke (Huizinga, 2002, str. 500). Pravilnosti ocene tveganja ni mogoče preveriti s strani davčnega organa, zato strošek kapitala, ki je torej odvisen od tveganja posojila, ne more predstavljati davčne osnove in zato tudi ne more biti obdavčen z DDV (Huizinga, 2002, str. 505).

Vrednost, ki ostane po odštetju stroškov kapitala, je torej dodana vrednost finančne transakcije in primerna davčna osnova davka na dodano vrednost. V večini primerov te dodane vrednosti ne moremo določiti, saj se nahaja v obliki implicitne provizije oziroma v obliki finančne marže, ki pravzaprav pomeni razliko (angl. *spread*) med obrestmi, plačanimi s strani posojilojemalcev, ter obrestmi, plačanimi varčevalcem, finančna institucija pa jo pridobi po celotnem nizu svojih denarnih tokov. Pri tem torej ni možno določiti prave davčne osnove, na katero bi lahko obračunali DDV po kreditni metodi, ki prevladuje pri evropskem DDV, saj se plačilo za finančne storitve nanaša na skupek transakcij. Izločiti bi bilo treba del za posamezno transakcijo, vendar pa Poddar in English (1997, str. 92) menita, da finančne marže ni mogoče ločiti na vrednost finančnih storitev, ki so namenjene varčevalcem, in vrednost finančnih storitev, ki so namenjene posojilojemalcem. Ta nezmožnost alokacije dodane vrednosti na varčevalce in posojilojemalce pa je tudi glavni razlog za izvzetost finančnih storitev iz sistema obdavčitve z DDV.

Finančna institucija pa lahko za plačilo svojih finančnih storitev prejme tudi eksplicitno provizijo, ki je lahko brez težav obdavčena z DDV. Eksplicitna provizija je torej plačilo za opravljeno storitev, na katero se aplicira DDV, pri njegovem obračunu pa za davčnega zavezanca kot tudi za davčnega organa ne prihaja do dodatnih stroškov administracije in ugotavljanja prave vrednosti davčne osnove. Nekatere finančne storitve kot na primer najem sefa v prostorih banke, izterjava dolgov in svetovalne storitve so tako že obdavčene z DDV v vseh državah.

Smiselno bi bilo, da bi torej obdavčili vsaj tiste finančne storitve, za katere finančna institucija prejme plačilo v obliki eksplicitne provizije, medtem ko bi finančne storitve, za katere je plačilo v obliki implicitne provizije oziroma finančne marže, ki ostane finančni instituciji po končnem izračunu vseh prejetih in plačanih obresti, še naprej ostale izvzete iz sistema obdavčitve z DDV. Kot pravi Poddar (2003, str. 350), pa bi tukaj lahko ponovno prišlo do problema, saj principal, ki je na primer banka, lahko za opravljeno finančno storitev zaračuna eksplicitno provizijo ali pa dobi plačilo za skupek transakcij v obliki finančne marže. To bi lahko vodilo do povečane spodbude banke k substituciji plačila v obliki finančne marže za plačilo v obliki eksplicitne provizije. Ker bi več bank izbralo to možnost, bi to potem povzročilo preveliko izkrivljanje konkurence. Večina držav ravno iz tega razloga iz sistema obdavčitve z DDV izvzema tako finančne storitve, za katere se

zaračunavajo implicitne provizije, kot tudi tiste, za katere finančna institucija dobi plačilo v obliki eksplcitne provizije.

Schenk in Oldman (2007, str. 309) predstavljata tri primere, kjer finančna institucija, na primer banka, ponuja finančne storitve varčevalcem in posojilojemalcem. Prvi primer predpostavlja varčevalca in posojilojemalca izključno kot podjetje, ki je registriran davčni zavezanec (angl. *registered trader*), drugi primer predpostavlja varčevalca kot gospodinjstvo, ki ni davčni zavezanec (angl. *non-taxable person*), njihovi depoziti pa so uporabljeni za dajanje posojil podjetjem oziroma registriranim davčnim zavezancem. Zadnji primer predpostavlja varčevalca ter posojilojemalca izključno kot gospodinjstvo. S temi primeri pokažeta, kako izvzetost finančnih storitev iz sistema obdavčitve z DDV glede na udeležene stranke vpliva na višino davčnih prihodkov in nevtralnost DDV.

Njuna ugotovitev je, da v prvem in drugem primeru, ko je varčevalec podjetje ali gospodinjstvo, podjetje kot registriran davčni zavezanec pa kupec finančne storitve, ki je izvzeta iz sistema obdavčitve z DDV, podjetje zaradi izvzetosti finančne storitve iz sistema obdavčitve z DDV pri izračunu svoje davčne obveznosti ne more odšteti vstopnega DDV za nakup finančne storitve. Iz tega tudi sklepata, da se bo ta skupina poskušala izogibati večji uporabi finančnih storitev, kljub temu pa bo davčni organ še vedno pobral nekaj davčnih prihodkov od nakupa finančnih storitev s strani davčnega zavezanca. Na drugi strani pa imamo gospodinjstva kot davčne nezavezance, katerih depoziti so uporabljeni za posojila drugim gospodinjstvom. Ti pri nakupu finančne storitve, ki je izvzeta iz sistema obdavčitve z DDV, ne plačajo davka, kar pomeni, da se bo celotna dodana vrednost, ki jo je ustvarila finančna institucija, izognila obdavčitvi, davčni organ pa bo tako pobral manj davčnih prihodkov. Kljub temu so za gospodinjstva finančne storitve v primerjavi z drugim blagom in storitvami cenejše, saj za njih ne rabijo plačati DDV in zato vabijo k večji potrošnji, kar pa potem tudi lahko začne vplivati na vzorce trošenja teh gospodinjstev (Schenk & Oldman, 2007, str. 310).

Poleg učinka izvzetosti finančnih storitev na davčne prihodke glede na udeležene stranke je prav tako treba izpostaviti še vprašanje, kakšen učinek ima izvzetost finančnih storitev iz sistema obdavčitve z DDV v različnih fazah prodaje, in sicer v vmesni fazi ali pa v fazi trgovine na drobno. Če je izvzetost finančnih storitev iz sistema obdavčitve z DDV vezana le na prodajo teh storitev v zadnji fazi oziroma v fazi trgovine na drobno, kar pomeni, da so finančne storitve namenjene neposredno končnim potrošnikom oziroma davčnim nezavezancem in ne potekajo prek vmesnih faz med podjetji, bo izvzetost finančnih storitev iz obdavčitve z DDV zniževala davčne prihodke ter stroške nakupa finančnih storitev za končne potrošnike. Na drugi strani pa je izvzetost finančnih storitev iz sistema obdavčitve z DDV lahko vezana že na vmesno fazo, kar pomeni, da banka opravi določeno storitev za davčnega zavezanca in ne za končnega potrošnika, v fazi, ki sledi, pa so storitve ter blago, ki jih ta davčni zavezanec proda naprej, normalno obdavčene z DDV. Takšna situacija povzroči višje davčne prihodke davčnega organa kot tudi višje stroške davčnega

zavezanca, saj ta davčni zavezanec zaradi izvzetosti finančnih storitev iz sistema obdavčitve z DDV ne more odbiti vstopnega DDV za njihov nakup (Schenk & Oldman, 2007, str. 317).

Če so torej finančne storitve, ki so izvzete iz sistema obdavčitve z DDV, opravljene pred začetkom faze trgovine na drobno, njihova izvzetost iz obdavčitve prekine verigo vračanja vstopnega DDV. V Tabeli 1 so prikazani učinki na potrošniške cene in davčne prihodke za primer, ko je plačilo za finančno storitev, ki je obdavčena pri medpodjetniških transakcijah (angl. *business-to-business transactions*, v nadaljevanju B2B) v vmesni fazi, provizija, ki je torej obdavčena. V Tabeli 2 pa so prikazani učinki na potrošniške cene in davčne prihodke za primer, ko je plačilo za finančno storitev, ki je izvzeta iz sistema obdavčitve z DDV pri medpodjetniških transakcijah v vmesni fazi, provizija, ki torej ni obdavčena. Schenk (2010, str. 412) prikazuje zelo poenostavljen primer, kjer predpostavlja banko, ki opravi finančne storitve za proizvajalca (angl. *manufacturer*), ki je davčni zavezanec, ta pa svoje blago oziroma storitev prodaja naprej. V tem primeru proizvajalec kupi finančno storitev, ki predstavlja njegov edini input, plačilo za to finančno storitev je provizija, DDV pa znaša 10 %.

Tabela 1: Obdavčene provizije za obdavčene finančne storitve pri medpodjetniških transakcijah v vmesni fazi

	Nabava (brez DDV)	Vstopni DDV	Prodaja (brez DDV)	Izstopni DDV	Prodaja z DDV	Nakazilo DDV (d.e.)
Dobavitelj banke			1.500 d.e.	150 d.e.	1.650 d.e.	150
Banka z obdavčenimi provizijami	1.500 d.e.	150 d.e.	10.000 d.e.	1.000 d.e.	11.000 d.e.	1.000 – 150
Proizvajalec	10.000 d.e.	1.000 d.e.	500.000 d.e.	50.000 d.e.	550.000 d.e.	50.000 – 1.000
Trgovec na drobno	500.000 d.e.	50.000 d.e.	700.000 d.e.	70.000 d.e.	770.000 d.e.	70.000 – 50.000
Davčni prihodki						70.000

Vir: A. Schenk, *Taxation of financial services (including insurance) under a U.S. value-added tax*, 2010, str. 412.

V Tabeli 1 je provizija, ki jo plača kupec za nakup finančne storitve, obdavčena, proizvajalec kot naslednji člen v verigi pa je tudi deležen vračila vstopnega DDV. V tem poenostavljenem primeru nam je znano samo, da je vrednost inputov banke, ki jih kupi od svojega dobavitelja, 1.500 denarnih enot (v nadaljevanju d.e.), na njih pa je apliciran DDV v višini 10 %. Celotna vrednost nakupa banke torej znaša 1.650 d.e. Predpostavljeno je

tudi, da dobavitelj banke (angl. *supplier to bank*) ne kupuje nobenih inputov, zato nima vstopnega davka in je njegova končna davčna obveznost le izstopni davek v višini 150 d.e. Banka mora davčnemu organu na podlagi svoje obdavčene prodaje v vrednosti 11.000 d.e. ter po vračilu vstopnega DDV na nakup svojih inputov plačati 850 d.e. davčne obveznosti, proizvajalec 49.000 d.e., trgovec na drobno (angl. *retailer*) pa 20.000 d.e. Ko je blago oziroma storitev prodana končnemu kupcu, davčni organ pobere skupaj 70.000 d.e.

Naslednji primer, v katerem je provizija, ki je plačilo za finančno storitev, ki je izvzeta iz sistema obdavčitve z DDV, neobdavčena, je prikazan v Tabeli 2.

Tabela 2: Neobdavčene provizije za izvzete finančne storitve pri medpodjetniških transakcijah v vmesni fazi

	Nabava (brez DDV)	Vstopni DDV	Prodaja (brez DDV)	Izstopni DDV	Prodaja z DDV	Nakazilo DDV (d.e.)
Dobavitelj banke			1.500 d.e.	150 d.e.	1.650 d.e.	150
Banka z obdavčenimi provizijami	1.500 d.e.	150 d.e.	10.150 d.e.	/	10.150 d.e.	/ (brez povračila vstopnega DDV)
Proizvajalec	10.150 d.e.	Brez DDV	500.150 d.e.	50.015 d.e.	550.165 d.e.	50.015 (brez povračila vstopnega DDV)
Trgovec na drobno	500.150 d.e.	50.015 d.e.	700.150 d.e.	70.015 d.e.	770.165 d.e.	70.015 – 50.015
Davčni prihodki						70.165

Vir: A. Schenk, Taxation of financial services (including insurance) under a U.S. value-added tax, 2010, str. 412

Davčni organ od dobavitelja banke še vedno pobere 150 d.e. od prodaje njegovih outputov banki. Banka v tem primeru, ko so finančne storitve izvzete iz sistema obdavčitve z DDV, za nakup svojih inputov ni deležna vračila vstopnega DDV v vrednosti 150 d.e., zato to breme prenese naprej na proizvajalca tako, da poveča višino provizije, ki jo mora proizvajalec plačati za opravljeno finančno storitev. Banka tako poveča ceno finančne storitve za tisti znesek v višini 150 d.e., ki ga na strani nabav ni mogla uveljavljati kot davčno olajšavo v obliki znižanja davka. Stroški proizvajalca se posledično povečajo za 150 d.e. Če nato tudi sam poveča svojo prodajno ceno blaga ali storitve za 150 d.e. z namenom, da pokrije dodatne stroške, povezane z nakupom finančnih storitev, se bo povečalo tudi njegovo plačilo DDV za 15 d.e. Prav tako bo zaradi dražjega nakupa svoje prodajne cene povišal tudi naslednji člen v verigi, in sicer trgovec na drobno. Končni

pobrani davčni prihodek je torej 70.165 d.e., kar je 165 d.e. več kot v prejšnjem primeru, ko finančne storitve niso bile izvzete iz sistema obdavčitve z DDV in je bila provizija kot plačilo za opravljeno finančno storitev obdavčena.

Kot je razvidno iz Tabele 2, predpostavljamo, da banka svoj vstopni DDV (ki ga ne more odbiti) v celoti prenese v višjo prodajno ceno. Davčni organ v tem primeru res pobere več davčnih prihodkov kot v primeru, ko so finančne storitve obdavčene, vendar pa vse to poteka na račun kaskadnosti, in sicer zaradi nezmožnosti vračila celotnega vstopnega DDV davčnim zavezancem in višjih stroškov končnih kupcev, kar pa ni v skladu z načelom nevtralnosti DDV. To pa ni edina negativna posledica, ki jo povzroča izvzetost finančnih storitev iz sistema obdavčitve z DDV. Predstavitev teh distorzij sledi v nadaljevanju.

2.2 Distorzije, ki jih povzroča izvzetost finančnih storitev iz sistema obdavčitve z davkom na dodano vrednost

EU in države, ki sledijo evropskemu DDV, za večino finančnih storitev uporabljajo izvzetost iz sistema obdavčitve z DDV, saj prevladuje obračun DDV na osnovi indirektna odštevalne metode, ki temelji na transakcijah, pri večini finančnih storitev pa ni možno določiti dodane vrednosti posamezne transakcije. Zaradi izvzetosti finančnih storitev iz sistema obdavčitve z DDV finančna institucija tako na strani prodaj ne zaračunava DDV in ne more odšteti vstopnega DDV, ki ga je morala plačati za nakup inputov, obdavčenih z DDV. Problemi, ki jih povzroča izvzetost finančnih storitev iz sistema obdavčitve z DDV, so torej višja cena finančnih storitev za podjetja, saj pri nakupu finančnih storitev, ki niso obdavčene, ne morejo odbiti vstopnega DDV. Posledično imamo na strani gospodinjstev nižjo ceno, saj ta za nakup finančne storitve ne rabijo plačati zneska DDV. Poleg administrativne obremenitve za finančne institucije, ki morajo za obračun DDV voditi evidenco storitev, ki so normalno obdavčene z DDV, in evidenco storitev, ki so izvzete iz sistema obdavčitve z DDV, izvzetost tudi z vidika konkurence postavlja banke v EU v slabši položaj v primerjavi z bankami v Združenih državah Amerike, ki ne poznajo DDV. Huizinga (2002, str. 505) te tri najpomembnejše negativne distorzije tudi opiše.

Različna cena za različne uporabnike je torej posledica dejstva, da finančne institucije zaradi izvzetosti finančnih storitev iz sistema obdavčitve z DDV ne dobijo vrnjenega DDV, ki ga plačajo za inpute, potrebne za njihovo normalno delovanje. Zaradi tega finančne institucije ob prodaji svojih storitev prenesejo ves vstopni DDV na porabnike v obliki višje cene finančnih storitev. Kljub temu izvzetost finančnih storitev iz sistema obdavčitve z DDV za končnega potrošnika oziroma davčnega nezavezanca predstavlja prednost, saj plačuje nižjo ceno za finančno storitev, kot bi jo moral, če bi bila obdavčena z DDV. Za podjetja je ta situacija ravno obrnjena. Ker so finančne storitve izvzete iz sistema obdavčitve z DDV, podjetje pri nakupu finančne storitve ne more uveljavljati nabavnega DDV in z njim znižati svoje davčne obveznosti. To pomeni, da podjetja plačajo višjo ceno za finančne storitve, kot bi morala v primeru normalnega obdavčenja z DDV. Tako torej

dobimo različno ceno za različne porabnike. Gospodinjstva zaradi izvzetosti finančnih storitev plačajo nižjo ceno, kot bi jo normalno, podjetja pa višjo zaradi nezmožnosti odbitja vstopnega DDV, ki so ga plačala za nakup finančnih storitev.

Poleg neenotne cene pa je tukaj prisotna še davčna kaskadnost, ki se pojavi ravno zaradi tega, ker registrirani davčni zavezanci ne morejo odbiti vstopnega DDV, saj ga pri nakupu finančnih storitev ni. Strošek, ki so ga imeli z nakupom finančne storitve, potem tako kot finančne institucije prenesejo naprej na njihove končne kupce v obliki višje cene za njihov proizvod. Končni kupci morajo poleg DDV na kupljeno blago ali storitev tako plačati še višjo ceno zaradi vključenega DDV, ki ga podjetja ob svojem nakupu finančne storitve niso mogla odbiti kot vstopnega.

Druga pomembna distorzija je administrativno breme za finančne institucije, ki izhaja iz dejstva, da niso vse njihove finančne storitve izvzete iz sistema obdavčitve z DDV. Nekatere storitve, kot sta najem sefa in investicijsko svetovanje, so lahko normalno obdavčene z DDV. Finančne institucije se morajo tako ukvarjati z dvema vrstama storitev, to pa za njih predstavlja administrativno breme, saj morajo voditi evidenco obdavčenih finančnih storitev kot tudi evidenco finančnih storitev, ki so izvzete iz sistema obdavčitve z DDV. Na podlagi te evidence lahko potem finančna institucija uveljavlja le delno znižanje vstopnega davka na osnovi odbitnega deleža, ki je razmerje med celotnim obdavčenim prometom in celotnim prometom (obdavčenim in izvzetim).

Izvzetost finančnih storitev iz sistema obdavčitve z DDV vodi tudi do izkrivljanja konkurence na trgu finančnih storitev. Finančne institucije v EU so v primerjavi s finančnimi institucijami iz neevropskih držav, na primer ameriškimi, v slabšem položaju, saj ZDA nimajo davka na dodano vrednost, torej njihove finančne institucije ne plačujejo DDV niti za nakup svojih inputov, medtem ko morajo evropske finančne institucije zaradi izvzetosti finančnih storitev iz sistema obdavčitve z DDV še vedno plačati vstopni DDV. Z globalizacijo finančnih trgov, ki pomeni ponudbo finančnih storitev čez meje držav, ter vstopom tujih finančnih institucij na ozemlje neke države se še poveča negativen učinek izvzetosti finančnih storitev iz sistema obdavčitve z DDV na evropske finančne institucije. To je torej izrazito še posebej takrat, ko finančna institucija opravlja finančne storitve iz države, v kateri ne poznajo DDV ali pa so finančne storitve, ki so opravljene za drugo državo, obdavčene s stopnjo 0 %.

Poleg naštetih glavnih distorzij pa obstaja pri ponudniku finančnih storitev tudi spodbuda, da se poveže v vertikalno integracijo z drugimi podjetji. V praksi sicer ni znanega primera vertikalne integracije, v teoriji pa to pomeni, da finančna institucija nabavlja svoje inpute prek oddelka tega enovitega vertikalno organiziranega podjetja, na primer oddelka A, ter dobavlja svoje storitve drugemu oddelku tega enovito in vertikalno organiziranega podjetja, na primer oddelku C. Finančni oddelki ter oddelka A in C skupaj tvorijo eno samo davčno osebo, tj. enega samega davčnega zavezanca. Vertikalno povezovanje med

podjetji, ki vključuje finančno institucijo, nastane zaradi tega, da kupec inputov oziroma finančna institucija lahko uveljavlja celotni vstopni DDV in ne samo del vstopnega DDV, kot je to prisotno v navadnih okoliščinah, ko finančna institucija kupuje svoje inpute od drugih registriranih davčnih zavezancev, zaradi izvzetosti finančnih storitev iz sistema obdavčitve z DDV pa tega vstopnega DDV ne more v celoti uveljavljati kot olajšavo v obliki znižanja davka. Manjše finančne institucije so iz procesa vertikalnega povezovanja z drugimi podjetji lahko izločene, saj se težje vertikalno integrirajo kot večje družbe, to pa pomeni še dodatno distorzijo v smislu izkrivljanja konkurence na trgu.

Prav tako pa finančne institucije, ki opravljajo izvzete finančne storitve, lahko začnejo težiti k zunanjemu izvajanju (angl. *outsourcing*) svojih storitev, saj imajo pri opravljanju finančnih storitev znotraj EU, kjer so te izvzete iz sistema obdavčitve z DDV, stroške zaradi nepovrnjenega vstopnega DDV. Tako prek ponudnikov finančnih storitev zunaj EU opravljajo storitve za domače stranke, saj te iste finančne storitve, ki so opravljene za države EU, ne vsebujejo DDV, še posebej, če ta tuji ponudnik finančnih storitev deluje v državi, ki opravljanje finančnih storitev v tej tuji državi obdavčuje z ničelno stopnjo (Schenk & Oldman, 2007, str. 318). Večina spodbud k zunanjemu izvajanju storitev je sicer zmanjšana tako, da je blago ali storitev, ki pride iz tuje države, obdavčena po metodi obrnjene davčne obveznosti, pri kateri mora prejemnik, ki je davčni zavezanec, ob prejemu storitve plačati in obračunati DDV, ki ga nato lahko uveljavlja kot vstopni DDV. Če je določena storitev znotraj domače države obravnavana kot izvzeta, kot to velja za finančne storitve, prenos te storitve iz tuje države ni predmet obdavčenja po metodi obrnjene davčne obveznosti. Posledica tega je torej neobdavčenost prejetih storitev, to pa pomeni diskriminacijo domačih ponudnikov teh istih storitev.

Sistem mora ločevati med obdavčljivimi in izvzetimi finančnimi storitvami. Kot pravi Poddar (2003, str. 355), pa to lahko zaradi prevladujoče globalizacije in deregulacije predstavlja tudi problem, saj lahko pride do razstavljanja posameznih finančnih proizvodov na njihove komponente, iz njih pa nato do sestavljanja v nove finančne produkte, za katere še ni jasno definirano, ali naj bodo obdavčeni ali izvzeti. Prav tako so nekatere finančne storitve, na primer finančno svetovanje, ki so opravljene posamezno, obdavčene, medtem ko je ta ista storitev, če je opravljena v sklopu z drugimi finančnimi transakcijami, na primer finančno svetovanje pri transakciji z vrednostnimi papirji, izvzeta iz sistema obdavčitve z DDV. Ta dvojna možnost obravnave določenih finančnih storitev tako vodi le še k težji opredelitvi obdavčitve finančnih storitev.

Na finančnem trgu finančne institucije in borznoposredniške družbe ponujajo različne finančne produkte, ki pa jih lahko tudi združijo v paket. Ta je lahko sestavljen iz finančnih kot tudi nefinančnih produktov. Pri tem je možno, da lahko pride do različnega obračunavanja DDV za paket, kot bi ga bili deležni finančni produkti posamezno, to pa lahko vodi še do dodatnih distorzij na finančnem trgu (Schenk, 2010, str. 410).

Pri finančnih storitvah nastane tudi problem povračila vstopnega DDV predvsem takrat, ko hkrati izvajamo tako finančne storitve, ki so izvzete iz sistema obdavčitve z DDV, kot tudi storitve, ki so obdavčljive oziroma obdavčene z ničelno stopnjo. Pri tem mora davčni zavezanec, če želi biti deležen povračila vstopnega DDV, ločiti oziroma razporediti vrednost prodaje med ti dve vrsti storitev, da lahko potem natančno določi svojo upravičenost do vračila vstopnega DDV. Poddar (2003, str. 357) pravi, da obstajata dva načina, s katerima se lahko določi upravičenost do vračila vstopnega DDV. Prvi način je neposredna dodelitev, ki na podlagi dejanske uporabe inputov določa upravičenost do vračila vstopnega DDV, drugi način razporeditve vračila vstopnega DDV pa poteka po formuli za izračun odbitnega deleža, ki na podlagi dostopnih informacij določi razmerje med celotnim obdavčenim prometom in celotnim prometom, ki predstavlja seštevek obdavčenega in izvzetega. Kljub temu da obstajata dva splošna načina za razporeditev vračila vstopnega DDV, se dejanska določitev razlikuje od države do države. Finančne institucije morajo z namenom, da pravilno določijo vračilo vstopnega DDV, zbirati številne informacije o posameznih transakcijah, kar pa jih še dodatno administrativno obremenjuje.

Zaradi vse večjih konkurenčnih pritiskov v finančnem sektorju, ki so predvsem posledica globalizacije in povečanja mednarodne trgovine, se lahko tudi zgodi, da bi distorzije, ki jih povzroča izvzetost finančnih storitev iz sistema obdavčitve z DDV, povzročile spremembe v obnašanju ponudnikov finančnih storitev in njihovem tržnem položaju.

Pri vseh naštetih problemih, ki jih povzroča izvzetost finančnih storitev iz sistema obdavčitve z DDV, se pojavi vprašanje, zakaj ta sploh še obstaja in zakaj preprosto ne pride do obdavčitve finančnih storitev ter s tem do izoginitve številnih nevšečnosti. Glavni razlog je ta, da je obdavčitev finančnih storitev preveč zapletena, da bi lahko učinkovito in pravično obdavčili njihovo dodano vrednost ter po splošno sprejeti kreditni metodi, ki prevladuje pri evropskem DDV, davčnim zavezancem omogočili vračilo vstopnega DDV za nakup finančnih storitev. Izvzetost iz sistema obdavčitve z DDV je do sedaj edini način, ki je v splošni uporabi in s katerim lahko obravnavamo posebno naravo finančnih storitev ter probleme, ki nastanejo pri poskusu obdavčitve njihove dodane vrednosti.

Kot pravi Zee (2012, str. 346), problem, ki se pojavi z obdavčitvijo finančnih storitev, ni v samem DDV, ampak v metodi, po kateri se DDV obračuna za določeno blago ali storitev. V našem primeru problem predstavlja kreditna metoda, njena uporaba pa je sprejeta in obvezna v EU. Pri tej metodi se vstopni oziroma nabavni DDV odšteje od izstopnega oziroma prodajnega DDV. Ta težava pride do izraza pri tistih finančnih storitvah, katerih vrednost je določena na podlagi finančne marže, ki predstavlja plačilo za celoten seštevek transakcij finančne institucije, zato imajo celotna EU in skoraj vse članice Organizacije za gospodarsko sodelovanje in razvoj (v nadaljevanju OECD) finančne storitve izvzete iz sistema obdavčitve z DDV.

Kljub temu obstajajo metode, na podlagi katerih bi lahko obdavčili finančne storitve. Tudi te metode imajo svoje pomanjkljivosti, ki pa se ne nanašajo samo na obdavčitev finančnih storitev, ampak se pojavijo tudi pri obdavčitvi ostalega blaga in storitev. Pred predstavitvijo teh metod je treba najprej ugotoviti, kolikšna je verjetnost, da bi sploh prišlo do uvedbe obdavčitve finančnih storitev.

2.3 Možnosti uvedbe obdavčitve finančnih storitev

Vprašanje, ki ga je treba zastaviti pred uvedbo obdavčitve finančnih storitev, je, ali je odprava distorzij, ki jih povzroča izvzetost finančnih storitev iz sistema obdavčitve z DDV, vredna cene, ki bi jo povzročila obdavčitev finančnih storitev. Zee (2012, str. 354) poudarja, da je to empirično vprašanje, na katerega pravzaprav ne moremo natančno odgovoriti, saj bi bilo najprej treba imeti poglobljeno znanje o točnih stroških, ki jih povzroča izvzetost finančnih storitev iz sistema obdavčitve z DDV, ter o stroških, ki bi jih povzročila uvedba obdavčitve. Kljub temu pa pravi, da jo je ne glede na to dejstvo smiselno izvesti, saj se bo s časom pokazalo, da izvzetost finančnih storitev iz sistema obdavčitve z DDV ni optimalna rešitev.

Poleg tega, da je izvzetost finančnih storitev iz sistema obdavčitve z DDV, ki se uporablja v EU in drugih državah po svetu, neprimeren pristop v času, ko so finančne storitve globalno mobilne, obstajajo še dodatni razlogi, ki podpirajo uvedbo njihove obdavčitve. Ker so finančne storitve izvzete iz sistema obdavčitve z DDV, uporabniki finančnih storitev plačajo manj davka na finančne storitve kot za večino drugih storitev, zato bi bilo torej upravičeno uvesti reformo, ki bi zvišala davke v finančnem sektorju. Davki, ki bi bili pobrani z uvedbo novih načinov obdavčenja finančnih storitev, bi tako tudi predstavljali nov vir javnih prihodkov.

Da bi imela ta reforma čim večji pozitiven učinek v sektorju finančnih storitev, bi morala biti koncipirana tako, da bi obdavčila vse finančne institucije, ki opravljajo finančne storitve. Poleg tega bi morala obdavčiti vse njihove finančne proizvode ali storitve z enako davčno stopnjo (Huizinga, 2002, str. 512). S to enakomerno obdavčitvijo bi tudi preprečili možno arbitražo med finančnimi proizvodi oziroma med ponudniki finančnih storitev, saj bi v nasprotnem primeru nova obdavčitev lahko privedla do tega, da bi kupci preskočili na drug proizvod ali ponudnika. Kljub temu pa se težava pojavi pri finančnih institucijah, ki se nahajajo v državah zunaj EU. Izvzetost finančnih storitev iz sistema obdavčitve z DDV postavlja evropske banke v slabši konkurenčni položaj v primerjavi z bankami v državah, ki ne poznajo obdavčenja z DDV, saj se v teh državah, ki opravljajo finančne storitve za države EU, DDV ne aplicira. Ena izmed možnih rešitev bi torej bila, da bi finančne institucije, ki se nahajajo zunaj EU, morale plačati DDV, če bi želele poslovati z rezidenti EU. Finančne storitve, ki bi jih prejela gospodinjstva oziroma davčni nezavezanci v EU, bi se v vsakem primeru lahko izognile obdavčitvi z DDV. Najboljša rešitev bi torej bila, da čim več držav tudi zunaj EU sprejme davčno reformo finančnih storitev (Huizinga, 2002,

str. 513). Enotna reforma bi tako tudi odpravila distorzije na finančnem trgu ter pripomogla k ustanovitvi enotnega finančnega trga tako na evropski kot tudi na svetovni ravni.

Po drugi strani bi uvedba reforme vodila k povišanju cene finančnih storitev za gospodinjstva, iz tega pa bi lahko bilo za pričakovati, da se bodo davčni prihodki povečali. Vendar pa tukaj glavno vlogo igra cenovna elastičnost povpraševanja po finančnih storitvah. V primeru cenovno neelastičnega povpraševanja bi bil izid zagotovo pozitiven, kar bi pomenilo, da bi davčni organ z uvedbo obdavčitve finančnih storitev pobral tudi več davčnih prihodkov. Ker pa je predpostavljeno, da je povpraševanje po finančnih storitvah cenovno elastično, je končni učinek lahko pozitiven ali negativen. V primeru visoke cenovne elastičnosti povpraševanja po finančnih storitvah lahko pričakujemo, da bi se po uvedbi davčne reforme njihova potrošnja znižala, nakup finančnih storitev zunaj EU pa povečal, saj bi se na ta način bilo možno izogniti plačilu morebitnega davka. Končni učinek cenovne elastičnosti povpraševanja po finančnih storitvah pa je empirično vprašanje, katerega odgovor se razlikuje od države do države. Kljub temu prevladuje prepričanje, da bi davčna reforma po vsej verjetnosti povečala davčne prihodke (Huizinga, 2002, str. 520).

Mirrlees s soavtorji (2011, str 200) predstavi določene pomisleke glede uvedbe novih metod obdavčenja finančnih storitev. Pojavijo se predvsem zaradi kompleksnosti in naraščajočega števila finančnih transakcij, kar tudi pomeni večjo administrativno obremenitev udeleženih skupin. Poleg tega so številna podjetja in davčni organi držav nenaklonjeni uvedbi novih metod in konceptov ter se raje držijo že ustaljenih ureditev, torej izvzetosti finančnih storitev iz sistema obdavčitve z DDV. Prav tako pa se pojavlja še vprašanje, kako bi nov sistem vplival na že obstoječe finančne pozicije. Kljub temu menijo, da noben izmed zgoraj naštetih pomislekov ni tako usoden, da bi preprečil uvedbo novih metod, ki bi bile podobne metodam obstoječega obdavčenja z DDV za blago in storitve in tako rešile sedanje težave, povezane z izvzetostjo finančnih storitev iz sistema obdavčitve z DDV.

Vprašanja, ki se prav tako pojavljajo v zvezi z obdavčitvijo finančnih storitev, so predvsem, kako bi ta obdavčitev vplivala na delovanje finančnih posrednikov in ostalih finančnih institucij. Prišlo bi namreč lahko do sprememb njihovega profila tveganj, obseg poslovanja bi se lahko zaradi obdavčitve finančnih storitev zmanjšal, s tem pa tudi njihovi dobički in tržna moč posamezne finančne institucije. Pri tem je treba poudariti, da bodo v prihodnosti nekatere finančne storitve lahko postale gospodinjstvom lažje dostopne, zato ni nujno, da bodo obdržala sedanjega ponudnika storitev, s tem pa lahko pričakujemo, da se bo spremenila tudi konkurenca med različnimi tipi finančnih posrednikov, kot so depozitne institucije (banke, hranilnice, kreditna združenja), nedepozitne institucije (zavarovalnice, pokojninski skladi, investicijski skladi, vzajemni skladi), posredniki, ki posojajo neposredno (banke), posredniki, ki posojajo s tem, ko kupijo vrednostne papirje (skladi),

posredniki, ki izvajajo kvalitativno transformacijo sredstev, in posredniki, ki izvajajo zgolj storitve finančnega posredovanja (angl. *brokers*).

Prav tako bi se moralo podrobneje določiti, kakšna bi bila obravnava nebančnih finančnih institucij, torej institucij, kot so zavarovalnice, investicijski skladi, pokojninski skladi in lizinska podjetja, ali bi bila njihova obdavčitev enaka kot za bančne institucije in kako bi davek vplival na njihovo delovanje. Nekatere banke izvajajo svoje finančne storitve v paketu z drugimi, zato se lahko pojavi problem, kako potem take storitve obdavčiti. Prav tako je v zadnjih letih prišlo do razvoja številnih novih finančnih produktov, za katere ni povsem jasno, ali naj bodo uvrščeni med izvzete finančne storitve ali ne.

Problem se pojavi tudi takrat, ko nekatera nefinančna podjetja v okviru svojih rednih dejavnosti izvajajo tudi določene finančne storitve. Sem spada na primer trgovec na drobno, ki opravlja kreditne posle. Pri tem se pojavi vprašanje, kako obravnavati takšne finančne storitve, ki niso opravljene s strani finančnih institucij.

Do zapletov pri obdavčitvi lahko pride tudi zaradi različnih vrst finančnih storitev, saj ima vsaka finančna storitev svoje lastnosti in tako zahteva različno obravnavo ter različen pristop k reševanju problemov. Če bi želeli doseči optimalno obdavčitev za vsako vrsto finančne storitve, bi morali imeti tudi ravno toliko različnih metod, kar pa ni smiselno, saj sta dve izmed najpomembnejših lastnosti, ki jih želimo doseči pri novem možnem pristopu obdavčitve finančnih storitev, ravno njegova enostavnost in čim manjša stroškovna obremenitev.

Da bi ugotovili pravi vpliv, ki bi ga imela obdavčitev finančnih storitev, in s tem tudi, kolikšna je možnost, da bi do obdavčitve prišlo, bi morali natančno proučiti odzive podjetij, gospodinjstev in finančnih institucij. Podjetja bi se plačevanju davka lahko izognila tako, da bi finančne storitve pridobila od finančnih institucij zunaj EU, ki ne bi spadale v sistem obdavčenja finančnih storitev. Tudi gospodinjstva bi imela na voljo možnost, da se izognejo plačilu davka, saj lahko prek spleta dostopajo do čezmejnih finančnih storitev, ki ne bi bile obdavčene.

Prav tako je možno pričakovati, da bi bile finančne institucije proti uvedbi obdavčitve finančnih storitev, če bi ta povečala njihove administrativne in tehnološke stroške. Če želimo, da finančne institucije znotraj EU ob uvedbi obdavčitve ne bi bile v slabšem položaju v primerjavi s tistimi v drugih državah, ki ne bi imele obdavčitve finančnih storitev z DDV, bi morali najprej v celotni EU uvesti obdavčitev, obenem pa poskrbeti, da bi ponudniki finančnih storitev v državah zunaj EU, ki ne bi obdavčevale finančnih storitev, pri opravljanju svojih finančnih storitev za države EU morali plačati davek. To pa bi lahko povzročilo številne negativne odzive, saj bi na ta način zunajevropskim finančnim institucijam omejili možnost neplačevanja davka, kar pomeni, da bi se te finančne institucije morale registrirati za namene DDV v državah članicah EU. Najbolje bi bilo, če

bi uvedli sistem obdavčitve, ki bi bil enoten po vseh državah, prav tako pa bi mogla biti enotna tudi davčna stopnja, s katero bi obdavčevali finančne storitve, saj so mednarodni finančni trgi danes med seboj zelo povezani.

Dilema glede obdavčitve finančnih storitev se pojavlja tudi zaradi vprašanja, kakšne posledice za davčne prihodke bi imel prehod z izvzetosti finančnih storitev iz sistema obdavčitve z DDV na njihovo polno obdavčitev. Zee (2012, str. 348) meni, da bi ob obdavčitvi finančnih storitev prišlo do izgube davčnih prihodkov, saj bi davčni zavezanci lahko zmanjšali svojo davčno obveznost za svoj vstopni DDV, kar pomeni, da bi bila končna davčna obveznost davčnega zavezanca manjša, kljub temu pa bi obdavčitev finančnih storitev po drugi strani lahko tudi povečala davčni prihodek, saj bi bile finančne storitve, ki bi bile opravljene za davčne nezavezance, obdavčene. Končni izid se razlikuje glede na posamezno državo, zato ga ni mogoče določiti ali predvideti.

Poudariti je treba tudi, da posojilojemalci in varčevalci ne kupujejo eksplicitno finančnih storitev od banke, torej to pomeni, da za banko to ni prodaja bančnih storitev, tako da po pravilih uporabe DDV ni možno obračunati prodajnega DDV na storitev. Tukaj se potem tudi pojavi vprašanje, ali bi bilo z reformo treba obdavčiti finančno institucijo ali njeno storitev. Po drugi strani pa lahko dandanes pridobivamo bančne storitve tudi na drugačen način, ki sploh ne vključuje banke, ampak le finančni trg oziroma nebančne finančne institucije, ki podjetjem zagotavljajo finančno podporo.

Pojavlja pa se tudi dilema, ali je možno oziroma ali je vsebinsko pravilno obravnavati finančne storitve kot storitve, ki morajo biti obdavčene z davkom na potrošnjo, tako kot vse ostale storitve. Večina ekonomistov je prepričanih, da ne obstaja nobena fundamentalna razlika med finančnimi storitvami in ostalimi storitvami. Med njimi je tudi Zee (2005, str. 82), ki pravi, da preden lahko začnemo obdavčevati finančne storitve s katero izmed metod, jih moramo naprej obravnavati kot storitve, ki se lahko obdavčijo z davkom na potrošnjo, ter predpostavlja, da se finančne storitve ne razlikujejo od drugih storitev in zato ne bi smele biti izključene iz obdavčitve z DDV. Na podlagi te trditve tudi oblikuje svoj mehanizem obdavčitve finančnih storitev, ki bo predstavljen v nadaljevanju.

De le Feria in Lockwood (2010, str. 29) se strinjata, da bi obdavčitev finančnih storitev z DDV prinesla pozitivne koristi in ne bi imela negativnega vpliva na davčne prihodke, kot večinoma skrbi države članice EU. Vendar dokler ne pride do uvedbe obdavčitve finančnih storitev, ni mogoče natančno določiti njenih dejanskih vplivov.

Čeprav izvzetost finančnih storitev iz sistema obdavčitve z DDV povzroča negativne učinke, imajo celotna EU in večina držav po svetu finančne storitve izvzete iz sistema obdavčitve z DDV. Kljub temu pa med njimi najdemo tudi izjeme. Nekaterе države že uporabljajo povsem drugačne pristope obdavčitve finančnih storitev, vendar pa je treba tukaj poudariti, da so ti njihovi ukrepi le deloma implementirani v sistem, tako da rešujejo

le najpomembnejše probleme, povezane z izvzetostjo finančnih storitev iz sistema obdavčitve z DDV. Predstavitev teh držav in njihovih pristopov sledi v nadaljevanju, najprej pa je treba predstaviti metode, s katerimi je možno obdavčiti finančne storitve.

3 MOŽNE METODE OBDAVČITVE FINANČNIH STORITEV

Poznamo več načinov, s katerimi bi lahko finančne storitve na pravilen način vključili v sistem obdavčitve z DDV, ti načini pa se razlikujejo med seboj glede na način obdavčitve finančnih storitev, stroške, ki bi jih povzročila implementacija novega načina, enostavnost njegove uvedbe itd. Schenk in Oldman (2007, str. 313) predstavljata načela oziroma smernice, ki bi lahko pomagala pri razvoju sistema obdavčitve finančnih storitev.

Njuno prvo načelo pravi, da bi DDV moral biti apliciran na razliko med obrestmi, plačanimi s strani posojilojemalcev, ter obrestmi, plačanimi varčevalcem, pri tem pa bi se ustrezen del plačila davka porazdelil med finančno institucijo in posojilojemalca ter med varčevalca in finančno institucijo. Po drugem načelu bi finančne storitve morale biti, glede na to, ali jih opravi ponudnik iz tuje države, ali domači ponudnik za kupca v tuji državi ali pa jih domači ponudnik nameni domači potrošnji, enako obravnavane kot drugo obdavčljivo blago in storitve. Davčni zavezanec, ki ponuja obdavčljive finančne storitve, bi tako kot davčni zavezanec, ki ponuja obdavčljivo drugo blago in storitve, moral po tretjem načelu biti deležen možnosti vračila vstopnega DDV. Četrto načelo pravi, da bi učinek DDV na denarne tokove ponudnikov in uporabnikov finančnih storitev moral biti enak učinku na denarne tokove za ponudnike ter uporabnike drugih obdavčljivih storitev. To pomeni, da bi na primer pri oblikovanju cen finančnih storitev uvedba DDV za finančne storitve imela isti vpliv, kot ga ima DDV na oblikovanje cen za ostale storitve. Po naslednjem načelu bi vrednost finančnih storitev morala biti obdavčena samo enkrat, tako da bi se izognili učinku davčne kaskadnosti. Uporabniki finančnih storitev, ki so davčni zavezanci, bi bili deležni vračila vstopnega DDV, vendar le v primeru, če bi te storitve uporabili za nadaljnjo obdavčljivo prodajo blaga in storitev, ne pa za prodajo blaga ali storitev, ki bi bila izvzeta iz sistema obdavčitve z DDV. Šesto načelo govori o finančnih storitvah, ki bi še vedno ostale izvzete iz sistema obdavčitve z DDV. Njihov ponudnik bi zato moral upoštevati pravila o samooskrbi (angl. *self-supply*) in ne bi smel imeti nobene spodbude k sodelovanju v vertikalni integraciji z drugimi podjetji, ki bi mu omogočila uveljavljanje celotnega vstopnega DDV in ne samo dela vstopnega DDV, ki ga uveljavlja v primeru nakupa inputov od drugih registriranih davčnih zavezancev. Zadnje načelo oblikovanja novih načinov obdavčenja finančnih storitev pa pravi, da bi davčna ureditev za finančne storitve morala biti takšna, da bi se lahko prilagajala morebitnim spremembam v davčni stopnji.

Ko je oblikovan nov pristop obdavčitve finančnih storitev, je treba oceniti, kako dobro bi sploh deloval in v kolikšni meri bi odpravil negativne posledice izvzetosti finančnih

storitev iz sistema obdavčitve z DDV. Poddar (2003, str. 361) določa nekaj kriterijev, po katerih se je možno ravnati pri ocenjevanju nove metode.

Prvi kriterij pravi, da mora davčna osnova obsegati vrednost prodanih finančnih storitev, po drugem kriteriju bi nov pristop moral zmanjšati davčno obveznost za davke (DDV) na inpute, ki jih potrebujejo davčni zavezanci za svoje delovanje, kar pomeni, da bi se na ta način izognili tudi davčni kaskadnosti. Prav tako bi nov način obdavčitve po tretjem kriteriju moral biti uporaben za čim večje število finančnih storitev, saj ravno ta ozka opredelitev finančnih storitev, ki so lahko obdavčene, oziroma ločevanje med obdavčenimi in izvzetimi finančnimi storitvami povzroča številne administrativne stroške. Primeren pristop po četrtem kriteriju naj bi bil torej tisti, ki bi izboljšal sedanjo situacijo, ne pa jo še z dodatnimi stroški poslabšal. Zadnji kriterij pa pravi, da kljub vsem izboljšavam, ki bi jih prinesel nov pristop, ta ne sme voditi do sprememb v obnašanju udeležencev, saj bi s tem prišlo do izničenja vseh pozitivnih lastnosti, ki bi jih imel nov način obdavčitve finančnih storitev. Pri tem Poddar (2003, str. 362) navaja primer, v katerem bi obdavčevali eksplicitno provizijo, ki je plačilo za opravljeno finančno storitev. To obdavčitev provizije bi sedaj razširili še na druge finančne storitve, kar bi le povečalo obseg obdavčljivih finančnih storitev, ne bi pa imelo drugih pozitivnih posledic na davčni sistem. Po drugi strani pa bi ta razširjen obseg obdavčitve eksplicitnih provizij, ki so plačilo za finančne storitve, lahko povzročil negativne posledice v davčnem sistemu, saj bi lahko prišlo do sprememb obnašanja finančnih institucij. Finančne institucije bi lahko eksplicitno provizijo, ki jo prejemajo kot plačilo za opravljeno finančno storitev, pretvorile v implicitno plačilo za finančno storitev, ki pa je finančna marža in ostane finančni instituciji po upoštevanju vseh njenih denarnih pritokov ter odtokov. Na ta način bi se finančna institucija lahko izognila plačilu davka za opravljeno finančno storitev, saj finančne marže ni mogoče razdeliti na vrednosti posameznih opravljenih finančnih transakcij, ki bi jih lahko potem tudi obdavčili z DDV.

Najboljša rešitev, ki bi odpravila negativne posledice izvzetosti finančnih storitev iz sistema obdavčitve z DDV, bi bila polna obdavčitev finančnih storitev. Ta bi zajemala vse finančne storitve, ki so potrošene s strani poslovnih subjektov in tudi gospodinjstev, ter jih obdavčevala v skladu s kreditno metodo. Sedanji način, kjer so nekatere finančne storitve obdavčene, nekatere pa izvzete iz sistema obdavčitve z DDV, povzroča le visoke stroške ter zmanjšuje konkurenčnost finančnih institucij, medtem ko bi polna obdavčitev odpravila to neenotnost obdavčitve finančnih storitev in povečala učinkovitost davčnega sistema. Prav tako bi tudi zagotovila, da z obdavčitvijo finančnih storitev, ki so namenjene registriranim davčnim zavezancem, ne bi več prišlo do davčne kaskadnosti, saj v primeru, ko je večina finančnih storitev izvzetih iz sistema obdavčitve z DDV, davčni zavezanci kot kupci finančnih storitev ne morejo odbiti celotnega vstopnega DDV, zato ga prenesejo na naslednji člen v produkcijsko-distribucijski verigi v obliki višje cene za njihov proizvod. Z namenom rešitve problemov, ki jih povzroča izvzetost finančnih storitev iz sistema obdavčitve z DDV, so strokovnjaki razvili številne možne metode, katerih cilj je, da se čim

bolj približajo metodi polne obdavčitve finančnih storitev (Poddar, 2003, str. 360). Predstavljene so v nadaljevanju.

3.1 Metoda denarnih tokov

Pri standardnem obračunu DDV se od davkov, ki jih je podjetje pobralo na strani prodaje, odštejejo davki, plačani na strani nabav (Stanovnik, 2012, str. 76). Pri metodi denarnih tokov (angl. *cash flow method*) lahko to isto tehniko prenesemo na vse registrirane davčne zavezanke, to so finančne institucije in podjetja. Ti morajo obravnavati vsak denarni pritok kot prodajo, ki je torej predmet obdavčenja z DDV, medtem ko morajo vsak denarni odtok obravnavati kot nakup, za katerega so deležni vračila vstopnega DDV.

Pri finančnih storitvah nastane problem, da ne moremo natančno določiti njihove dodane vrednosti. Na primer pri določanju vrednosti posojila podatki o točnih stroških in premiji za tveganje, ki jih ima finančna institucija, niso na voljo, zato posledično tudi ne moremo določiti tistega dela vrednosti posojila, ki bi bil primeren za obdavčitev z DDV. Metoda denarnih tokov predstavlja rešitev za to težavo, saj obdavčitev dodane vrednosti poteka tako, da se vsi denarni pritoki v finančno institucijo, to so depoziti, obresti na posojila ter odplačila glavnice na posojila, štejejo kot obdavčena prodaja, na katero mora biti plačan DDV, vsi denarni odtoki, to so izdana posojila, plačane obresti na depozite in vračilo depozitov, pa se obravnavajo kot obdavčene nabave, zato je davčni zavezanec, identificiran za DDV, upravičen do vračila vstopnega DDV.

V Tabeli 3 je prikazan osnovni primer metode denarnih tokov, v katerem sta varčevalec in posojilojemalec gospodinjstvo oziroma davčni nezavezanec.

Tabela 3: Primer metode denarnih tokov

	Depozit (5 % o.m.)		Posojilo (15 % o.m.)		Skupaj	
	Denarni pritok	DDV	Denarni pritok	DDV	Denarni pritok	DDV
Leto 1	1.000 d.e.	200 d.e.	(1.000 d.e.)	(200 d.e.)	0 d.e.	0 d.e.
Leto 2	(1.050 d.e.)	(210 d.e.)	1.150 d.e.	230 d.e.	100 d.e.	20 d.e.

Legenda: številke v oklepajih so negativne.

Vir: J. Mirrlees et al., Tax by design, 2011, str. 198

Primer predstavi Mirrlees s soavtorji (Mirrlees et al., 2011, str. 198) in predpostavlja, da banka v prvem letu dobi depozit v vrednosti 1.000 d.e., hkrati pa tudi izda posojilo v isti vrednosti. V drugem letu varčevalec dvigne depozit, pripadajo mu 5 % obresti,

posojilojemalec pa vrne dolg s 15 % obrestmi. Stopnja DDV je 20 %. Banka bi morala ob prejemu depozita, ki se šteje kot denarni pritok, plačati 200 d.e. DDV, ob izdaji posojila kot denarnega odtoka pa bi bila deležna vračila DDV v višini 200 d.e. Končni rezultat je, da davčni organ v prvem letu tako ne pobere nobenih davčnih prihodkov, saj se plačani in vrnjeni davek medsebojno izničita. V drugem letu pride do odplačila posojila, ki banki ustvari denarni pritok in tako davčno obveznost v višini 230 d.e. (20 % od 1.150 d.e., kar je glavnica posojila s 15 % obrestmi), dvig depozita, ki za banko predstavlja denarni odtok, pa davčno olajšavo v višini 210 d.e. (20 % od 1.050 d.e.). Razlika med denarnima tokoma je 20 d.e. in predstavlja končno davčno obveznost, ki jo mora plačati banka.

Ta primer torej velja le za varčevanje in zadolževanje končnih potrošnikov. Pri finančnih storitvah, ki jih finančna institucija kot davčni zavezanec opravi za drugega davčnega zavezanca, pa je davčna obveznost enaka nič, saj davčni zavezanec lahko svojo davčno obveznost, ki predstavlja davek, ki ga je zaračunal na strani prodaj, zniža za davek, plačan na strani nabav. Na koncu tako le denarni tokovi med finančno institucijo, ki je davčni zavezanec, in končnim potrošnikom kot davčnim nezavezancem ustvarijo davčne prihodke.

V primeru, ko bi bil posojilojemalec iz tuje države, bi pri metodi denarnih tokov denarni pritoki in odtoki, ki bi nastali v finančnih transakcijah z nerezidenti in domačo finančno institucijo, ostali prezrti in ne bi imeli nobene davčne posledice za davčni sistem. Banka bi tako nerezidentom zagotavljala posojila po posebni obrestni meri, ki ne bi vključevala DDV, to pa bi tudi izboljšalo konkurenčnost evropskih finančnih institucij, saj bi bila njihova cena za posojilo nižja in bi lahko konkurirala ceni posojila finančnih institucij, ki se nahajajo v državah, kjer ne poznajo DDV (Poddar & English, 1997, str. 97).

Metoda denarnih tokov bi se lahko aplicirala ne samo na preprosta bančna posojila in depozite, ampak tudi na zavarovanja in bolj zapletene finančne produkte. Vsi denarni tokovi, na primer plače in dividendna plačila ter prodaje in nakupi delnic, pa ne bi bili obdavčeni. Razlog za to je, da na primer denar, ki ga dobijo delničarji, ob posedovanju delnic ali pa ob njihovi prodaji, predstavlja dobiček finančne institucije, ki nastane zaradi njenega opravljanja finančnih storitev, ne predstavlja pa finančne storitve, zato tudi ni predmet obdavčitve z DDV (Mirrlees et al., 2011, str. 199).

Kot pravi Poddar (2003, str. 363), metoda denarnih tokov tudi ustrezno obravnava kreditno tveganje finančne institucije, ki nastane pri izdaji posojila. Posojilo predstavlja denarni odtok za finančno institucijo, ta pa je zaradi tega tudi deležna vračila DDV. Finančna institucija na izdano posojilo zaračuna tudi premijo za tveganje neplačila, in sicer pred izdajo posojila oceni kreditno tveganje in temu tudi prilagodi ceno finančne storitve. Premija za tveganje ne sme biti vključena v davčno osnovo, saj predstavlja le redistribucijo sredstev med udeleženci, ne pa tudi neto dodane vrednosti v gospodarstvu, zato moramo iz davčne osnove izločiti njen natančen delež. Pri opisani metodi denarnih tokov ni treba

ocenjevati natančnega deleža premije, da jo lahko izločimo. Izločitev namreč poteka na podlagi dejanskega tveganja. Če je dejansko tveganje posojila torej večje od pričakovanega, se to upošteva kot znižanje dobička finančne institucije, saj je postavila nižjo premijo za tveganje in s tem tudi ceno finančne storitve, kot bi morala. Prav tako pa se to upošteva kot znižanje dodane vrednosti, kar pomeni nižjo davčno osnovo, saj se od nje odbije delež za izgubo, ki nastane finančni instituciji. V nasprotnem primeru, ko je dejansko tveganje posojila manjše, kot je bilo sprva pričakovano, se presežek prejete premije, ki jo je finančna institucija vključila v ceno za finančno storitev, upošteva kot dobiček finančne institucije in del njene dodane vrednosti, kar pomeni, da se davčna osnova poveča. Izravnava tveganj finančne institucije pri metodi denarnih tokov tako poteka na enostaven način.

Prednosti metode denarnih tokov opisujeta Poddar in English (1997, str. 97). Prva prednost, ki predstavlja tudi bistveno lastnost metode denarnih tokov, je, da iz obdavčitve izključuje časovno vrednost denarja oziroma obresti, ki predstavljajo nadomestilo za odloženo sedanjo potrošnjo v korist prihodnje. Obresti so del finančne marže, ki je plačilo za finančno storitev in ostane finančni instituciji po upoštevanju vseh denarnih pritokov ter odtokov. Ker metoda denarnih tokov iz obdavčitve torej izključuje časovno vrednost denarja, to pomeni, da finančne marže ni treba razčleniti na njene komponente. To je torej velika prednost, saj je ravno težavnost razčlenitve finančne marže na njene komponente z namenom določitve dodane vrednosti finančne storitve razlog za nezmožnost obdavčitve finančnih storitev po kreditni metodi in izvzetost finančnih storitev iz sistema obdavčitve z DDV. Pri metodi denarnih tokov dodane vrednosti sploh ni treba določati, saj so namreč vsi denarni pritoki v finančno institucijo obdavčena prodaja, vsi denarni odtoki pa so obdavčene nabave. Razlika med obdavčeno prodajo in obdavčeno nabavo je torej davčna obveznost davčnega zavezanca. Naslednja prednost metode denarnih tokov je odprava davčne kaskadnosti, ki se pojavlja ob prodaji finančnih storitev registriranim davčnim zavezancem. Metoda denarnih tokov jim tako omogoča, da na podlagi denarnih odtokov zahtevajo vračilo vstopnega DDV, ki so ga plačali ob nakupu finančne storitve, zaradi tega pa posledično tudi ne pride več do kopičenja davka, tj. kaskadnosti. Sam DDV tako ne more več vplivati na odločitve o nabavah, prav tako pa na strani prodaj davek ne vpliva na prodajne odločitve ponudnikov finančnih storitev. Namreč, kupci, ki so registrirani davčni zavezanci ter ponudniki finančnih storitev, bodo za svoje nakupe inputov dobili vračilo celotnega vstopnega DDV. Kot tretjo prednost Poddar in English (1997, str. 97) predstavljata dejstvo, da metoda denarnih tokov temelji na načelu namembne države oziroma načelu destinacije. Finančne transakcije, ki so namenjene nerezidentom, so tako obdavčene z ničelno stopnjo, tako pa ne pride do apliciranja davka na finančno storitev niti do vračila vstopnega DDV. Poleg tega domače finančne institucije v primeru trgovanja z nerezidenti niso več v slabšem konkurenčnem položaju. Na podlagi vseh treh naštetih prednosti dobimo zadnjo prednost metode denarnih tokov, in sicer je metoda denarnih tokov popolnoma kompatibilna s splošno sprejeto kreditno metodo, ki se uporablja za obdavčitev drugega blaga in storitev v EU in večini drugih držav po svetu.

Po vseh naštetih prednostih, ki jih ima metoda denarnih tokov, je možno reči, da velja za najbolj obetaven način obdavčevanja finančnih storitev. Kljub temu pa ima metoda denarnih tokov tudi pomanjkljivosti, ki preprečujejo, da bi to metodo uvedli v praksi.

Poddar in English (1997, str. 98) navajata nekaj teh pomanjkljivosti. Prva pomanjkljivost se pojavi že na začetku uvedbe metode denarnih tokov in zadeva problem prehoda. Predpostavimo, da registriran davčni zavezanec najame posojilo od finančne institucije. pri tem pa ne plača nobenega davka, saj so finančne storitve še vedno izvzete iz sistema obdavčitve z DDV. Po določenem času bi nato prišlo do uvedbe obdavčitve finančnih storitev po metodi denarnih tokov. Vračilo posojila in plačilo obresti na posojilo bi se štela kot denarni odtok posojilojemalca, zato bi bil deležen vračila vstopnega DDV, kljub temu da ni nikoli plačal davka za njegov denarni pritok, ko je dobil posojilo. Enak primer velja tudi za varčevalce, ki vložijo depozit na banko, ob tem pa ne prejmejo nobenega vračila DDV, kljub temu da depozit predstavlja njihov denarni odtok. Po uvedbi metode denarnih tokov morajo tako plačati davek na dvig depozita in prejete obresti, saj predstavlja njegov denarni pritok. Iz teh dveh primerov je torej razvidno, da bi uvedba metode denarnih tokov povzročila prekomerno nadomestilo DDV za dolžnike in obratno za varčevalce. Druga slabost metode denarnih tokov je, da morajo posojilojemalci ob najemu posojila plačati davek na denarni pritok, zato se lahko pojavi potreba po najemanju višjega posojila oziroma izposojanja še dodatnega denarja ravno z namenom, da posojilojemalci plačajo še davek na njihov denarni pritok. Poleg tega bi davek, ki bi se obračunaval po metodi denarnih tokov, otežil denarne tokove podjetij, saj bi na primer podjetja, ki bi najela posojilo od banke, morala takoj plačati DDV na denarni pritok, vstopni DDV na denarni odtok pa bi lahko odštela šele v naslednjem obdobju, ko bi banki vrnila posojilo. Kot zadnja pomanjkljivost metode denarnih tokov pa se lahko šteje tudi administrativna obremenitev davčnih zavezancev, saj bi morali voditi evidenco ter za vsak denarni pritok določati znesek DDV, ki ga bodo plačali, za vsak denarni odtok pa znesek vstopnega DDV, ki se jim mora povrniti.

Zaradi vseh naštetih pomanjkljivosti metoda denarnih tokov še ni primerna za splošno uporabo. Kljub temu predstavlja zelo enostaven način obdavčitve finančnih storitev z DDV, ki pa je tudi podoben načinu obdavčitve po splošno sprejeti kreditni metodi.

3.2 Metoda TCA

Metoda TCA (angl. *Tax Calculation Accounts*) je modificirana oziroma izpopolnjena različica metode denarnih tokov, saj je njen namen odpraviti pomanjkljivosti, povezane z metodo denarnih tokov, obdržati pa njene prednosti. V splošnem je ta pristop za Evropsko komisijo oblikoval Ernst & Young v sklopu študij o metodi denarnih tokov (Ernst & Young, 1996, str. 103).

Dve že omenjeni glavni pomanjkljivosti osnovne metode denarnih tokov se nanašata na: a) takojšnje plačilo davka, ki ga morajo posojilojemalci plačati v primeru posojila, vračila davka pa so deležni v naslednjem obdobju, ko se zgodi obratna transakcija, in b) problem, ki se pojavi ob uvedbi metode denarnih tokov, saj bi lahko povzročil prekomerno nadomestilo DDV za dolžnike, ki bi odplačali posojilo v obdobju po uvedbi DDV, varčevalci pa bi morali plačati DDV za dvig depozita. TCA metoda obdavčenja finančnih storitev odpravlja ti dve pomanjkljivosti, opisujeta pa jo Poddar in English (1997, str. 99). Namesto da se pobira davek na denarni pritok ali pa vrača davek na denarni odtok, kot je to značilno za metodo denarnih tokov, se davek, ki bi moral biti plačan oziroma vrnjen v sedanjosti, zapiše na posebni konto (angl. *tax calculation account*) v evidenci, ki jo vodi vsak davčni zavezanec, torej podjetje in finančna institucija. Prek tega posebnega konta se davek, ki bi moral biti plačan davčnemu organu ali vrnjen davčnemu zavezancu, prenese v prihodnje obdobje, v katerem bo prišlo do obratne finančne transakcije, na primer pri najemu posojila pride do vračila posojila in plačila obresti, pri depozitu pa pride do dviga depozita in prejema obresti. Bistvo metode TCA je torej, da vloženo ali posojeno glavnico pustimo, da izniči glavnico, ki bo dvignjena ali poplačana v prihodnosti. Glavnica se v prihodnje obdobje prenese po posebni obrestni meri, ki jo določi država, in mora odražati pravo današnjo vrednost denarja v primerjavi z jutrišnjo.

Da lahko uporabljamo pristop TCA, mora država najprej določiti, kakšna bi bila normalna obrestna mera v primeru, ko finančne storitve ne bi bile obdavčene. Prav tako pa ta normalna obrestna mera ne sme vsebovati finančne marže, ki naj bi bila plačilo za opravljanje finančnih storitev, ter premije za tveganje. V normalnih gospodarskih okoliščinah bi bila obrestna mera državnih obveznic primerno vodilo pri določitvi normalne obrestne mere. Postopek TCA poteka tako, da se glavnica, ki jo prejme posojilojemalec, izniči z vračilom glavnice, ki jo ta vrne finančni instituciji. Davčni organ nato obdavči razliko med dejanskimi obrestmi, ki so bile plačane ob vračilu posojila in normalno obrestno mero. Pri posojilu je obrestna mera na posojilo, ki jo določi finančna institucija, višja od normalne obrestne mere, zato se obdavči višina presežka med njima, pri depozitu pa je ravno obratno. Obrestna mera na depozit, ki jo postavi finančna institucija, je manjša od normalne obrestne mere, zato se obdavči višina primanjkljaja med tema dvema obrestnima merama. Ta metoda je prav tako enostaven način obdavčitve finančnih storitev (Mirrlees et al., 2011, str. 205).

V Tabeli 4 je prikazano delovanje metode TCA za primer bančnega depozita. Pri tem predpostavimo, da se depozit pojavi na koncu prvega obdobja, dvignjen pa je na koncu drugega obdobja. Višina depozita je 1.000 d.e., obresti na depozit znašajo 5 %, medtem ko je stopnja DDV 20 %, normalna obrestna mera, ki jo določi država, pa 8 %.

Tabela 4: Delovanje metode TCA za bančni depozit

	Denarni pritok	TCA
Depozit v letu 1	1.000 d.e.	200 d.e.
Dvig depozita v letu 2	(1.000 d.e.)	(200 d.e.)
Normalna obrestna mera		80 d.e.
Obresti na depozit	(50 d.e.)	(50 d.e.)
Razlika		30 d.e.
Davčna obveznost banke		6 d.e.

Legenda: številke v oklepajih so negativne.

Vir: Povzeto po S. Poddar & M English, Taxation of Financial Services Under a Value-Added Tax: Applying the Cash-Flow Approach, 1997, str. 100.

Depozit v vrednosti 1.000 d.e. se šteje kot denarni pritok v banko, zato bi morala banka plačati davek na ta depozit v vrednosti 200 d.e. Pri metodi TCA banka tega davka ne plača takoj, ampak ga prišteje na debetno konto, kar pomeni, da na ta posebni konto v svoji evidenci zapiše breme v vrednosti davka. V prvem letu tako ni nobenih davčnih posledic za banko, prav tako tudi ne plača nobenega davka. V drugem letu, ko pride do dviga depozita, mora banka varčevalcu izplačati glavnico z obrestmi. Dvig depozita pomeni denarni odtok za banko, zato prejme vračilo DDV v vrednosti 200 d.e., kar izravna konto, kjer je zapisan davek, ki bi ga banka morala plačati v prejšnjem obdobju. Glavnici sta poravnani, zato je treba izravnati še obresti na depozit, ki jih mora banka plačati varčevalcu, z obrestmi, ki so izračunane po normalni obrestni meri, ki jo je določila država. Obresti na depozit so nižje od obresti po normalni 8 % obrestni meri, zato se obdavči razlika med njimi. 8 % obrestna mera za obresti na depozit od 1.000 d.e. depozita predstavlja 80 d.e. obresti, vendar pa ima banka le 5 % obrestno mero na depozit, zato varčevalcu plača le 50 d.e. obresti. Razlika med obrestmi je 30 d.e., zato se šteje kot dodana vrednost finančne storitve in je obdavčena z 20 % DDV. Za finančno institucijo to pomeni 6 d.e. davčne obveznosti v naslednjem obdobju, to je v drugem letu.

V Tabeli 5 je prikazan primer za delovanje metode TCA pri bančnem posojilu, za katerega prav tako predpostavimo, da se pojavi na koncu prvega obdobja, odplačan oziroma povrnjen pa je na koncu drugega obdobja. Njegova višina je prav tako 1.000 d.e., obrestna mera na posojilo znaša 15 %, stopnja DDV je 20 %, normalna obrestna mera pa 8 %.

Tabela 5: Delovanje metode TCA za bančno posojilo

	Denarni pritok	TCA
Posojilo v letu 1	(1.000 d.e.)	(200 d.e.)
Vračilo posojila v letu 2	1000 d.e.	200 d.e.
Normalna obrestna mera		80 d.e.
Obresti na posojilo	150 d.e.	150 d.e.

Se nadaljuje

Nadaljevanje

	Denarni pritok	TCA
Razlika		70 d.e.
Davčna obveznost banke		14 d.e.

Legenda: številke v oklepajih so negativne.

Vir: Povzeto po S. Poddar & M. English, Taxation of Financial Services Under a Value-Added Tax: Applying the Cash-Flow Approach, 1997, str. 100.

Posojilo poteka ravno obratno kot depozit, in sicer za 1.000 d.e. posojila, ki za banko predstavlja denarni odtok, je banka deležna 200 d.e. povračila DDV. Banka tega vračila davka za denarni odtok ne dobi takoj, ampak se ji v prvem letu prišteje na kreditni konto, kar pomeni, da si banka vrednost davka na ta posebni konto v svoji evidenci zapiše v dobro. V drugem letu posojilojemalec banki vrne posojilo skupaj z danimi obrestmi na posojilo. Vračilo posojila pomeni denarni pritok za banko, zato mora plačati DDV v vrednosti 200 d.e., kar pa izravna konto, kjer je zapisan davek, ki bi ga banka morala prejeti v prvem obdobju. Glavnici sta tako spet poravnani, zato je treba izravnati še obresti na posojilo, ki jih mora posojilojemalec plačati banki, z obrestmi, ki so izračunane po normalni obrestni meri, ki jo je določila država. Obresti na posojilo, ki jih banka zaračuna po 15 % obrestni meri, znašajo 150 d.e. in so višje od obresti po normalni 8 % obrestni meri. Razlika med obrestmi je tako 70 d.e. in predstavlja dodano vrednost, ki je obdavčena z 20 % DDV. Končna davčna obveznost banke v primeru posojila je tako 14 d.e.

Ker metoda TCA izhaja iz metode denarnih tokov, je v Tabeli 6 prikazana primerjava med metodo denarnih tokov in metodo TCA za primer bančnega depozita ter posojila. Predpostavke za depozit in posojilo so enake predpostavkam, ki so uporabljene pri opisanih primerih za pristop TCA.

Tabela 6: Primerjava metode denarnih tokov z metodo TCA

	Depozit (5 % o.m.)			Posojilo (15 % o.m.)		
	Denarni pritok	DDV	TCA	Denarni pritok	DDV	TCA
Leto 1	1.000 d.e.	200 d.e.	-	(1.000 d.e.)	(200 d.e.)	-
Leto 2	(1.050 d.e.)	(210 d.e.)	6 d.e.	1.150 d.e.	230 d.e.	14 d.e.

Legenda: številke v oklepajih so negativne,

Vir: J. Mirrlees et al., Tax by design, 2011, str. 206.

Po metodi denarnega toka je depozit v vrednosti 1.000 d.e. obravnavan kot denarni pritok, ki mora biti obdavčen, zato ima banka zaradi predpostavke 20 % stopnje DDV 200 d.e. obveznosti. V naslednjem obdobju, ko varčevalec dvigne depozit, mu banka vrne glavnico

s 5 % obrestmi, kar predstavlja nakup s strani banke oziroma njen denarni odtok. Davek na denarni odtok je tako 210 d.e. Obratno je pri posojilu, ki za banko predstavlja denarni odtok v vrednosti 200 d.e., vračilo posojila z obrestmi pa je njen denarni pritok, ki je obdavčen z DDV. Davek na denarni pritok je tako 230 d.e. Stolpec TCA prikazuje znesek končne davčne obveznosti, izračunane po metodi TCA za primer depozita in posojila.

Iz Tabele 6 je razvidno, da je znesek končne davčne obveznosti finančne institucije pri obeh metodah enak, in sicer znaša 20 d.e., kar pomeni, da obe metodi dajeta enak rezultat. Kljub temu je obdavčitev finančnih storitev po metodi TCA nekoliko težja kot po metodi denarnih tokov, saj se mora najprej določiti prava normalna obrestna mera. Takoj ko je ta previsoka, bi to pomenilo previsoko obdavčitev varčevanja in prenizko obdavčitev zadolževanja ter obratno, če bi bila ta prenizka.

Poddar (2003, str. 365) meni, da je metoda TCA pravzaprav potrebna le za obdavčitev tistih dejavnosti, v katerih finančna institucija izvaja vlogo principala, saj za opravljene finančne storitve dobi plačilo v obliki finančne marže, ki ostane finančni instituciji po upoštevanju vseh denarnih pritokov ter odtokov. V primeru, ko finančna institucija dobi plačilo za finančno storitev v obliki eksplicitne provizije, bi to pomenilo, da se da plačilo za opravljeno storitev tudi normalno obdavčiti tako kot vse ostale storitve. Za tako obdavčitev pa ni treba uporabiti nobene posebne metode, ampak je finančno storitev možno obdavčiti po splošno sprejeti kreditni metodi.

Tveganja, ki jih prevzema finančna institucija, so pri metodi TCA obravnavana enako kot pri metodi denarnih tokov. Finančna institucija pred izdajo posojila oceni kreditno tveganje ter temu tudi prilagodi ceno finančne storitve. Če je dejansko tveganje večje od pričakovanega, se to upošteva kot znižanje dobička finančne institucije oziroma znižanje finančne marže, ki je plačilo za opravljene finančne storitve, s tem pa se zniža tudi davčna osnova. V primeru, ko je dejansko tveganje posojila manjše, kot je bilo pričakovano, pa se presežek prejete premije, ki jo je finančna institucija vključila v ceno za finančno storitev, šteje kot dobiček finančne institucije oziroma kot višja prejeta finančna marža, kar pomeni, da se tudi davčna osnova poveča (Poddar, 2003, str. 365).

Metoda TCA ima številne prednosti. Prva prednost je, da odpravi pomanjkljivosti metode denarnih tokov, tako da odloži davčna plačila in izplačila v zadnje obdobje finančne transakcije. Če obdavčitev vseh denarnih pritokov in odbitje vseh denarnih odtokov potekata v tistem obdobju, ko se finančna transakcija tudi zgodi, kar je tudi značilno za metodo denarnih tokov, lahko to privede tudi do zmanjšanja davčnih prihodkov. Ko torej varčevalec ali posojilodajalec na denarni odtok, ki ga opravi v prvem obdobju, dobi vračilo vstopnega DDV, se lahko varčevalec ob dvigu depozita z obrestmi, oziroma posojilodajalec ob vrnitvi posojila z obrestmi, izogne plačilu davka na njegov denarni pritok. To je možno tako, da se izseli iz države, v kateri bi moral plačati izstopni DDV, ali pa preprosto izgine. Pri metodi TCA je takšno tveganje izogibanja plačila davka zelo

majhno, saj je njena prednost predvsem ta, da končni izračun davčne obveznosti poteka v zadnjem obdobju finančne transakcije. Takrat se določi znesek davka, ki bi se davčnemu zavezancu moral vrniti oziroma bi ga moral plačati davčnemu organu (Mirrlees et al., 2011, str. 208).

Uvedba metode TCA ob začetku njene uporabe ne bi imela nobenih posledic za denarne tokove podjetij. Za tisto finančno pozicijo, ki bi bila odprta že pred uvedbo metode TCA, bi se ob začetku njene uporabe davek, ki bi moral biti plačan davčnemu organu ali pa vrnjen davčnemu zavezancu, prenesel na posebni konto za izračun davka v evidenci vsakega davčnega zavezanca, ob zaprtju finančne pozicije pa bi se določila njegova končna davčna obveznost. Če bi sedaj uvedli 20 % DDV na finančne storitve, bi se pri metodi denarnih tokov pojavilo vprašanje, kako obravnavati že obstoječe finančne pozicije. Razumljivo je, da davčni organ finančni instituciji ne bi želel odbiti DDV za vračilo depozita in plačila obresti varčevalcu, če ta depozit ne bi bil obdavčen z davkom takrat, ko ga je finančna institucija prejela. Enako bi veljalo za primer posojila, ko bi finančna institucija zaradi uvedbe nove metode obdavčitve morala plačati DDV na prejeto posojilo z obrestmi, pri njegovi izdaji posojilojemalcu pa ne bi bila deležna povračila vstopnega DDV (Mirrlees et al., 2011, str. 208). Pri metodi TCA ne bi prišlo do tega problema, saj bi bilo treba samo ugotoviti, kakšno je stanje odprtih postavk depozitov in posojil, ki jih ima finančna institucija, na dan katerega bi se uvedel nov način obdavčenja finančnih storitev. Ko bi finančna institucija po uvedbi metode TCA dobila vrnjeno posojilo ter obresti na posojilo, bi se primerjal znesek postavke na kontu, ki je bil zaveden pred uporabo metode TCA, s celotnim zneskom, ki ga je sedaj dobila finančna institucija. Presežek prejetih obresti nad obrestmi, ki bi jih dobila finančna institucija od obresti po normalni obrestni meri, bi se obdavčil z DDV. Obratno velja za depozit, pri katerem bi se obdavčila razlika med plačanimi obrestmi na depozit in obrestmi, izračunanimi po normalni obrestni meri.

Naslednja prednost metode TCA pa je tudi lažje odzivanje na spremembe v davčnih stopnjah. Če bi prišlo do spremembe v davčni stopnji za finančne storitve, bi se najprej moral zapreti že obstoječi konto, na katerega se je v prvem obdobju prenesel vstopni ali izstopni davek, ki je bil obračunan po stari davčni stopnji. Po uvedbi nove davčne stopnje pa bi ponovno odprli ta isti konto, le da bi znesek davka na njem povečali oziroma zmanjšali glede na spremembo v davčni stopnji. Ker se končna davčna obveznost davčnega zavezanca pri metodi TCA določi v zadnjem obdobju in po tisti davčni stopnji, ki velja v tistem trenutku, ko se finančna pozicija finančne institucije zapre, spreminjanje v davčni stopnji ne predstavlja nobenega problema.

Poddar (2003, str. 366) pravi, da je obdavčitev z DDV po metodi TCA primerna za vse finančne storitve, kljub temu pa ima tudi določene pomanjkljivosti. Prva pomanjkljivost je ravno novost tega koncepta, saj bi se finančne institucije morale najprej seznaniti z delovanjem te metode, to pa bi zahtevalo kar nekaj časa in truda. Potrebno bi bilo izobraziti ter obvestiti zaposlene in stranke, prav tako pa bi finančne institucije morale

prilagoditi oziroma spremeniti svoj računalniški sistem do te mere, da bi bil primeren za izračunavanje davčne obveznosti po metodi TCA.

Druga pomanjkljivost metode TCA pa je, da bi ob njeni uvedbi prišlo do razkritja informacij o finančnih maržah, ki jih finančne institucije prejmejo kot plačilo za opravljene finančne storitve. Ker se pri metodi TCA obdavčuje razlika med obrestmi na posojilo oziroma depozit in obrestmi, izračunanimi po normalni obrestni meri, bi se tako razkrila tudi višina finančne marže finančne institucije, ki je razlika med vsemi prejetimi obrestmi s strani posojil in vsemi plačanimi obrestmi na depozite. Ta informacija bi lahko vplivala na tržno konkurenco med finančnimi institucijami, prav tako pa bi lahko vodila do napačne razlage pri njihovih strankah, kar bi povzročilo zamudne razprave in pojasnjevanja, ki bi jih imele finančne institucije s svojimi strankami o višinah njihovih finančnih marž (Poddar, 2003, str. 366).

Poddar (2003, str. 366) predstavlja še eno obliko metode TCA, in sicer metodo TCA z ničelno obdavčitvijo finančnih transakcij, ki bi potekala samo med registriranimi davčnimi zavezanci (B2B). Pri tem načinu se torej izognemo izračunavanju davčne obveznosti za finančne transakcije, ki potekajo med registriranimi davčnimi zavezanci, medtem ko se za končne potrošnike oziroma ostale davčne nezavezance DDV izračunava po navadni metodi TCA. Ta način je torej popolnoma enak TCA-načinu, vendar pa povzroča manj stroškov administracije, saj se pri tej metodi predpostavlja, da za končnega potrošnika oziroma davčnega zavezanca ne bi bilo treba izdajati nobenega dokazila oziroma potrdila o tem, da je ob nakupu finančne storitve plačal DDV, kot bi bilo to potrebno za davčnega zavezanca. Pri tej različici bi bilo najprej treba določiti status stranke, da se lahko v skladu s tem finančna storitev potem tudi pravilno obdavči. Za pravilno delovanje metode TCA z ničelno obdavčitvijo finančnih transakcij za davčne zavezance bi bilo torej treba oblikovati različne cene, in sicer ene za davčne zavezance, ki bi bile določene na osnovi brez davka, za ostale stranke pa na osnovi, ki bi vključevala davek. Opisana metoda pa ima tudi pomanjkljivost, saj bi različne cene finančnih storitev, ki bi bile posledica različne obdavčitve, lahko vodile do zmede med kupci finančnih storitev.

3.3 Ničelna stopnja

Naslednja možna metoda obdavčitve finančnih storitev je uporaba ničelne stopnje. Pri uporabi ničelne stopnje bi bile medpodjetniške (B2B) finančne transakcije obdavčene s stopnjo 0 %, medtem ko bi bile finančne storitve, opravljene za davčne nezavezance, obdavčene z DDV. Uporaba ničelne stopnje pravzaprav pretvori DDV na finančne storitve v davek na maloprodajo, saj se davek plača le v zadnji stopnji, torej pri končnem potrošniku, vmes pa zaradi apliciranja stopnje 0 % davčni organ ne pobere nobenega davka (Huizinga, 2002, str. 511).

Vse finančne transakcije, ki bi potekale med dvema registriranima zavezancema znotraj EU ali pa med davčnim zavezancem in davčnim nezavezancem, ki ni iz EU, bi bile obdavčene s stopnjo 0 %. Samo denarni tokovi, ki bi nastali med davčnim zavezancem in davčnim nezavezancem znotraj EU, bi bili relevantni in obdavčeni z DDV.

Schenk (2010, str. 420), pravi, da bi ničelna davčna stopnja za finančne storitve, namenjene davčnim zavezancem, preprečila kumuliranje davka in pripomogla k temu, da postanejo domači dobavitelji finančnih storitev bolj konkurenčni na mednarodni ravni. Kljub temu pa tudi poudarja, da bi uvedba ničelne stopnje zmanjšala nevtralnost DDV, saj bi bile finančne ter zavarovalniške storitve obdavčene s stopnjo 0 %, medtem ko bi ostalo blago in storitve ostale obdavčene po isti davčni stopnji kot prej. To pa bi lahko povzročilo izkrivljanje konkurence med temi različnimi ponudniki storitev, kar predstavlja pomanjkljivost uporabe ničelne stopnje. Drugi sektorji bi tako lahko zahtevali enako obravnavo svojih storitev, torej ničelno obdavčitev blaga in storitev, ki bi bila prodana davčnim zavezancem.

Poleg tega bi lahko prišlo tudi do izgube davčnih prihodkov, saj bi se davek pobiral le pri nakupu finančne storitve s strani končnega potrošnika oziroma davčnega nezavezanca. Davčni zavezanci bi tako prejeli finančno storitev, obdavčeno z ničelno stopnjo, vendar pa ob prejeti finančni storitvi ne bi aplicirali obrnjene davčne obveznosti (angl. *reverse-charge*), kot je to značilno za prejete storitve ali blago iz drugih držav članic EU, na katere se prav tako aplicira stopnja 0 %. Kljub temu je treba poudariti, da bi bili manjši davčni prihodki le posledica odprave kaskadnosti davkov, ki jo povzroča izvzetost finančnih storitev iz sistema obdavčitve z DDV in na račun katere se polni državna blagajna (Bird in Gendron, 2007, str. 102). V primeru uporabe ničelne stopnje za finančne storitve davčni zavezanci za nakup inputov tako ne bi plačali davka, posledično pa ga tudi ne bi prenašali na naslednji člen v produkcijsko-distribucijski verigi v obliki višje cene za svoj proizvod.

Možnost izgube davčnih prihodkov pri uporabi ničelne stopnje za finančne storitve, namenjene davčnim zavezancem, lahko nastane tudi zaradi tega, ker bi bil pravzaprav to davek na maloprodajo, ki se ne pobira v celi produkcijsko-distribucijski verigi kot pri DDV, ampak le v zadnji točki, tj. ob prodaji finančne storitve končnemu potrošniku. Če torej davek na finančno storitev ni zaračunan končnemu potrošniku, je posledica tega izguba davčnih prihodkov.

Uporaba ničelne stopnje za finančne storitve bi vodila do situacije, ko bi finančna institucija imela zaradi prodaj finančnih storitev davčnim zavezancem, ki bi bile obdavčene s stopnjo 0 %, nižji prodajni oziroma izstopni DDV od vstopnega DDV. To pa bi pomenilo, da bi bila finančna institucija stalno deležna presežka DDV, ki bi ga lahko zahtevala nazaj. Davčni organ bi tako na zahtevo davčnega zavezanca vračal presežek DDV, s tem pa bi izgubljal davčne prihodke.

Administrativna obremenitev finančnih institucij je lahko naslednja pomanjkljivost uporabe ničelne stopnje za finančne storitve. Preden bi finančne institucije obdavčile svojo finančno storitev s stopnjo 0 %, bi morale najprej preveriti status svojih poslovnih strank, ali so res davčni zavezanci ali ne, to pa bi lahko povečalo njihove stroške administracije. Kljub temu Huizinga (2002, str. 524) pravi, da to stalno preverjanje svojih strank ne bi predstavljalo večjega problema za finančne institucije, saj že danes iz različnih razlogov, kot so na primer preprečevanje davčne evazije, pranje denarja in boj proti terorizmu, preverjajo identiteto svojih strank. Pri tem procesu preverjanja pa bi finančnim institucijam pomagala tudi podjetja, saj bi bilo za njih prav tako pomembno in koristno, da ima banka njihove prave podatke, na ta način pa bi lahko kupovala finančne storitve, ki bi bile obdavčene s stopnjo 0 %.

Huizinga (2002, str. 524) navaja še eno dejstvo, zaradi katerega bi bili nekateri proti uvedbi uporabe ničelne stopnje za finančne storitve, in sicer bi bile finančne storitve za gospodinjstva obdavčene, za davčne zavezance pa ne, to pa bi lahko pripeljalo do tega, da bi gospodinjstva začela ustanavljati svoja podjetja ravno z namenom, da ne plačajo davka za nakup finančnih storitev. Kljub temu pravi, da so tudi ti pomisleki pravzaprav neupravičeni in nesmiselni, saj bi lahko gospodinjstva ustanovila svoje podjetje in se registrirala kot davčni zavezanec z namenom, da ne plačajo davka, že pri katerem koli drugem blagu ali storitvi.

Negativne posledice, ki jih povzroča izvzetost finančnih storitev iz sistema obdavčitve z DDV, bi lahko odstranili tudi z uvedbo ničelne stopnje za vse finančne storitve in ne samo za tiste, ki so omejene na medpodjetniške finančne transakcije. Vendar pa bi obdavčitev vseh finančnih storitev z ničelno stopnjo lahko še dodatno poslabšala situacijo, kjer je že zdaj potrošnja končnih potrošnikov zaradi izvzetosti finančnih storitev iz sistema obdavčitve z DDV premalo obdavčena. V primeru uporabe ničelne stopnje za finančne storitve končni potrošniki za nakup finančne storitve ne bi plačali nobenega davka, prav tako pa tudi davčni zavezanci ne bi več prenašali svojega vstopnega DDV, ki ga niso mogli odbiti ob nakupu finančnih storitev, naprej na svoje končne kupce. Posledica tega pa bi ponovno bila, da bi davčni organ tako pobral še manj davčnih prihodkov.

3.4 Seštevalna metoda

DDV na finančne storitve je možno tudi obračunati po seštevalni metodi (angl. *addition method*). Ta metoda izračunava dodano vrednost finančnih storitev kot vsoto plač in čistih dobičkov, nanjo pa je potem apliciran DDV. V praksi to metodo za obdavčitev finančnih storitev in zavarovalništva uporablja Izrael, kar bo tudi predstavljeno v nadaljevanju.

3.5 Odštevalna metoda

Pri odštevalni metodi (angl. *subtraction method*) se davčna osnova izračuna kot razlika med celotno vrednostjo prodaje ter celotno vrednostjo nabav, nanjo pa se potem aplicira davčna stopnja. Ta metoda se danes uporablja le pri obdavčevanju z DDV (davkom na potrošnjo) na Japonskem (Gendron, 2006, str. 15).

3.6 Metoda obrnjene davčne obveznosti

Na splošno se metoda obrnjene davčne obveznosti (angl. *reverse charge approach*) uporablja pri obračunavanju davka pri intrakomunitarnih pridobitvah blaga in intrakomunitarnem opravljanju storitev davčnim zavezancem. Pri tej tehniki prejemniki blaga ali storitve v državi prejemnici sam aplicira davčno stopnjo na prejeta blago oziroma storitev. Ta davek obračuna kot izstopni DDV, hkrati pa ga uveljavlja kot davčno olajšavo oziroma kot odbitek vstopnega davka. Cilj tega je predvsem izenačitev prejetega blaga ali storitve iz EU z domačim blagom oziroma storitvijo (Stanovnik, 2012, str. 93). Zee (2005, str. 83) pravi, da bi lahko to metodo uporabili tudi pri obdavčitvi finančnih storitev. Predstavlja primer, v katerem finančna institucija opravlja finančne storitve, kot so sprejemanje depozitov in dajanje posojil. Če bi se dodana vrednost finančnih storitev, ki jih opravi finančna institucija, lahko merila z razliko med obrestmi na depozit, ki jih finančna institucija plača varčevalcu, ter obrestmi na posojilo, ki jih prejme od posojilojemalca, bi izdana posojila potem predstavljala output finančne institucije, prejeti depoziti pa njen input. Obresti bi bile tako obdavčene z DDV, in sicer bi prejete obresti na posojilo predstavljale izstopni DDV finančne institucije, plačane obresti na depozit pa njen vstopni DDV. Razlika med njima je torej končna davčna obveznost finančne institucije.

Obdavčitev plačanih in prejetih obresti bi bila izvedljiva v primeru, ko bi se DDV ocenjeval in obračunal na osnovi posamezne transakcije, kar pomeni pri vsakem plačilu oziroma prejetju obresti. Samo obresti, ki bi jih finančna institucija plačala ali pa prejela, bi bile predmet obdavčenja z DDV.

Pri obdavčitvi prejetih in plačanih obresti pa se pojavi problem, in sicer depoziti, ki jih prejme finančna institucija, prihajajo predvsem od končnih potrošnikov oziroma davčnih nezavezancev, ki pa ne morejo prejemati ter izdajati računov z DDV. To pomeni, da si finančna institucija ne more odbiti vstopnega DDV od obresti na depozit, ki jih je plačala varčevalcu ob njegovem dvigu depozita, posledično pa si tako finančna institucija tudi ne more zmanjšati svoje davčne obveznosti.

Uporaba metode obrnjene davčne obveznosti bi rešila ta problem. Obresti, ki bi bile plačane varčevalcu na njegov depozit, bi za finančno institucijo predstavljale nabavo, za varčevalca pa bi prejem obresti predstavljal njegovo prodajo. Finančna institucija bi nato za obračun davka na opravljeno finančno storitev uporabila metodo obrnjene davčne

obveznosti, kar pomeni, da bi sama sebi izdala račun z DDV za opravljeno finančno storitev. Ta davek bi si potem obračunala kot izstopni DDV, hkrati pa bi ga uveljavlja kot davčno olajšavo oziroma kot odbitek vstopnega davka, s katerim bi znižala svojo davčno obveznost. Varčevalec bi tako prejel obresti brez vsebovanega DDV (Zee, 2005, str. 83).

Delovanje metode obrnjene davčne obveznosti je prikazano v Tabeli 7, predstavljeno pa je za štiri različne kombinacije varčevalcev in posojilojemalcev, saj so ti lahko registrirani davčni zavezanci ali pa končni potrošniki. Predpostavljeno je, da glavnica depozita in posojila znaša 1.000 d.e., obresti na depozit znašajo 4 %, obresti na posojilo 9 %, davčna stopnja DDV pa je 10 %.

Tabela 7: Delovanje metode obrnjene davčne obveznosti

	Varčevalec (V)	Banka (B)	Posojilojemalec (P)
1. V = P = končni potrošnik			
Izstopni davek banke	/	B izda P račun. B obračuna DDV na obresti na posojilo 9 d.e. B plača izstopni DDV 9 d.e.	P plača B DDV na obresti na posojilo 9 d.e. Za P ni več drugih davčnih posledic.
Vstopni davek banke	Ni davčnih posledic	B uporabi obrnjeno davčno obveznost: plačilo DDV na obresti na depozit 4 d.e., vračilo vstopnega DDV 4 d.e.	/
Davčno breme	V brez davčnega bremena.	B brez davčnega bremena.	P nosi celotno davčno breme.
2. V = končni potrošnik, P = registriran davčni zavezanec			
Izstopni davek banke	/	B izda P račun. B obračuna DDV na obresti na posojilo 9 d.e. B plača izstopni DDV 9 d.e.	P plača B DDV na obresti na posojilo 9 d.e. P dobi račun od B. P zahteva vračilo vstopnega DDV 9 d.e.
Vstopni davek banke	Ni davčnih posledic	B uporabi obrnjeno davčno obveznost: plačilo DDV na obresti na depozit 4 d.e., vračilo vstopnega DDV 4 d.e.	/
Davčno breme	V brez davčnega bremena.	B brez davčnega bremena.	P brez davčnega bremena.

Se nadaljuje

Nadaljevanje

	Varčevalec (V)	Banka (B)	Posojiljemalec (P)
3. V = registriran davčni zavezanec, P = končni potrošnik			
Izstopni davek banke	/	B izda P račun. B obračuna DDV na obresti na posojilo 9 d.e. B plača izstopni DDV 9 d.e.	P plača B DDV na obresti na posojilo 9 d.e. Za P ni več drugih davčnih posledic.
Vstopni davek banke	Ni davčnih posledic	B uporabi obrnjeno davčno obveznost: plačilo DDV na obresti na depozit 4 d.e., vračilo vstopnega DDV 4 d.e.	/
Davčno breme	V brez davčnega bremena.	B brez davčnega bremena.	P nosi celotno davčno breme.
4. V = P = registriran davčni zavezanec			
Izstopni davek banke	/	B izda P račun. B obračuna DDV na obresti na posojilo 9 d.e. B plača izstopni DDV 9 d.e.	P plača B DDV na obresti na posojilo 9 d.e. P dobi račun od B. P zahteva vračilo vstopnega DDV 9 d.e.
Vstopni davek banke	Ni davčnih posledic	B uporabi obrnjeno davčno obveznost: plačilo DDV na obresti na depozit 4 d.e., vračilo vstopnega DDV 4 d.e.	/
Davčno breme	V brez davčnega bremena.	B brez davčnega bremena.	P brez davčnega bremena.

Vir: H. H. Zee, *A new approach to taxing financial intermediation services under a value-added tax*, 2005, str. 84.

DDV na obresti na depozit znaša 4 d.e. in je pri finančni instituciji v vseh štirih kombinacijah varčevalcev in posojiljemalcev, torej ne glede na status varčevalca, plačan s strani finančne institucije, hkrati pa obravnavan kot vstopni davek, ki ga finančna institucija po metodi obrnjene davčne obveznosti odšteje od svojega izstopnega davka. Zaradi uporabe metode obrnjene davčne obveznosti tako noben varčevalec ne plača DDV na obresti na depozit.

Finančna institucija tudi v vseh štirih kombinacijah, torej ne glede na status posojiljemalca, obračuna DDV na obresti na posojilo, ki pa jih plača posojiljemalec. Ta

davek na obresti na posojilo predstavlja izstopni DDV finančne institucije. Za posojilojemalce, ki so registrirani davčni zavezanci, bi davek v višini 9 d.e., ki bi ga morali plačati na obresti na posojilo, predstavljal njihov vstopni DDV, zato bi bili tudi deležni njegovega vračila. Davčni organ v tem primeru, ko je posojilojemalec registriran davčni zavezanec, ne bi pobral nobenega davčnega prihodka, bi ga pa pobral v primeru, ko bi bil posojilojemalec končni potrošnik, saj bi ta plačal obresti na posojilo, ki bi vključevale tudi DDV. Tukaj pa se potem tudi pojavi problem, saj so končni potrošniki davčni nezavezanci, ki ob vračilu posojila in plačila obdavčenih obresti na posojilo niso upravičeni do vračila plačanega DDV, na ta način pa tako tudi nosijo celotno davčno breme te finančne transakcije in so prekomerno obdavčeni. Zaradi tega problema bi bilo torej treba oblikovati tako metodo obrnjene davčne obveznosti, ki bi s svojim načinom delovanja zmanjšala prekomerno obdavčitev tistih posojilojemalcev, ki predstavljajo končne potrošnike.

3.7 Modificirana metoda obrnjene davčne obveznosti

Modificirana metoda obrnjene davčne obveznosti (angl. *modified reverse charge approach*) je eden izmed načinov, ki ne rešuje samo problema prekomerne obdavčitve končnih potrošnikov kot posojilojemalcev v primeru obdavčitve finančnih storitev po metodi obrnjene davčne obveznosti, ampak tudi splošne probleme, ki jih povzroča izvzetost finančnih storitev iz sistema obdavčitve z DDV – prekomerno obdavčenje davčnih zavezancev, prenizko obdavčenje končnih potrošnikov in administrativno obremenitev finančnih institucij (Zee, 2005, str. 90).

Modificirana metoda obrnjene davčne obveznosti je pravzaprav nekoliko spremenjena navadna metoda obrnjene davčne obveznosti. Finančna institucija uporabi metodo obrnjene davčne obveznosti za obračun DDV na obresti na depozit, kar pomeni, da noben varčevalec ne plača davka na prejete obresti. V primeru modificirane metode obrnjene davčne obveznosti pa bi se tudi posojilojemalcem odobrila določena višina odbitka DDV na obresti na posojilo. Višina odbitka bi temeljila na osnovi posamezne finančne transakcije, ki bi potekala med varčevalcem in finančno institucijo ter posojilojemalcem in finančno institucijo, kar pomeni, da bi se odbitek moral izračunavati po vsakem depozitu, ki bi ga prejela finančna institucija, in po vsakem izdanem posojilu. Višina odbitka DDV, ki bi ga bili deležni posojilojemalci, bi se izračunavala na podlagi posebne evidence, ki bi jo vodila finančna institucija. Zee (2005, str. 86) pravi, da bi evidenca, ki bi jo vodila finančna institucija, morala biti sestavljena iz treh postavk. Prva postavka je seštevek vseh vrednosti prejetih depozitov, ki jih finančna institucija še ni preoblikovala v posojila (angl. *cumulated unlent deposits*), druga postavka predstavlja seštevek obrnjenih davčnih obveznosti (angl. *cumulated unclaimed reverse charges on the unlent deposits*), ki jih finančna institucija ni uveljavila kot svojo davčno olajšavo oziroma kot odbitek vstopnega davka, kot bi to storila pri navadni metodi obrnjene davčne obveznosti in si s tem tudi znižala svojo davčno obveznost. Zadnja postavka pa je seštevek vrednosti obrnjene davčne

obveznosti na enoto prejetega depozita (angl. *unclaimed reverse charge per unit of unlent deposit*). Vrednosti vseh treh postavk bi se posodabljale ob vsaki novi finančni transakciji.

V Tabeli 8 je prikazan primer modificirane metode obrnjene davčne obveznosti s predpostavko, da so glavnice ter obrestne mere na depozit in posojilo različne, davčna stopnja DDV pa je 10 %.

Tabela 8: Delovanje modificirane metode obrnjene davčne obveznosti

	Depoziti			Evidenca			Posojila				
	Glavnica	Obrestna mera	Obrnjena obveznost	Seštevek vseh depozitov	Seštevek obrnjenih davčnih obveznosti	Obrnjena davčna obveznost na enoto depozita	Glavnica	Obrestna mera	DDV	Odbitek DDV	Neto DDV
1	1.000 d.e.	4 %	4 d.e.								
				1.000 d.e.	4 d.e.	0,004 d.e.					
2	3.000 d.e.	5 %	15 d.e.								
				4.000 d.e.	19 d.e.	0,00475 d.e.					
3							2.000 d.e.	9 %	18 d.e.	9,5 d.e.	8,5 d.e.

Vir: H. H. Zee, *A new approach to taxing financial intermediation services under a value-added tax*, 2005, str. 87.

Prvi depozit, ki ga prejme finančna institucija, znaša 1.000 d.e., obrestna mera za ta depozit pa je 4 %. Finančna institucija nato prejme še depozit v višini 3.000 d.e., obrestna mera za ta depozit pa je 5 %. Finančna institucija na prejeta depozita aplicira metodo obrnjene davčne obveznosti, kar pomeni, da sama sebi obračuna DDV v vrednosti 4 d.e. za prvi depozit, nato pa še 15 d.e. za drugega.

Vrednost prve postavke, ki predstavlja seštevek vseh prejetih depozitov v evidenci finančne institucije ob prejetju prvega depozita, znaša 1000 d.e., ob prejetju drugega depozita pa 4.000 d.e. Seštevek obrnjenih davčnih obveznosti je druga postavka in ob prvem depozitu znaša 4 d.e., ob drugem depozitu pa je njun seštevek 19 d.e. Zadnja postavka je obrnjena davčna obveznost na enoto depozita in pri prvem depozitu znaša 0,004 d.e. (4 d.e. deljeno s 1000 d.e.), ob prejetju drugega depozita pa 0,00475 d.e. (19 d.e. deljeno s 4.000 d.e.).

Po nastanku posojila v vrednosti 2.000 d.e. bi posojilojemalec ob njegovem vračilu plačal še obresti na posojilo po 9 % obrestni meri in 18 d.e. DDV na obresti na posojilo. Vendar

pa se zaradi uporabe modificirane metode obrnjene davčne obveznosti njegova obveznost zmanjša za odbitek DDV v višini 9,5 d.e. Za izračun odbitka DDV uporabimo vrednost tretje postavke iz evidence finančne institucije in jo pomnožimo z vrednostjo izdanega posojila (0,00475 d.e. pomnoženo z 2.000 d.e.). Posojilojemalec mora tako ob vračilu posojila plačati le 8,5 d.e. DDV. Če je posojilojemalec registriran davčni zavezanec, bo dobil vrnjen vstopni DDV, ki ga je plačal na obresti na posojilo, v nasprotnem primeru, ko je posojilojemalec končni potrošnik oziroma davčni nezavezanec, pa bo plačal DDV, vendar bo sedaj njegova davčna obveznost manjša za 9,5 d.e. kot bi bila pri uporabi navadne metode obrnjene davčne obveznosti.

Pri prikazu uporabe modificirane metode obrnjene davčne obveznosti je zaradi večje enostavnosti predpostavljeno, da so vsi depoziti dvignjeni ter vsa posojila vrnjena na koncu istega obdobja. To pomeni, da se v istem obdobju, ko finančna institucija prejme depozit oziroma izda posojilo, zgodi tudi obratna transakcija, torej varčevalec dvigne depozit, posojilojemalec pa vrne posojilo. V praksi depoziti ter posojila seveda niso vedno zaključeni natanko ob koncu istega obdobja, ampak so lahko različnih dolžin. Vendar to dejstvo ne predstavlja nobenega problema pri uporabi modificirane metode obrnjene davčne obveznosti, saj je samo treba ob vsakem zaključenem obdobju obravnavati vse depozite, ki še niso bili dvignjeni, kot dvignjene ter posojila, ki še niso bila vrnjena, kot plačana. Ob začetku novega oziroma naslednjega obdobja pa je treba te iste depozite ponovno obravnavati kot vložene, posojila pa ponovno izdana, vendar oboje po istih obrestnih merah, ki so bile določene v prejšnjem obdobju (Schenk & Oldman, 2007, str. 340).

Primer, s katerim je prikazano delovanje modificirane metode obrnjene davčne obveznosti, prikazuje le posojilojemalce kot potrošnike finančnih storitev, ki so tudi obdavčeni, varčevalci pa ob vlogi in dvigu depozita ne nosijo nobenega davčnega bremena. Zee (2005, str. 88) pravi, da je možno ta pristop razširiti, tako da sta obe skupini, torej posojilojemalci ter varčevalci, obravnavani kot potrošniki finančnih storitev, ki jih opravljajo finančne institucije. Varčevalci bi bili torej na podlagi razširjene modificirane metode obrnjene davčne obveznosti za vse finančne storitve, ki bi jih finančna institucija opravila za njih, obdavčeni, in sicer za opravljeno finančno storitev bi morali plačati določen odstotek implicitne provizije, na katero bi se apliciral DDV. V praksi bi obdavčitev varčevalcev pomenila obdavčitev obresti, ki bi jih varčevalci prejeli za vložene depozite, kar pomeni, da bodo varčevalci prejeli obresti na depozit po takšni obrestni meri, ki je znižana za vrednost obdavčenega odstotka provizije, ki so jo plačali za opravljeno finančno storitev. Vsak varčevalec bi tako dobil izpisek oziroma potrdilo o plačanem DDV, pri tem pa bi bili varčevalci, ki so registrirani davčni zavezanci, deležni vračila vstopnega DDV. DDV, ki bi ga morali plačati posojilojemalci na obresti na posojilo, bi bil sedaj zmanjšan za odbitek v natanko tistem znesku DDV, ki so ga plačali varčevalci na obresti na depozit.

Po mnenju Zeeja (2005, str. 89) bi finančna institucija lahko sama določila odstotek implicitne provizije, ki bi ga morali plačati varčevalci, ta odstotek pa dejansko pove, kolikšen delež davčnega bremena se bo razdelil med varčevalce in posojilojemalce. To svobodno določanje odstotka implicitne provizije s strani finančne institucije ne bi imelo nobenega vpliva na davčne prihodke, saj bi bila višina davka, ki bi ga na eni strani plačali varčevalci na odstotek provizije za opravljeno finančno storitev, enaka višini odbitka, s katerim bi si na drugi strani posojilojemalec znižal svojo davčno obveznost, tako da bi bil neto učinek na davčne prihodke nespremenjen.

Največji tekmeč modificirane metode obrnjene davčne obveznosti je po mnenju Zeeja (2005, str. 90) metoda denarnih tokov, ki prav tako odpravlja številne probleme, ki jih povzroča izvzetost finančnih storitev iz sistema obdavčitve z DDV. Kljub temu ima metoda denarnih tokov tudi nekaj pomanjkljivosti, ki pa jih odstranjuje metoda TCA, vendar zanjo Zee (2005, str. 91) pravi, da je prenašanje davka, ki bi moral biti plačan ali vrnjen, v prihodnje obdobje prek posebnega konta odveč in preveč kompleksno. Kljub temu da modificirana metoda obrnjene davčne obveznosti v praksi še ni bila testirana, je jasno, da na enostaven način odpravlja številne omejitve metode denarnih tokov kot tudi ostale probleme, ki jih povzroča izvzetost finančnih storitev iz sistema obdavčitve z DDV, zato bi si lahko zaslužila večjo pozornost s strani oblikovalcev politike.

3.8 Ločitev davka na finančne storitve od davka na dodano vrednost na drugo blago in storitve

Namesto da bi razširili uporabo DDV na finančne storitve, bi uvedli davek na finančne storitve, ki bi bil različen od DDV, obdavčeval pa bi torej le finančne storitve, medtem ko bi DDV še naprej obdavčeval drugo blago in storitve. Ta ločitev davka na finančne storitve od DDV bi omogočila drugačen način izračunavanja davčne obveznosti kot pri DDV, na primer ne bi bilo več treba izdajati računov za vsako transakcijo posebej, ampak bi se lahko na koncu obdobja izračunal neto denarni pritok finančne institucije, nanj pa bi se potem apliciral davek (Mirrlees et al, 2011, str. 201). Pri uvedbi takega davka na finančne storitve je pomembno, da sta davek na finančne storitve in DDV med seboj usklajena. To pomeni, da mora biti jasno določeno, katero blago in storitve spadajo pod obdavčitev z DDV in katere bodo obdavčene z novim davkom. Obstaja pa tudi še enostavnejši način zagotavljanja usklajenosti med davkom na finančne storitve in DDV, in sicer bi oba davka morala obdavčevati po enaki davčni stopnji, kar pomeni, da ne bi bilo treba eksplicitno določiti, katere storitve spadajo med finančne storitve, katere pa med druge storitve, ki bi bile obdavčene z DDV.

V Sloveniji imamo že od leta 2012 uveden davek na finančne storitve, ki je pravzaprav ločen davek od DDV, podrobneje pa je predstavljen v zadnjem poglavju.

4 ODPSTOPANJA V OBDAVČENJU FINANČNIH STORITEV

Pri vseh državah članicah EU je večina finančnih storitev izvzetih iz sistema obdavčitve z DDV. Med te finančne storitve spadajo tiste, za katere finančna institucija dobi plačilo v obliki finančne marže, ki predstavlja plačilo za celoten seštevek finančnih transakcij, ki jih opravi finančna institucija, prav tako pa med finančne storitve, ki so izvzete iz sistema obdavčitve z DDV, spadajo tudi finančne storitve, za katere finančna institucija dobi plačilo za opravljeno storitev v obliki eksplicitne provizije, ki pa se jo da tudi normalno obdavčiti kot vse ostale storitve. Tudi večina držav, ki ne spadajo v EU, uporabljajo pa DDV, sledi evropski praksi, kar pomeni, da je pri njih večina finančnih storitev izvzeta iz sistema obdavčitve z DDV (Schenk & Oldman, 2007, str. 328).

V zadnjih letih se je število držav, ki so odpravile izvzetost vsaj nekaterih finančnih storitev iz sistema obdavčitve z DDV in uvedle svoj način obdavčenja finančnih storitev z davkom podobnim DDV, povečalo. Ti novi pristopi obdavčenja finančnih storitev so približki obdavčenja z DDV, poskušajo pa odstraniti oziroma zmanjšati probleme, ki jih povzroča izvzetost finančnih storitev iz sistema obdavčitve z DDV. Kljub temu pa noben pristop obdavčenja finančnih storitev ne odstrani oziroma ne zmanjša popolnoma negativnih posledic oziroma stroškov, ki jih na finančnem trgu povzroča izvzetost finančnih storitev iz sistema obdavčitve z DDV.

V nadaljevanju sledi nekaj primerov držav, ki uporabljajo svoje načine obdavčenja finančnih storitev.

4.1 Evropska unija

Kljub predpisani izvzetosti finančnih storitev iz sistema obdavčitve z DDV EU na podlagi 137. člena Direktive o DDV državam članicam daje možnost, da se odločijo za obdavčitev (angl. *option to tax*) finančnih storitev in tako lahko davčnim zavezancem dajo pravico do izbire za obdavčitev transakcij iz točk (b) do (g) iz prvega odstavka 135. člena Direktive o DDV. Transakcije od točke (b) do (g) iz prvega odstavka 135. člena Direktive o DDV so:

- (b) dajanje kreditov in posredovanje v zvezi s krediti ter upravljanje kreditov s strani osebe, ki kredit odobri;
- (c) sklepanje ali druge vrste poslovanja v zvezi s kreditnimi garancijami ali kakršnimi koli drugimi oblikami denarnih jamstev ter upravljanje kreditnih garancij s strani osebe, ki kredit odobri;
- (d) transakcije, vključno s posredovanjem, v zvezi z depoziti in s tekočimi računi, plačili, transferji, z dolgovi, s čeki ali z drugimi plačilnimi instrumenti, razen izterjave dolgov;
- (e) transakcije, vključno s posredovanjem, v zvezi z valuto, bankovci in s kovanci, ki se uporabljajo kot zakonito plačilno sredstvo, razen zbirk, zlasti zlatih in srebrnih

kovancev ter kovancev iz drugih kovin ali bankovcev, ki običajno niso v uporabi kot zakonito plačilno sredstvo;

- (f) transakcije, vključno s posredovanjem, razen upravljanja in hrambe, z delnicami, deleži v družbah ali združenjih, obveznicami in drugimi vrednostnimi papirji, razen dokumentov, ki ustanavljajo lastništvo na blagu, in
- (g) upravljanje posebnih investicijskih skladov, ki jih opredelijo države članice.

Finančne institucije v državah članicah imajo torej možnost obdavčitve finančnih storitev z DDV. Kljub temu pa opisana klavzula Direktive o DDV ne določa nobenih pravil oziroma napotkov kot na primer, kako aplicirati davek na finančne storitve ter katero metodo obdavčenja izbrati, ki bi jim države, ki izberejo to možnost obdavčitve finančnih storitev, lahko sledile. Pravila obdavčitve finančnih storitev niso jasno definirana in so odvisna od posamezne države članice, ki jih morajo tudi same določiti. Kot pravita de la Feria in Lockwood (2010, str. 14), je verjetno ravno ta nejasnost pravil razlog, da uporaba te možnosti ni kaj dosti razširjena med državami EU. Le nekaj držav članic je to možnost, ki jo ponuja EU, tudi izkoristilo. Mednje spadajo Nemčija, Avstrija, Francija, Belgija, Estonija in Litva, ki tako svojim davčnim zavezancem dajejo izbiro obdavčitve finančnih storitev, vendar pa vsaka država članica sledi svojim pravilom.

Borselli (2009, str. 377) predstavlja možnost obdavčitve v vseh šestih državah članicah EU. Avstrija možnost obdavčitve uporablja le za odobritev posojil in za transakcije, povezane s kreditnimi karticami, med davčno osnovo pa se šteje kakršnokoli plačilo, ki ga ponudnik finančne storitve dobi za opravljeno finančno storitev.

Belgija možnost obdavčitve uporablja pri plačilnih storitvah, davčna osnova pa je tako kot pri Avstriji plačilo oziroma eksplicitna provizija za opravljeno storitev, ki jo dobi ponudnik te finančne storitve. V Belgiji se obdavčujejo finančne storitve, ki so namenjene davčnim zavezancem (B2B) in končnim potrošnikom (angl. *business-to-consumer*, v nadaljevanju B2C).

Estonija dovoljuje možnost obdavčitve vseh finančnih storitev, ki so izvzete iz sistema obdavčitve z DDV, obdavčevala pa naj bi se vsaka finančna transakcija, ki se opravi za registriranega davčne zavezanca (B2B), in finančna transakcija, ki se opravi za končnega potrošnika (B2C). Davčna osnova je plačilo oziroma eksplicitna provizija, ki jo dobi ponudnik finančne storitve za opravljeno storitev. Pri finančnih storitvah, za katere ponudnik dobi implicitno provizijo, ki se nahaja v obliki finančne marže, v Estoniji ni jasnih smernic, kaj naj bi predstavljalo njihovo davčno osnovo.

V Litvi je možnost obdavčitve omejena na točno določene finančne storitve, kot so odobravanje in upravljanje posojil ter finančnih garancij, storitve sprejemanja in upravljanja depozitov in drugih vračljivih sredstev, izvajanje plačil, transakcije, ki so povezane z dolгови (razen izterjava dolgov in faktoring) ter s klirinškimi storitvami med

bankami, in valutne transakcije. Pri tem se obdavčujejo le medpodjetniške finančne transakcije (B2B), torej tiste, ki potekajo med finančno institucijo in registriranim davčnim zavezancem. Davčna osnova je plačilo oziroma eksplicitna provizija, ki jo dobi ponudnik finančne storitve za opravljeno storitev, za finančne storitve, za katere ponudnik teh storitev dobi plačilo v obliki implicitne provizije, pa davčno osnovo predstavljajo bruto obresti.

V Franciji obdavčitev zajema finančne transakcije, kot so transakcije z vrednostnimi papirji, vendar z nekaterimi izjemami kot na primer izdajanje obveznic, prav tako tudi zajema transakcije na računih, transakcije s prenosljivimi finančnimi instrumenti ter faktoring. Iz obdavčitve pa Francija izključuje obresti, bančne stroške, prihodke od posojil, pokojnine, odtujitev prenosljivih vrednostnih papirjev in prenosljivih dolžniških vrednostnih papirjev, provizije, zaračunane ob izdaji in plasiranju podjetniških obveznic ter kapitala, transakcije, ki vključujejo pogajanja v zvezi z valuto in bankovci, ki se uporabljajo kot zakonito plačilno sredstvo, ter transakcije, ki so povezane z zlatom, opravljajo pa jih kreditne institucije. Finančne transakcije, ki jih zajema obdavčitev v Franciji, so torej predvsem tiste, za katere finančna institucija lahko zaračunava ločeno provizijo, kar pomeni, da finančna institucija prejme plačilo v obliki eksplicitne provizije, saj je na ta način možno določiti davčno osnovo in obdavčiti finančno transakcijo. Obdavčljive finančne storitve pa so opravljene tako za registrirane davčne zavezance (B2B) kot tudi za končne potrošnike (B2C). Za finančne storitve, za katere ponudnik finančnih storitev dobi plačilo v obliki implicitne provizije, v Franciji ni smernic, ki bi določale njihovo davčno osnovo.

Nemčija možnost obdavčitve uporablja za skoraj vse finančne storitve, izjema pa je upravljanje posebnih investicijskih skladov. Davčna osnova je plačilo oziroma eksplicitna provizija, ki jo dobijo finančne institucije za opravljene finančne storitve, vidna pa je vsem prejemnikom finančne storitve. Za opravljanje finančnih storitev, za katere finančna institucija prejme plačilo v obliki implicitne provizije oziroma finančne marže, ni jasnih smernic, ki bi določale davčno osnovo, kar pomeni, da se v Nemčiji možnost obdavčitve ne uporablja za te finančne storitve. V praksi se je obdavčitev finančnih storitev v Nemčiji, ki obdavčuje posamezno finančno transakcijo, izkazala za zelo učinkovito. Dejanska uporaba te možnosti obdavčitve je odvisna od posamezne finančne institucije in njene dejavnosti. Uporabljajo jo predvsem hranilnice in združene banke pri dajanju posojil in izvedbi plačil, v nekoliko manjši meri pa tudi pri izdajanju garancij ter drugih jamstev. Izkušnje bank kažejo, da so stroški, ki nastanejo ob uvedbi obdavčitve finančnih storitev, predvsem povezani z usposabljanjem in izobraževanjem zaposlenih o uporabi te obdavčitve. V praksi nemške banke uporabljajo možnost obdavčitve le takrat, ko je kupec finančne storitve registriran davčni zavezanec, kar pomeni, da gre za medpodjetniško (B2B) transakcijo. V primeru, da bi takšna obdavčitev finančnih storitev kupcem teh storitev povzročila le več škode kot koristi, lahko kupec finančne storitve izrecno izrazi, da ne želi, da finančna institucija obdavči opravljeno finančno storitev.

Možnost obdavčitve finančnih storitev, ki jo EU daje svojim državam članicam, predstavlja le delno rešitev problematike, ki jo povzroča izvzetost finančnih storitev iz sistema obdavčitve z DDV, je pa dober uvod v spremembe, ki bodo sledile na področju obdavčenja finančnih storitev.

V nadaljevanju sledi predstavitev neevropskih držav in njihovih izkušenj s področja obdavčenja finančnih storitev.

4.2 Izrael

Izrael za obdavčitev finančnih storitev z DDV uporablja modificirano seštevalno metodo (angl. *modified addition method*). To pomeni, da se dodana vrednost finančnih storitev izračunava na osnovi vsote plač in dobičkov, DDV pa se potem aplicira na ta seštevek. Ker je DDV na finančne storitve, ki se izračunava na osnovi seštevalne metode, ločen od davka na dodano vrednost, ki se izračunava po kreditni metodi in se uporablja za drugo blago in storitve v gospodarstvu, morajo finančne institucije za nakup svojih inputov, ki jih potrebujejo za svoje delovanje in opravljanje finančnih storitev, še vedno plačati vstopni DDV, niso pa upravičene do njegovega vračila, saj so outputi finančne institucije finančne storitve, ki pa so obdavčene z DDV po drugačni metodi, ki ne zmanjšuje davčne obveznosti z davkom, plačanim na strani nabav. Prav tako tudi registrirani davčni zavezanci, ki kupujejo finančne storitve od finančnih institucij, niso deležni vračila DDV za nakup teh inputov (Zee, 2005, str. 80). Pri Izraelu je posledica uporabe dveh metod hkrati, torej seštevalne metode in kreditne metode, davčna kaskadnost, saj so podjetja prekomerno obdavčena in niso deležna vračila celotnega vstopnega DDV, ki so ga plačala za nakup finančnih storitev. Ta plačani davek tako podjetja skozi svojo nadaljnjo prodajo in višje cene svojih proizvodov oziroma storitev prenesejo na končne potrošnike. Izrael torej del davčnih prihodkov pridobi na podlagi pobranega DDV, ki ga morajo finančne institucije plačati za nakup svojih inputov ter na podlagi obdavčitve opravljenih finančnih storitev z DDV po seštevalni metodi. Prednost te metode je, da omogoča nizke administrativne stroške pri zagotavljanju finančnih storitev končnim potrošnikom, saj finančna institucija lahko svojo davčno osnovo izračuna neposredno iz svojih računov, slabost njene uporabe pa je davčna kaskadnost (Schenk & Zee, 2004, str. 70).

4.3 Argentina

Argentina z DDV obdavčuje bruto obresti na posojila (angl. *taxing gross interest on loans*), kar pomeni, da posojilodajalec izstavi račun za obresti, ki pa vsebujejo DDV. DDV se torej ne aplicira na razliko med prejetimi obrestmi, ki jih finančna institucija prejme od posojilojemalca ob vračilu posojila, in danimi obrestmi, ki jih finančna institucija plača varčevalcu ob njegovem dvigu depozita, ampak samo na prejete obresti od posojila. Posojilodajalci svoje davčne obveznosti tako ne morejo zmanjšati, ker je obdavčena samo

obrestna mera na posojilo. Standardna stopnja DDV v Argentini znaša 21 %, vendar pa so obresti, ki jih finančna institucija dobi na podlagi poslovnih posojil, torej posojil, izdanih registriranim davčnim zavezancem, obdavčene po znižani davčni stopnji 10,5 %. V nasprotju s prakso Izraela, kjer davčni zavezanci za nakup finančnih storitev, ki predstavljajo njihove inpute, niso upravičeni do vračila vstopnega DDV, pa so v Argentini podjetja deležna vračila vstopnega DDV, ki so ga plačala na bruto obresti od posojila, z njim pa lahko zmanjšajo svojo davčno obveznost. Poudariti pa je treba, da Argentina registriranim davčnim zavezancem ne daje možnosti vračila presežka DDV v primeru, da imajo vstopni DDV višji od izstopnega, ampak ga davčni zavezanci lahko le prenesejo v naslednje davčno obdobje in si potem z njim zmanjšajo svojo novo davčno obveznost (Schenk & Zee, 2004, str. 68).

Pomanjkljivost pristopa, ki ga uporablja Argentina, je, da bruto obresti na posojilo, ki jih finančna institucija dobi pri vračilu posojila, vsebujejo še stroške, ki jih je finančna institucija imela pri izdaji posojila. To pomeni, da pri obdavčitvi bruto obresti na posojilo z DDV ni obdavčena prava dodana vrednost opravljene finančne storitve. Prava dodana vrednost se namreč nahaja v razliki med bruto obrestmi na posojilo, ki jih dobi finančna institucija, in stroški finančne institucije. Obdavčitev bruto obresti na posojilo z DDV torej pomeni prekomerno obdavčitev posojilojemalcev, ki so končni potrošniki, in posojilojemalcev, ki opravljajo izvzete prodaje. Ti namreč ne aplicirajo DDV na svoje outpute, tako pa si tudi ne morejo odbiti vstopnega DDV, ki so ga plačali za nakup finančne storitve (Schenk & Zee, 2004, str. 69).

4.4 Južna Afrika

Južna Afrika je sledila evropskemu načinu in uporabljala izvzetost finančnih storitev iz sistema obdavčitve z DDV, prav tako kot EU pa je obdavčevala finančne storitve kot na primer najem sefa in nekatere svetovalne storitve, saj se na njih običajno aplicira DDV. Finančne storitve, ki so opravljene za nerezidente, so bile obdavčene z ničelno stopnjo. Razlika se je pojavila leta 1996, ko je Južna Afrika razširila obdavčitev finančnih storitev, ki jih opravljajo finančne institucije za domače potrošnike, na skoraj vse tiste finančne storitve, za katere finančna institucija prejme plačilo v obliki eksplicitne provizije, saj se nanjo lahko aplicira DDV (Schenk & Oldman, 2007, str. 329). V Južni Afriki med te finančne storitve, za katere finančna institucija prejme plačilo v obliki eksplicitne provizije, spadajo finančne storitve, ki so povezane s tekočimi in varčevalnimi računi, denarna nakazila, elektronsko bančništvo, finančne storitve, ki so povezane s kreditnimi in debetnimi karticami, menjalniškimi posli, opravljeni za rezidente Južne Afrike, hipotekarnimi posojili, pogodbami o najemu, posredniškimi in zavarovalnimi transakcijami, registracijo delnic, skrbništvom nad vrednostnimi papirji, investicijskim svetovanjem ter storitvami, povezanimi z najemi sefov (Schenk & Oldman, 2007, str. 330). Iz naštetih finančnih storitev je razvidno, da so skoraj vse finančne storitve, za katere finančna institucija prejme plačilo v obliki eksplicitne provizije, tudi obdavčene. V

primerjavi z izvzetostjo finančnih storitev iz sistema obdavčitve z DDV v EU pristop znižane izvzetosti (angl. *reduced exemption*), ki ga uporablja Južna Afrika, vodi do manjšega števila distorzij na finančnem trgu in do manjše davčne kaskadnosti.

Kljub temu pa obstajajo pomanjkljivosti tega pristopa, in sicer bi finančne institucije lahko finančne storitve, za katere prejmejo plačilo v obliki eksplicitne provizije in so tako obdavčene z DDV, začele prodajati v paketu s tistimi finančnim storitvami, ki so še vedno izvzete iz sistema obdavčitve z DDV. Na ta način bi se torej izognile plačilu DDV, ki bi ga morale plačati za opravljeno finančno storitev, za katero prejmejo plačilo v obliki eksplicitne provizije. Prav tako ta pristop ne odpravi administrativnih stroškov finančne institucije, saj morajo te v vsakem primeru ločevati med finančnimi storitvami, za katere prejmejo plačilo v obliki eksplicitne provizije in so obdavčene z DDV, ter med finančnimi storitvami, ki so še vedno izvzete iz sistema obdavčitve z DDV (Schenk & Zee, 2004, str. 66).

4.5 Nova Zelandija

Nova Zelandija za obdavčitev finančnih storitev uporablja pristop omejene ničelne stopnje (angl. *limited zero-rating approach*), kar pomeni, da so z ničelno stopnjo obdavčene le tiste finančne storitve, ki so opravljene za registrirane davčne zavezance. Vendar pa je treba poudariti, da ničelna stopnja obdavčitve finančnih storitev velja le za tiste registrirane davčne zavezance, ki imajo v določenem obdobju več kot 75 % obdavčene prodaje. Finančne storitve, ki so obdavčene s stopnjo 0 %, so izpuščene iz izračunavanja odstotka obdavčenih prodaj, ki jih ima registrirani davčni zavezanec, tj. iz izračunavanja odbitnega deleža. Prav tako finančne storitve, ki jih finančna institucija opravi za drugo finančno institucijo, niso obdavčene s stopnjo 0 %, razlog za to pa je, da finančna institucija kot kupec finančnih storitev po navadi nima več kot 75 % obdavčenih prodaj in zaradi tega ne izpolnjuje omejitve. Za take primere, ko finančna institucija opravi finančne storitve za drugo finančno institucijo, Nova Zelandija tem finančnim institucijam omogoča vračilo vstopnega DDV, ki so ga plačale za nakup finančne storitve, vendar pa so ga deležne le takrat, ko to finančno storitev, ki so jo kupile od druge finančne institucije, naprej prodajo registriranemu davčnemu zavezancu, ki izpolnjuje pogoj 75 % obdavčenih prodaj. Finančne storitve, ki jih finančne institucije opravijo za končne potrošnike oziroma davčne nezavezance, pa so tako še vedno izvzete iz sistema obdavčitve z DDV (Schenk & Oldman, 2007, str. 333).

V splošnem uporaba ničelne stopnje odpravi problem kaskadnosti, ki jo povzroča izvzetost finančnih storitev iz sistema obdavčitve z DDV. Registrirani davčni zavezanci, ki kupujejo finančne storitve, ki so obdavčene z ničelno stopnjo, lahko zmanjšajo svojo davčno obveznost za davek, ki so ga plačali na strani nabav, kar pomeni, da tega potem ne prenesejo naprej v obliki višje cene za svoj proizvod. Uporaba ničelne stopnje prav tako zmanjšuje spodbudo finančnih institucij, da bi se povezale oziroma integrirale z drugimi

osebami in si tako zagotovile samooskrbo z inputi, za katere bi lahko uveljavljale vstopni DDV, namesto da bi svoje inpute pridobile od tretjih oziroma nepovezanih oseb. Obdavčitev finančnih storitev z ničelno stopnjo tako omogoča finančnim institucijam, da lahko uveljavljajo celotni vstopni DDV (Schenk & Zee, 2004, str. 71).

4.6 Avstralija

V Avstraliji je izvzetost finančnih storitev iz sistema obdavčitve z DDV omejena na transakcije, ki predstavljajo izposojanje in posojanje denarja ter prodajo in nakup delnic (Schenk, 2010, str. 416), medtem ko je obdavčitev razširjena na agencijske storitve in na neživiljenjsko zavarovanje. Vendar pa Avstralija za finančne storitve, ki so izvzete iz sistema obdavčitve z DDV, uporablja model omejenega odbitka vstopnega DDV (angl. *exemption with input credits*), kar pomeni, da so finančne institucije za nakup svojih inputov deležne vračila vstopnega DDV v višini 75 %. Namen tega pristopa je omejevanje vertikalne integracije, saj bi se lahko finančna institucija in podjetja med seboj povezala ter si tako zagotovila samooskrbo z inputi. Na ta način lahko finančna institucija uveljavlja večji delež vstopnega DDV, ki ga je plačala za inpute, in ne samo del vstopnega DDV, kot bi ga v primeru izvzetosti finančnih storitev iz sistema obdavčitve z DDV uveljavljala pri nakupu svojih inputov od drugih registriranih davčnih zavezancev. Hkrati bi povezava finančne institucije z drugimi podjetji ter samooskrba z inputi privedla tudi do diskriminacije domačih ponudnikov, ki ponujajo druge storitve, ter do diskriminacije manjših finančnih institucij, ki se niso zmožne povezati v vertikalno integracijo. Avstralija z namenom preprečevanja negativnih posledic izvzetosti finančnih storitev iz sistema obdavčitve z DDV torej dovoljuje 75 % odbitni delež vstopnega DDV, ki ga finančne institucije uporabljajo pri izračunu odbitnega DDV, ta odstotek pa velja za vse vrste finančnih institucij.

4.7 Singapur

V Singapurju je večina finančnih storitev, ki so opravljene za domače potrošnike, izvzetih iz sistema obdavčitve z DDV, medtem ko so agencijske storitve, kot so na primer posredniške storitve pri nakupu ali prodaji vrednostnih papirjev, posredništvo pri življenjskem in splošnem zavarovanju, provizije, ki jih dobijo komercialne banke od sodelovanja pri prestrukturiranju podjetij itd., normalno obdavčene (Poddar, 2003, str. 371).

Tako kot Avstralija tudi Singapur uporablja model omejenega odbitka vstopnega DDV oziroma model odbitnega deleža, kar pomeni, da so finančne institucije za nakup svojih inputov deležne določenega odstotka vračila vstopnega DDV. Namen tega pristopa pa ni omejevanje vertikalne integracije tako kot pri Avstraliji, ampak zmanjševanje davčne kaskadnosti, ki jo povzroča izvzetost finančnih storitev iz sistema obdavčitve z DDV. Finančne institucije so tako lahko deležne vračila vstopnega DDV na podlagi dveh metod,

in sicer a) posebne metode, ki je pravzaprav metoda z variabilnim odbitnim deležem, finančne storitve, ki jih finančna institucija opravi za registrirane davčne zavezance, pa so obdavčene s stopnjo 0 % ali pa b) metode s fiksnim odstotkom vračila vstopnega davka, ki dejansko pomeni uporabo fiksnega odbitnega deleža. Uporaba fiksnega odbitnega deleža je v administrativnem smislu bolj enostavna od posebne metode, saj se njegov delež izračuna na podlagi celotnega obdavčenega prometa in celotnega prometa, kar pomeni, da ni treba ločevati med obdavčljivimi in izvzetimi finančnimi storitvami ter finančnimi storitvami, ki so opravljene za nerezidente. V Singapurju je višina odbitnega deleža odvisna od posamezne vrste finančnih institucij, giblje pa se od 58 % za finančne institucije ter do 98 % za offshore banke (Schenk & Zee, 2004, str. 67).

Opisan pristop omejenega odbitka vstopnega DDV torej odpravlja dve izmed najpomembnejših omejitev, ki jih povzroča izvzetost finančnih storitev iz sistema obdavčitve z DDV, in sicer davčno kaskadnost in administrativno obremenitev finančnih institucij, ki morajo ločevati med obdavčljivimi finančnimi storitvami in finančnimi storitvami, ki so izvzete iz sistema obdavčitve z DDV. Kljub temu je treba poudariti, da nekaj davčne kaskadnosti še vedno ostane, saj Avstralija in Singapur uporabljata le omejeno vračilo vstopnega davka (Schenk & Zee, 2004, str. 68).

4.8 Japonska

Japonski model obdavčitve potrošnje se od evropskega razlikuje v izračunavanju davčne obveznosti, in sicer se namesto kreditne metode uporablja kreditna-odštevalna metoda brez faktur (angl. *credit-subtraction VAT without invoices*). To pomeni, da registrirani davčni zavezanec ne rabi izdati fakture, na kateri bi bil zapisan davek na potrošnjo in s katero bi potrdil vstopni ali pa izstopni davek, kot je to značilno pri uporabi kreditne metode. Pri kreditni-odštevalni metodi brez faktur registriran davčni zavezanec določi izstopni davek na potrošnjo na enak način kot pri kreditni metodi, in sicer pomnoži vrednost prodaje brez DDV z davčno stopnjo, medtem ko so podatki o vstopnem davku, ki ga je plačal davčni zavezanec za nakup inputov, vzeti iz njegove računovodske evidence. Vstopni davek je izračunan tako, da davčni zavezanec vrednost nakupa, ki že vsebuje DDV, pomnoži z ulomkom, katerega števec je davčna stopnja, imenovalec pa 100 plus davčna stopnja (Schenk & Oldman, 2007, str. 41). Japonska ima samo eno davčno stopnjo davka na potrošnjo, ki se je s 1. aprilom 2014 iz 5 % povečala na 8 %. Registrirani davčni zavezanci so torej pri nakupu obdavčenega blaga ali storitev deležni vračila vstopnega davka na potrošnjo ne glede na to, ali jih pridobijo od davčnih zavezancev ali davčnih nezavezancev. Kljub temu da registrirani davčni zavezanci ob svoji prodaji ne rabijo izdati faktur, morajo obdržati dokumentacijo, s katero lahko utemeljijo svojo zahtevo po vračilu vstopnega davka (Schenk & Oldman, 2007, str. 68). Prodaja storitev, ki so izvzete iz sistema obdavčitve z DDV, med katere spadajo tudi finančne ter zavarovalniške storitve, ni obdavčena, prav tako pa tudi ni možno vračilo vstopnega davka za nakup teh storitev.

Kot je razvidno iz opisanih pristopov, ki jih uporabljajo različne države po svetu, je na voljo že veliko obstoječih alternativnih možnosti obdavčenja finančnih storitev z DDV, vendar pa se ti pristopi v splošni praksi še ne morajo uveljaviti, saj pri oblikovalcih politike ne vzbujajo toliko zanimanja oziroma je v ta namen uvedbe enotne obdavčitve finančnih storitev vloženo premalo truda. Izvzetost finančnih storitev iz sistema obdavčitve z DDV tako torej kljub svojim številnim pomanjkljivostim še vedno prevladuje nad ostalimi možnimi pristopi.

4.9 Države v razvoju

Bird in Gendron (2007, str. 97) menita, da so v državah v razvoju slabe in nerazvite davčne uprave, kar posledično preprečuje uspešno implementacijo novih ter raznolikih načinov obdavčenja, ki bi zajemali celotno oblikovanje modernega sistema obdavčitve z DDV. Čeprav imajo razvite države dobro razvite tehnološke in gospodarske zmogljivosti ter razvit finančni trg, so finančne storitve pri njih še vedno izvzete iz sistema obdavčitve z DDV, zato je tudi toliko bolj za pričakovati, da bodo države v razvoju tudi pri obravnavanju finančnih storitev sledile razvitim državam.

Poddar (2003, str. 376) pravi, da je večina držav v razvoju naklonjena obdavčitvi finančnih storitev, saj bi to za njih predstavljalo vir novih davčnih prihodkov. Tudi če bi države v razvoju sledile razvitim državam in obravnavale finančne storitve kot izvzete iz sistema obdavčitve z DDV, bi davčni organ države v razvoju kljub temu še vedno pobral nekaj davčnih prihodkov na račun kaskadnosti, saj davčni zavezanci ne bi bili deležni vračila celotnega vstopnega DDV, ki bi ga plačali za nakup finančnih storitev, nastale višje stroške pa bi tako v obliki višje cene za svoje proizvode prenesli na končne kupce.

Države v razvoju bodo pri uvedbi obdavčitve finančnih storitev želele uporabiti tak model obdavčitve, ki je bil v razvitih državah že preizkušen in potrjen, da dejansko tudi uspešno deluje. Pri tem bodo nekatere države v razvoju še vedno obdržale izvzetost finančnih storitev iz sistema obdavčitve z DDV, vendar pa bo od posamezne države ter njenega finančnega sistema in gospodarstva odvisno, kako široka bo opredelitev finančnih storitev, ki bodo ostale izvzete iz sistema obdavčitve z DDV (Poddar, 2003, str. 375). Tudi izbira načina oziroma metode obdavčitve finančnih storitev se bo razlikovala od države do države, saj bo odvisna od značilnosti države. To pomeni, da bi pri nekaterih državah uporaba določenega načina obdavčitve finančnih storitev omogočala enostavno apliciranje davka glede na okoliščine v državi, nekje drugje pa bi ta isti način obdavčitve finančnih storitev otežil uvedbo davka. Poddar (2003, str. 376) navaja nekaj načinov obdavčitve, ki jih imajo države v razvoju na izbiro glede na svoje gospodarske razmere in razvitost.

Kot prvo možnost načina obdavčitve finančnih storitev navaja ohranitev izvzetosti finančnih storitev iz sistema obdavčitve z DDV. Pri državah v razvoju se je treba zavedati, da imajo še razmeroma nerazvite finančne trge, to pa tudi pomeni, da končni potrošniki in

podjetja finančnih storitev ne uporabljajo tako pogosto. Če bi obdavčitev upočasnila razvoj finančnega trga ali pa celo povzročila neformalne finančne posle oziroma spodbudila k ustanavljanju offshore družb, ki bi imele sedež zunaj države, v kateri bi delovale, in sicer v eni izmed davčnih oaz, kjer bi plačevale minimalne davke oziroma kjer davkov sploh ne bi bilo, je treba pretehtati, koliko bi potem obdavčitev finančnih storitev doprinesla k hitrejšemu razvoju in višjim davčnim prihodkom, ki bi jih lahko pridobila država. Lahko bi se namreč zgodilo, da bi obdavčitev finančnih storitev državi povzročila le večje stroške in škodo. V takem primeru je torej bolje, da finančne storitve v taki državi ostanejo še naprej izvzete iz sistema obdavčitve z DDV.

Tudi v primeru, ko večino finančnih storitev izvajajo majhna, zakonsko neurejena ter neobdavčena podjetja, bi se v primeru obdavčitve finančnih storitev številni potrošniki lahko odločili za nakup finančnih storitev od zakonsko neurejenih podjetij, katerih dejavnosti so neobdavčene, potrošniki finančnih storitev pa tako ne bi rabili plačati davka za svoj nakup. Prizadevanje države za višje davčne prihodke bi se torej obrnilo ravno v nasprotno smer, obdavčitev finančnih storitev ne bi samo zmanjšala davčnih prihodkov, ampak bi imela tudi negativen vpliv na gospodarski razvoj države.

V tistih državah, ki imajo že nekoliko razvit in tudi reguliran finančni sektor, se je možno odločiti za uvedbo obdavčitve finančnih storitev po kateri od razvitih metod, saj je zaradi regulacije finančnega trga, ki je prisotna v državi, možno pričakovati, da ne bi prišlo do sprememb vedenja potrošnikov, ki bi se v nasprotnem primeru lahko odločali za druge neformalne vire oziroma ponudnike finančnih storitev. Kljub temu pa se lahko pri obdavčitvi tistih finančnih storitev, za katere finančna institucija prejme plačilo v obliki eksplicitne provizije, pojavi problem, in sicer lahko pri finančnih institucijah pride do spodbude k substituciji plačila za finančno storitev v obliki finančne marže, ki je ni mogoče obdavčiti za plačilo v obliki eksplicitne provizije. Prav tako pa se ponovno lahko zgodi, da se finančne transakcije preselijo v sivo ekonomijo, kar pomeni, da potrošniki za nakup finančnih storitev ne bi rabili plačati davka. V teh primerih, ko je tveganje, da bi dejansko prišlo do substitucije med finančno maržo in eksplicitno provizijo oziroma da bi prišlo do sive ekonomije v dejavnosti opravljanja finančnih storitev, veliko, je za državo najbolje, da ostane pri izvzetosti finančnih storitev iz sistema obdavčitve z DDV.

Pri odločitvi za uvedbo obdavčitve finančnih storitev je torej treba najprej ugotoviti, kakšne posledice bi imela obdavčitev finančnih storitev za državo, kakšna izkrivljanja konkurence in spremembe v obnašanju potrošnikov bi povzročila ter kakšne so sploh možnosti v posamezni državi, da pride do kakršnekoli obdavčitve v finančnem sektorju. Kot pravi Poddar (2003, str. 377), je prav tako možno, da nekatere negativne posledice, ki bi se pojavile ob uvedbi obdavčitve finančnih storitev v razvitih državah, pri državah v razvoju sploh ne bi bile opazne oziroma bi bile manj verjetne, da bi se zgodile. Za primer navaja outsourcing finančnih storitev, ki je pri razvitih državah pogost problem, saj se finančne institucije lahko odločijo za zunanje izvajanje svojih finančnih storitev in tako

prek zunanjih ponudnikov iz drugih držav opravljajo finančne storitve za domače stranke. Za države v razvoju outsourcing finančnih storitev ni tako preprosto izvedljiv, saj so po navadi ravno te države v razvoju končna destinacija outsourcinga.

Bird in Gendron (2007, str. 104) menita, da bodo tiste države, ki še niso dovolj razvite in pripravljene na uvedbo bolj kompleksnih načinov obdavčenja finančnih storitev, kot na primer metode denarnih tokov ali pa modificirane metode obrnjene davčne obveznosti, sprva sledile dvema za njih najprimernejša načinoma obdavčitve finančnih storitev, in sicer če država že uporablja izvzetost finančnih storitev iz sistema obdavčitve z DDV, sta prepričana, da bi bilo verjetno najbolje, da za enkrat tudi ostane pri tem. Razlog za to je, da država na ta način lahko pridobi vsaj nekaj davčnih prihodkov, in sicer s strani davčne kaskadnosti, saj davčni zavezanci kot kupci finančnih storitev ne morejo odbiti celotnega vstopnega DDV ter ga zato prenesejo na naslednji člen verige v obliki višje cene za njihov proizvod. Vendar pa tukaj izpostavljata vprašanje, v kolikšni meri bi pravzaprav za države v razvoju veljalo to dejstvo, da bi njihov davčni organ kljub izvzetosti finančnih storitev iz sistema obdavčitve z DDV pobral vsaj nekaj davčnih prihodkov. Pri tem poudarjata, da pri razvitih državah kljub izvzetosti finančnih storitev iz sistema obdavčitve z DDV davčni organ zagotovo pridobi nekaj davčnih prihodkov, v državah v razvoju pa je to dejansko odvisno od posamezne države, in sicer od njene gospodarske strukture, razvitosti finančnega trga, premoženja in dohodkov potrošnikov, odnosov do tveganja itd.

Kot drugi najprimernejši način obdavčitve finančnih storitev za države v razvoju pa Bird in Gendron (2007, str. 104) določata metodo znižane izvzetosti, ki obdavčuje finančne storitve, za katere finančna institucija prejme plačilo v obliki eksplicitne provizije, trenutno pa je v uporabi tudi v Južni Afriki.

4.10 Evropska komisija in javna posvetovanja

Evropska komisija je v obdobju od 14. marca do 9. junija 2006 organizirala javno posvetovanje, ki je temeljilo na publikaciji »Consultation Paper on Modernising Value Added Tax Obligations for Financial Services and Insurance«, njena tema pa je bila moderniziranje sistema DDV za finančne storitve (European Commission, 2006a). V javnem posvetovanju so sodelovale vse interesne skupine v sektorju finančnih storitev, vključno z zavarovalništvom in njihovimi profesionalnimi svetovalci, prav tako pa tudi kupci finančnih storitev. Namen te javne razprave je bila pridobitev povratnih informacij, ki bi koristile Evropski komisiji pri izboljšanju ureditve sistema DDV za finančne storitve in zavarovalništvo (European Commission, 2006a). Evropska komisija je rezultate posvetovanja o moderniziranju sistema DDV za finančne storitve in zavarovalništvo objavila v publikaciji »Summary: Public Consultation on Financial and Insurance Services« (European Commission, 2006b), pokazali pa so, da bi moderniziran sistem DDV za finančne storitve in zavarovalništvo moral voditi do večje pravne varnosti in jasnosti ter k zmanjšanju stroškov administracije, prav tako pa bi bilo treba posodobiti terminologijo,

ki se uporablja za obravnavanje finančnih storitev v zvezi z DDV in jo uskladiti v vseh jezikih.

Evropska komisija je v sklopu javnega posvetovanja o modernizaciji sistema DDV za finančne storitve in zavarovalništvo dobila tudi povratno mnenje o uvedbi stopnje 0 % za finančne storitve, ki jo na primer uporablja že Nova Zelandija, in sicer večina sodelujočih ni odobraval te možnosti. Kljub temu da uporaba ničelne stopnje na prvi pogled deluje zelo enostavno, je večina držav članic nenaklonjena njeni uvedbi zaradi proračunskih razlogov. Uporaba ničelne stopnje za obdavčitev finančnih storitev bi namreč povzročila upad davčnih prihodkov, saj registrirani davčni zavezanci za nakup finančnih storitev ne bi plačali DDV, davek bi se tako pobral le pri nakupu finančne storitve s strani končnega potrošnika. Prav tako prevladuje mnenje, da bi uvedba ničelne stopnje zmanjšala nevtralnost DDV, kar bi povzročilo izkrivljanje konkurence med izvajalci finančnih in zavarovalniških storitev na eni strani ter ostalimi gospodarskimi subjekti, ki opravljajo druge storitve, na drugi strani.

Evropska komisija je v svoji publikaciji (European Commission, 2006a) tudi predlagala način omejenega odstotka odbitka vstopnega DDV oziroma odstotek odbitnega deleža, ki bi bil enak za vse države članice EU. Ta način obdavčitve finančnih storitev že izvajata Avstralija in Singapur, vendar bi po mnenju večine sodelujočih v javnem posvetovanju tudi ta način prinesel le več slabosti kot prednosti. Razlog za neodobravanje te metode je, da je gospodarski sektor med državami članicami EU med seboj preveč raznolik in tako ne bi bilo mogoče pravično določiti enotnega odbitnega deleža, ki bi vsem državam članicam tudi najboljše ustrežal. Sklep Evropske komisije po pregledu vseh mnenj je bil, da tudi uvedba enotnega omejenega odbitka vstopnega DDV ni prednostna naloga in ne pride v poštev pri izbiranju ustrezne metode, po kateri bi lahko obdavčili finančne storitve v EU (European Commission, 2006a).

V obdobju od 22. 2. 2011 do 19. 4. 2011 je ponovno potekalo javno posvetovanje o obdavčitvi finančnega sektorja, na katerem so prav tako lahko sodelovale vse zainteresirane strani (European Commission, 2011a). Obdavčenje finančnega sektorja je potrebno še posebej zato, ker je finančni sektor eden izmed glavnih krivcev za finančno in gospodarsko krizo, ki se je začela leta 2008. Obdavčitev bi po mnenju Evropske komisije zagotovila primeren prispevek, saj je finančni sektor zaradi izvzetosti finančnih storitev iz sistema obdavčitve z DDV oproščen plačevanja DDV in tako premalo obdavčen. Z novim davkom bi se zagotovilo, da tudi finančne institucije prevzamejo ustrezen del stroškov krize in tako prispevajo k državnemu proračunu v zameno za državno podporo, ki so jo prejemale v času krize. Prav tako bi to pripomoglo k izboljšanju učinkovitosti in stabilnosti trga finančnih storitev ter odpravi distorzij, ki jih povzroča izvzetost finančnih storitev iz sistema obdavčitve z DDV (Davek na finančne transakcije: Finančni sektor naj plača za svoj delež, 2014).

Evropska komisija je v javnem posvetovanju iz obdobja od 22. 2. 2011 do 19. 4. 2011 tudi predlagala uvedbo dveh možnih načinov obdavčenja finančnega sektorja, in sicer davek na finančne dejavnosti (angl. *financial activities tax*) in davek na finančne transakcije (angl. *financial transaction tax*).

V osnovi je bil davek na finančne dejavnosti predlagan leta 2010 s strani Mednarodnega denarnega sklada (v nadaljevanju MDS) v poročilu skupini G20, obdavčeval pa naj bi dobičke in plače v finančnem sektorju. Da bi bilo obdavčevanje z davkom na finančne dejavnosti podobno ali pa celo enako obdavčenju finančnih storitev z DDV, bi davek na finančne dejavnosti moral obdavčevati le tiste dobičke in plače finančnih podjetij in finančnih institucij, ki so povezane s finančnimi dejavnostmi, izvzetimi iz sistema obdavčitve z DDV. To pomeni, da davek na finančne dejavnosti ne bi smel obdavčevati vseh dobičkov in plač iz finančnih dejavnosti, saj bi tako lahko prišlo do dvojnega obdavčenja tistih finančnih dejavnosti, ki so že sedaj obdavčene z DDV (Mirrlees et al, 2011, str. 211). Zaradi izvzetosti finančnih storitev iz sistema obdavčitve z DDV je finančni sektor manj obdavčen kot drugi sektorji, kar pomeni, da bi bila uvedba davka za ta sektor upravičena, vendar pa bi davčna stopnja davka na finančne dejavnosti morala biti nižja od standardne davčne stopnje DDV. Nizka davčna stopnja davka na finančne dejavnosti, ki bi obdavčeval vsoto plač in dobičkov finančnih institucij, bi pripomogla k temu, da ne bi prišlo do izkrivljanja delovanja finančnega trga oziroma do bistvenega preusmerjanja dobičkov ter osebnih prejemkov finančnih institucij v davčne oaze, kjer bi bile finančne storitve obdavčene še z nižjo ali pa ničelno davčno stopnjo in tako na učinkovit ter pravičen način zagotovila prispevanje finančnega sektorja k davčnim prihodkom (International Monetary Fund, 2010).

Za davek na finančne transakcije pa je značilno, da bi bile obdavčene vse transakcije s finančnimi instrumenti med finančnimi institucijami, plačala pa bi ga vsaka finančna institucija, ki ima sedež v državi članici EU in izpolnjuje enega izmed treh pogojev, in sicer ali je stranka v transakciji in deluje za svoj račun ali za račun druge osebe, ali deluje v imenu stranke v transakciji ter ali je bila transakcija izvedena na njen račun (Davek na finančne transakcije: Finančni sektor naj plača za svoj delež, 2014).

Rezultati tega javnega posvetovanja so pokazali, da med zainteresiranimi stranmi obstajajo strinjanja kot tudi nestrinjanja glede obdavčenja finančnega sektorja. Nestrinjanje prihaja predvsem od finančnih organizacij, finančnih institucij in svetovalnic, ostale strani, kot so podjetja in končni potrošniki, pa so večinoma naklonjene uvedbi davka na finančne transakcije (European Commission, 2011b). Evropska komisija je nato 28. septembra 2011 predstavila Predlog direktive Sveta o skupnem sistemu davka na finančne transakcije, ki naj bi bil uveden v vseh državah članicah EU, vendar pa ni bilo mogoče doseči soglasja s strani vseh držav članic. Na koncu je predlog o uvedbi davka na finančne transakcije sprejelo le 11 držav članic, med katere spadajo Francija, Nemčija, Belgija, Avstrija, Slovenija, Portugalska, Grčija, Slovaška, Italija, Španija in Estonija. Kljub temu se je

Slovenija maja 2014 odločila, da ne bo podpisala izjave, s katero bi se zavezala k uvedbi davka na finančne transakcije z januarjem 2016, saj naj ne bi prinašal toliko pozitivnih posledic, kot so sprva pričakovali. Ostalih še vedno sodelujočih 10 držav pa naj bi ga uvedlo do januarja 2016 (European Commission, 2013).

Javnih posvetovanj, ki jih je organizirala Evropska komisija in so obsegala področje obdavčitve finančnega sektorja, se je udeležilo veliko različnih skupin, vendar pa je iz rezultatov njihovih mnenj razvidno, da še ni enotnega mnenja o moderniziranju sistema DDV za finančne storitve, kar pomeni, da se bo uvedba obdavčitve finančnih storitev zamaknila še za nekaj časa, dokler Evropska komisija ponovno ne predlaga sprejemljivega načina obdavčitve finančnih storitev.

5 DAVEK NA FINANČNE STORITVE V SLOVENIJI

Davek na finančne storitve je v Sloveniji prišel v veljavo z Zakonom o davku na finančne storitve (Ur. l. RS, št. 94/2012, 90/14, v nadaljevanju ZDFS), sprejet je bil dne 25. 12. 2012 in določa sistem ter obveznost plačevanja davka na finančne storitve. Davek sicer ne spada v kategorijo prometnih davkov in zato tudi ni podoben DDV, vendar pa je za nas pomemben z vidika nove možnosti obdavčitve finančnih storitev.

Po Direktivi o DDV naj bi bile finančne storitve izvzete iz sistema obdavčitve z DDV, vendar pa 401. člen Direktive o DDV določa, da država članica lahko ohrani ali pa uvede svoje davke, dajatve ali pa obremenitve na blago ali storitev, vendar le, če jih ni mogoče določiti kot splošne prometne davke kot na primer DDV, pogoj pa je tudi, da obračunavanje davkov, dajatev ali obremenitev v trgovini med državami članicami ne zahteva formalnosti pri prehodu meja.

Davek na finančne storitve je torej nacionalni davek, ki določa obveznost plačevanja davka na tiste finančne storitve, ki jih ZDDV-1 določa kot izvzete iz sistema obdavčitve z DDV, ter na storitve zavarovalniškega posredovanja in zastopanja, ki so izvzete tako od sistema obdavčitve z DDV kot tudi iz obdavčitve z davkom na promet zavarovalnih poslov, ki ga določa Zakon o davku od prometa zavarovalnih poslov (Ur. l. RS št. 96/2005-UPB1, 90/14, v nadaljevanju ZDPZP). Davčna uprava Republike Slovenije je o davku na finančne storitve zapisala, da ZDFS ureja področje, ki ga pravni red EU izrecno še ne ureja, vendar pa ZDFS v celoti zadošča merilom, ki jih postavlja Direktiva o DDV v opisanem 401. členu in ni v nasprotju z EU zakonodajo (Davek na finančne storitve – najpogostejša vprašanja in odgovori, 2014). Tukaj pa je treba tudi poudariti, da opisani davek ne sodi med davke na finančne transakcije, ki ga je Evropska komisija predstavila v Predlogu direktive Sveta o skupnem sistemu davka na finančne transakcije.

5.1 Splošne značilnosti davka na finančne storitve

5.1.1 Predmet obdavčitve in davčni zavezanec

Davek na finančne storitve obdavčuje večino finančnih storitev, ki so izvzete iz sistema obdavčitve z DDV. Po 3. členu ZDFS so predmet njegove obdavčitve naslednje finančne storitve:

- dajanje kreditov oziroma posojil v denarni obliki in posredovanje pri sklepanju teh poslov ter upravljanje kreditov oziroma posojil v denarni obliki, ko te storitve opravlja kreditodajalec oziroma posojilodajalec;
- izdajanje kreditnih garancij in drugih denarnih jamstev ter upravljanje kreditnih garancij s strani kreditodajalca;
- transakcije, vključno s posredovanjem, v zvezi z depoziti in s tekočimi oziroma transakcijskimi računi, plačili, z nakazili, dolgovi, s čeki in z drugimi plačilnimi instrumenti;
- transakcije, vključno s posredovanjem, v zvezi z valuto, bankovci in s kovanci, ki so zakonito plačilno sredstvo;
- storitve zavarovalnih posrednikov in zastopnikov.

Kot lahko razberemo iz zadnje točke, so po tem zakonu kot predmet obdavčitve določene tudi storitve zavarovalniškega posredovanja in zastopanja, ki so izvzete tako iz sistema obdavčitve z DDV kot tudi iz obdavčitve z davkom od zavarovalnih poslov.

Predmet obdavčitve z davkom na finančne storitve niso transakcije in posredovanje z delnicami, deleži v podjetjih ali združenjih, obveznicami in drugimi vrednostnimi papirji ter upravljanje investicijskih skladov, čeprav so te storitve tudi izvzete iz sistema obdavčitve z DDV.

Davek na finančne storitve je transakcijski davek, zato se obračunava od opravljenih storitev. Nastanek davčne obveznosti je predviden v trenutku, ko je finančna storitev opravljena, finančna storitev pa se šteje za opravljeno takrat, ko je zanjo plačana provizija.

Davčni zavezanec za davek na finančne storitve je določen v 4. členu ZDFS in je vsaka oseba, ki na območju Republike Slovenije izvaja finančne storitve, ki so predmet obdavčitve z opisanim davkom. Kot je opredeljeno v pojasnilih Davčne uprave Republike Slovenije (Davek na finančne storitve – pojasnila, 2014), sem spadajo banke, druge finančne institucije in druge osebe, ki izvajajo finančne storitve, za katere je predvidena obdavčitev po ZDFS, vključene pa so tudi podružnice tujih bank in poslovne enote tujih pravnih oseb v Republiki Sloveniji ter vključno tiste tuje osebe, ki po materialni zakonodaji lahko neposredno opravljajo finančne storitve v Republiki Sloveniji.

5.1.2 Davčna osnova in davčna stopnja

Davčna osnova in davčna stopnja sta določeni v 6. in 7. členu ZDFS. Osnova za davek na finančne storitve je plačilo nadomestila oziroma provizije, ki jo je davčni zavezanec prejel kot plačilo v zvezi z opravljeno finančno storitvijo. Pri tem pa se kot provizija ne štejejo obresti, ki jih je naročnik oziroma kupec finančne storitve dolžan plačati davčnemu zavezancu v zvezi z izvedbo dogovorjene finančne storitve, če te obresti ne predstavljajo plačila nadomestila stroškov davčnega zavezanca v zvezi z opravljeno storitvijo. Davčna stopnja davka na finančne storitve se je s 1. januarjem 2015 povečala s 6,5 % na 8,5 %.

5.1.3 Oprostitve

V skladu z 8. členom ZDFS se davek na finančne storitve ne plača od finančnih storitev:

1. od katerih se plačuje DDV po zakonu, ki ureja ta davek;
2. ki so predmet obdavčitve po zakonu, ki ureja davek od prometa zavarovalnih poslov;
3. ki jih opravi Banka Slovenije, ko deluje v okviru izključnih pristojnosti skladno z zakonom, ki ureja Banko Slovenije, ali z drugimi zakoni in predpisi EU, ki določajo izključne pristojnosti centralnih bank ali pristojnosti Banke Slovenije kot sestavnega dela evropskega sistema centralnih bank;
4. ki jih opravi ali se opravijo za Evropski instrument za finančno stabilnost;
5. ki jih opravi ali se opravijo za mednarodno finančno institucijo, ki jo ustanovita dve ali več držav članic EU in je namenjena zagotavljanju finančnih sredstev in finančne pomoči za članice te institucije, ki so v resnih finančnih težavah ali jim te grozijo, vendar le v okviru omejitev in pogojev, ki so določene z mednarodno pogodbo o ustanovitvi in sedežu te institucije, ki zavezuje Slovenijo;
6. ki jih opravi ali se opravijo za Evropsko centralno banko, Evropsko investicijsko banko ali druge organe in telesa, ki jih je ustanovila EU ali Evropska skupnost za atomsko energijo, vendar v okviru predpisanih omejitev in pogojev;
7. ki jih opravi ali se opravijo za mednarodne organizacije in telesa, ki jih kot take priznava Slovenija, vendar pa to velja le v okviru omejitev in pogojev, ki jih določajo mednarodne pogodbe o ustanovitvi teh organizacij ali teles ali mednarodne pogodbe o njihovem sedežu, ter
8. od finančnih storitev, ki se opravijo za diplomatska ali konzularna predstavništva tujih držav.

5.2 Obdavčitev z davkom na finančne storitve v Sloveniji

Finančne storitve so v Sloveniji do uveljavitve ZDFS veljale za oproščene plačila DDV, kar pomeni, da davčni zavezanci za opravljanje teh storitev niso mogli uveljavljati celotnega vračila vstopnega DDV za stroške nakupa inputov. To je tudi pomenilo, da je bila dodana vrednost, ki jo je ustvaril finančni sektor s prodajo svojih storitev,

neobdavčena. Tako se je ustvarilo prepričanje, da finančni sektor glede na svojo velikost in moč ne prispeva dovolj denarnih sredstev, ki bi državi zelo koristila pri zagotavljanju splošnih potreb v kriznih časih. Na podlagi tega je torej prišlo do uvedbe davka na finančne storitve, s katerim so želeli doseči enakomernejšo davčno obravnavo med sektorji ter zagotoviti dodatna denarna sredstva v državni proračun.

Z njegovo uvedbo pa so se pojavili nekateri pričakovani problemi, in sicer je večina bank po uvedbi davka na finančne storitve prilagodila cene svojih storitev, kar pomeni povečanje stroškov za fizične osebe, saj so davčni zavezanci prevzeli stroške na končne potrošnike. Povečanje stroškov, ki jih imajo finančne institucije zaradi uvedbe davka na finančne storitve, se tako kaže predvsem v višjih nadomestilih za vodenje transakcijskega računa, v dražjem plačevanju položnic in dražjem opravljanju finančnih storitev.

Davek na finančne storitve prav tako vodi do davčne kaskadnosti in posledično do prelaganja davčnega bremena na končne potrošnike. Davek na finančne storitve se za isto storitev lahko zaračuna na dveh stopnjah, in sicer prva stopnja apliciranja davka na finančne storitve poteka na ravni med finančno institucijo in posrednikom, ki prodaja finančne in zavarovalniške storitve v imenu finančne institucije. Posredniki torej opravljajo delo za osnovno finančno institucijo, in sicer za sklenjeno pogodbo s končnim potrošnikom, finančnim institucijam zaračunajo provizijo, ta provizija pa je obdavčena z davkom na finančne storitve. Druga stopnja apliciranja davka na finančne storitve pa poteka na ravni med finančno institucijo in končnim potrošnikom, in sicer ko finančna institucija s končnim potrošnikom sklene neposredno pogodbo za opravljanje finančne storitve, torej brez posrednika. Ta pogodba med finančno institucijo in končnim potrošnikom pa poleg finančne storitve vsebuje še stroške, ki jih ima finančna institucija pri opravljanju finančne storitve, kar pomeni, da vključuje že obračunani davek na finančne storitve, ki ga je finančna institucija plačala pri finančni transakciji s posrednikom, prav tako pa se davek na finančne storitve tudi aplicira na finančno transakcijo, ki poteka med finančno institucijo in končnim potrošnikom (Jež, 2013, str. 22).

Glede na to, da davek na finančne storitve obdavčuje plačilo oziroma provizijo, ki jo finančna institucija prejme za opravljeno finančno storitev, je pomembno ugotoviti, v kolikšni meri ta davek obdavčuje dodano vrednost finančne storitve. Finančne institucije opravljajo različne finančne storitve, za nekatere izmed finančnih storitev finančna institucija dobi plačilo v obliki eksplicitne provizije, ki se jo lahko obdavči tudi z DDV. Po drugi strani pa lahko finančna institucija za opravljene finančne storitve prejme tudi plačilo v obliki implicitne provizije oziroma finančne marže, ki pomeni plačilo za celoten seštevek finančnih transakcij, ki jih je opravila finančna institucija, ne pa za vsako transakcijo posebej. Dodane vrednosti finančne storitve v tem primeru ni mogoče obdavčiti, saj je del obrestne mere in se tako obravnava kot obresti, ki niso del davčne osnove, saj iz njihove višine ni mogoče ugotoviti, ali gre za nadomestilo stroškov finančne institucije za opravljanje finančne storitve ali pa za dobiček finančne institucije. Take finančne storitve

so torej zaradi administrativne težavnosti določanja dodane vrednosti izvzete iz sistema obdavčitve z DDV.

Davek na finančne storitve obdavčuje plačilo, ki ga dobi finančna institucija ob opravljeni finančni transakciji, torej obdavčuje plačilo za finančno storitev, ki je v obliki eksplicitne provizije. Če finančna institucija za opravljeno finančno storitev ne zaračuna provizije, torej na primer pri posojilu poleg prejetih obresti ne dobi še dodatnega eksplicitnega plačila za opravljeno finančno storitev, potem se na takšno finančno storitev ne aplicira davek na finančne storitve in se finančna storitev ne obdavči. Iz tega je razvidno, da je davek na finančne storitve zmožen obdavčiti dodano vrednost finančne storitve le v primeru, ko finančna institucija zaračuna provizijo za finančno storitev, ki jo je opravila.

SKLEP

Finančne storitve so zaradi svoje kompleksne narave izvzete iz sistema obdavčitve z DDV, in sicer zaradi težavnosti njihove obdavčitve po splošno sprejeti kreditni metodi, ki prevladuje pri evropskem DDV. Pri večini finančnih storitev dodane vrednosti ni mogoče določiti zato, ker je plačilo, ki ga finančna institucija dobi za opravljeno finančno storitev, v obliki implicitne provizije oziroma finančne marže, ki pomeni razliko med prejetimi obrestmi, ki jih finančna institucija dobi s strani posojilojemalcev ter obrestmi, ki jih finančna institucija plača varčevalcem ob dvigu njihovega depozita. Finančna institucija torej finančno maržo pridobi po celotnem seštevku transakcij, ne pa kot plačilo za vsako transakcijo posebej. Ker je evropski DDV zasnovan na transakcijah, pri teh finančnih storitvah skoraj ni možno določiti vrednosti posamezne finančne transakcije in posledično jih tudi ni mogoče obdavčiti po kreditni metodi. Za nekatere finančne storitve lahko finančna institucija prejme plačilo v obliki eksplicitne provizije, ki je torej plačilo za opravljeno transakcijo, nanjo pa se lahko aplicira DDV, vendar sta obe skupini finančnih storitev v EU ter v večini držav po svetu kljub temu izvzeti iz sistema obdavčitve z DDV.

Izvetost finančnih storitev iz sistema obdavčitve z DDV povzroča več škode kot koristi, zato bi bilo nujno treba razmišljati v smeri uvedbe obdavčitve finančnih storitev, ki bi torej rešila problem različne cene za različne potrošnike. Končni potrošniki oziroma davčni nezavezanci plačajo nižjo ceno za finančne storitve, saj te niso obdavčene, medtem ko davčni zavezanci plačajo višjo ceno za finančne storitve, saj za njihov nakup ne morejo uveljavljati celotnega vstopnega DDV. Poleg tega bi z obdavčitvijo finančnih storitev vsaj delno odpravili davčno kaskadnost, ki nastane zaradi prenašanja stroškov, ki jih imajo davčni zavezanci pri nakupu finančnih storitev, na naslednje člene v verigi v obliki višje cene za njihov proizvod. Prav tako bi tudi zmanjšali spodbudo finančnih institucij k zunanjemu izvajanju svojih storitev in negativen vpliv na izkrivljanje mednarodne trgovine ter konkurence.

Od podjetij je možno pričakovati, da bi idejo o obdavčitvi finančnih storitev z DDV podprla, saj bi to za njih predstavljalo možnost vračila celotnega vstopnega DDV, ki so ga plačali za nakup inputov, z njim pa bi zmanjšali svojo davčno obveznost. Problem se pojavi pri finančnih institucijah, saj bi davek, ki bi obdavčeval finančne storitve, na splošno povzročil višjo ceno za opravljeno finančno storitev in s tem vsaj na krajši rok znižal dobičke finančnih institucij ter jih tako postavil v slabši konkurenčni položaj v primerjavi s finančnimi institucijami, ki bi se nahajale v državah, kjer obdavčitev finančnih storitev še ne bi bila uvedena. Zato je od njih možno pričakovati, da ne bodo podprle ideje o obdavčitvi finančnih storitev. Možna rešitev tega problema je, da se obdavčitev finančnih storitev hkrati uvede v vseh državah članicah EU. Tako bi bile finančne storitve enako obravnavane, prav tako bi se na ta način preprečilo čezmejno bančništvo s strani gospodinjestev, ki posledično ne bi imela več spodbude za menjavo finančnih ponudnikov za ponudnike, ki še vedno ne bi obdavčevali svojih finančnih storitev z DDV. Finančne institucije tako tudi ne bi bile v slabšem konkurenčnem položaju v primerjavi z drugimi finančnimi institucijami v drugih državah.

Obdavčitev finančnih storitev bi temeljila na podlagi ene izmed možnih metod, ki so jih strokovnjaki razvili ravno zaradi iskanja rešitev, ki bi odpravile negativne posledice izvzetosti finančnih storitev iz sistema obdavčitve z DDV. Zaenkrat še nobena metoda ne da popolnoma prepričljive in uporabne rešitve, prav tako pa tudi vsaka metoda vsebuje določene pomanjkljivosti, ki preprečujejo njeno splošno uporabo v praksi. Kljub temu je izmed vseh razvitih metod obdavčitve finančnih storitev z DDV najbolj relevantna modificirana metoda obrnjene davčne obveznosti, ki bi si zaradi svoje enostavnosti in učinkovitosti zaslužila več pozornosti s strani oblikovalcev politike, druga, ki ji sledi, pa je metoda denarnih tokov.

Nekatere države so že razvile svoječasne rešitve oziroma načine, po katerih obdavčujejo finančne storitve z davkom, podobnim DDV. Z novimi načini obdavčenja finančnih storitev države poskušajo zmanjšati probleme, ki jih povzroča izvzetost finančnih storitev iz sistema obdavčitve z DDV. Prav tako imajo države članice EU na voljo možnost, da uvedejo nove davke, ki ne spadajo v kategorijo prometnih davkov kot DDV, tak davek pa je tudi na primer davek na finančne storitve v Sloveniji, ki obdavčuje tiste finančne storitve, ki so izvzete iz sistema obdavčitve z DDV.

Kljub temu da imamo danes na voljo že več različnih metod, po katerih bi lahko obdavčevali finančne storitve in se tako izognili negativnim posledicam, ki jih povzroča izvzetost finančnih storitev iz sistema obdavčitve z DDV, oblikovalci politike s splošno uvedbo novih metod obdavčitve finančnih storitev odlašajo predvsem zaradi finančnih stroškov, ki bi jih povzročila taka implementacija v sistem, in nenaklonjenosti večine skupin, ki bi jih zadevala kakršna koli davčna reforma, ki bi bila povezana z obdavčitvijo finančnih storitev. Z večjim osveščanjem in z ustrezno politično podporo bi lahko odpravili trenutno nezainteresiranost med udeleženi skupinami in morda tudi pomisleke, ki se

pojavljajo ob obdavčitvi finančnih storitev, ter tako prepričali v pozitivne spremembe, ki bi jih prinesla obdavčitev finančnih storitev z DDV.

LITERATURA IN VIRI

1. Auerbach, A. J., & Gordon, R. H. (2002). Taxation of financial services under a VAT. *American economic review (papers and proceedings)*, 92(2), 411-16.
2. Bird, R. M., & Gendron, P.-P. (2007). *The VAT in developing and transitional countries*. Cambridge – New York: Cambridge University Press.
3. Borselli, F. (2009). A sensible reform of the EU VAT regime for financial services. *International VAT Monitor*, 20(5), 375-383.
4. *Davek na finančne storitve – najpogostejša vprašanja in odgovori*. Najdeno 5. maja 2014 na spletnem naslovu http://www.durs.gov.si/si/davki_predpisi_in_pojasnila/davek_na_financne_storitve_pojasnila/davek_na_financne_storitve_najpogostejša_vprasanja_in_odgovori/
5. *Davek na finančne storitve – pojasnila*. Najdeno 5. maja 2014 na spletnem naslovu http://www.durs.gov.si/si/davki_predpisi_in_pojasnila/davek_na_financne_storitve_pojasnila/
6. de la Feria, R., & Lockwood, B. (2010). Opting for opting in? An evaluation of the European Commission's proposals for reforming VAT on financial services. Najdeno 11. marca 2014 na spletnem naslovu http://www2.warwick.ac.uk/fac/soc/economics/research/workingpapers/2010/twerp_927.pdf
7. Direktiva Sveta 2006/112/ES z dne 28. novembra 2006 o skupnem sistemu davka na dodano vrednost. *Uradni list Evropske unije* št. L 347.
8. Ernst & Young. (1996). Value-added tax: A study of methods of taxing financial and insurance services. Prepared for the European Commission, Directorate General XI, Customs and Indirect Taxation. Najdeno 20. februarja 2014 na spletnem naslovu http://ec.europa.eu/taxation_customs/resources/documents/taxation/vat/key_documents/reports_published/methods_taxing.pdf
9. European Commission. (2006a). Consultation paper on modernising value added tax obligations for financial services and insurances. Najdeno 25. februarja 2014 na spletnem naslovu http://ec.europa.eu/taxation_customs/resources/documents/common/consultations/tax/modernising_vat_en.pdf
10. European Commission. (2006b). Summary: Public consultation on financial and insurance services. Najdeno 13. februarja 2014 na spletnem naslovu http://ec.europa.eu/taxation_customs/resources/documents/common/consultations/tax/rep_financial_insurance_services_en.pdf
11. *Taxation of the financial sector*. Summaries of EU legislation. Najdeno 25. februarja 2014 na spletnem naslovu http://europa.eu/legislation_summaries/internal_market/single_market_services/financial_services_general_framework/mi0063_en.htm
12. *Obdavčenje: Komisija začela razpravo o prihodnosti davka na dodano vrednost*. Najdeno 13. februarja 2014 na spletnem naslovu http://europa.eu/rapid/press-release_IP-10-1633_sl.htm?locale=EN

13. *Davek na finančne transakcije: Finančni sektor naj plača za svoj delež*. Evropska komisija - sporočilo za medije. Najdeno 25. februarja 2014 na spletnem naslovu http://europa.eu/rapid/press-release_IP-11-1085_sl.htm
14. European Commision. (2011a). Consultation on financial sector taxation. Najdeno 25. februarja 2014 na spletnem naslovu http://ec.europa.eu/taxation_customs/resources/documents/common/consultations/tax/financial_sector/consultation_document_en.pdf
15. European Commision. (2011b, 22). Consultation on financial sector taxation. Summary report. Najdeno 25. februarja 2014 na spletnem naslovu http://ec.europa.eu/taxation_customs/resources/documents/common/consultations/tax/financial_sector/summary_results_en.pdf
16. European Commission. (2013, 14). Proposal for a Council Directive implementing enhanced cooperation in the area of financial transaction tax. Najdeno 25. februarja 2014 na spletnem naslovu http://ec.europa.eu/taxation_customs/resources/documents/taxation/com_2013_71_en.pdf
17. Evropski ekonomsko-socialni odbor. (2013, 23. maj). Mnenje evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu sklepa sveta o odobritvi okrepljenega sodelovanja na področju davka na finančne transakcije. Davek na finančne transakcije – okrepljeno sodelovanje. Najdeno 27. februarja 2014 na spletnem naslovu <https://dm.eesc.europa.eu/eescdocumentsearch/Pages/opinionsresults.aspx?k=financial%20transaction%20tax&r=documentlanguage%3D%22AQJTTBABZG9jdW1lbnRsYW5ndWFnZQEgEk%22>
18. Gendron, P.-P. (2006). Value-added tax treatment of financial services: A developing country perspective. ITP Paper 0606, International Tax Program. Najdeno 15. junija 2014 na spletnem naslovu <http://www-2.rotman.utoronto.ca/iib/ITP0606.pdf>
19. Huizinga, H. (2002). Financial services VAT: VAT in Europe. *Economic Policy*, 17(35), 499-534.
20. International Monetary Fund. (2010). Financial sector taxation: The IMF's report to the G-20 and background material. Najdeno 28. februarja 2014 na spletnem naslovu <https://www.imf.org/external/np/seminars/eng/2010/paris/pdf/090110.pdf>
21. Jež, D. (2013). *Obdavčitev finančnih storitev v Sloveniji* (diplomsko delo). Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
22. Mirrlees, J., Adam, S., Besley, T., Blundell, R., Bond, S., Chote, R., Gammie, M., Johnson, P., Myles, G., & Poterba, J. (2011). *Tax by design: The Mirrlees review*. Oxford, UK: Oxford University Press for the Institute for Fiscal Studies.
23. Poddar, S. (2003). Consumption taxes: The role of the value-added tax. P. Honohan (ur.), *Taxation of financial intermediation: Theory and practice for emerging economies* (345-380). New York: Published for the World Bank by Oxford University Press.

24. Poddar, S., & English, M. (1997). Taxation of financial services under a value-added tax: Applying the cash flow approach. *National Tax Journal*, 50(1), 89-111.
25. Schenk, A. (2010). Taxation of financial services (including insurance) under a United States value added tax. *Tax law review*, 63(2), 409-422.
26. Schenk, A., & Zee, H. H. (2004). Financial services and the value-added tax. H. H. Zee (ur.), *Taxing the financial sector: Concepts, issues, and practices* (str. 60-74). Washington, DC: International Monetary Fund.
27. Schenk, A., & Oldman, O. (2007). *Value added tax: A comparative approach*. Cambridge – New York: Cambridge University Press.
28. Stanovnik, T. (2012). *Javne finance*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
29. Šesta direktiva Sveta 77/388/EGS z dne 17. maja 1977 o usklajevanju zakonodaje držav članic o prometnih davkih – Skupni sistem DDV: enotna osnova za odmero. *Uradni list Evropske unije* št. L 145.
30. Zee, H. H. (2005). A new approach to taxing financial intermediation services under a value-added tax. *National Tax Journal*, 58(1), 77-92.
31. Zee, H. H. (2012). Further thoughts on reforming the VAT: Treatment of financial intermediation services. R. de la Feria (ur.), *VAT exemptions* (str. 345-355). The Netherlands: Kluwer Law International.
32. Zakon o bančništvu (Zban-1). *Uradni list RS* št. 99/2010-UPB5(52/2011 popr.), 9/2011-ZplaSS-B, 35/2011, 59/2011, 85/2011, 48/2012, 105/2012, 56/2013, 63/2013-ZS-K.
33. Zakon o davku na dodano vrednost (ZDDV-1). *Uradni list RS* št. 13/2011-UPB3, 18/2011, 78/2011, 38/2012, 40/2012-ZUJF, 83/2012, 86/14-ZIPRS1314-A.
34. Zakon o davku na finančne storitve (ZDFS). *Uradni list RS* št. 94/2012, 90/14.
35. Zakon od prometa zavarovalnih poslov (ZDPZP). *Uradni list RS* št. 96/2005-UPB1, 90/14.